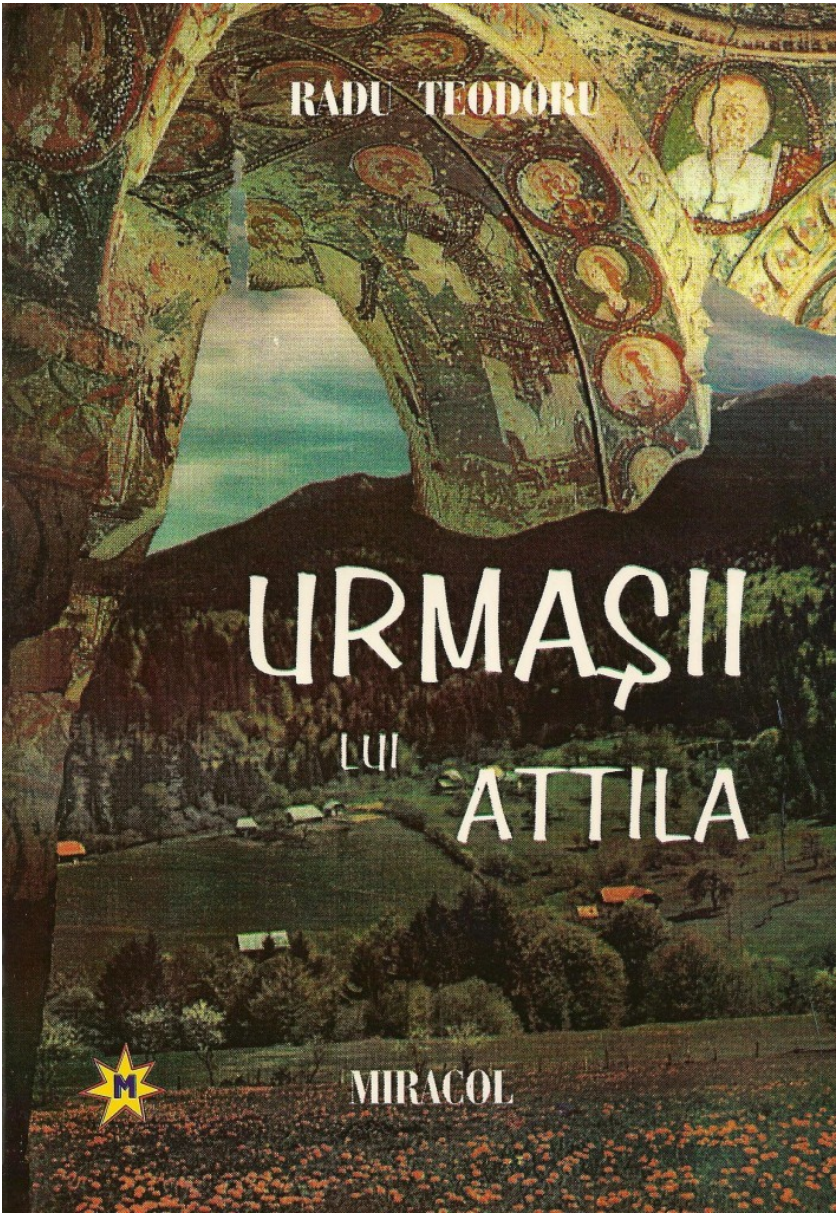
RADU TEODORU
URMAȘII
LUI
ATTILA
MIRACOL

RADU THEODORU
URMAŞII LUI ATILLA

Editura MIRACOL, Bucureşti 1999
ISBN 973 – 9315 – 38 – 0

Cuprins

CARTEA ÎNTÂI: CRIMELE HUNGARISMULUI. ARGUMENT
Capitolul I. POLITICILE CRIMINALE ALE MAGHIARIZĂRII FORŢATE
Capitolul II. ALTE POLITICI CRIMINALE DE MAGHIARIZARE FORŢATĂ
Capitolul III. PROCESUL „MEMORANDUM”.
Capitolul IV. MASACRE ÎN MASĂ. ALTE CRIME ÎMPOTRIVA UMANITĂŢII
Capitolul V. APOGEUL CRIMELOR HUNGARISTE. 1940 – 1944
Capitolul VI. ÎN LOC DE CONCLUZIE
BIBLIOGRAFIE
CARTEA A DOUA: HUNGARISMUL ASTĂZI. CÂTEVA ÎNTÂMPLARI SEMNIFICATIVE
Capitolul I. HUNGARISMUL
Capitolul II. DIVERSIUNI HUNGARISTE
A. Problema minorităţilor
B. Eurocarpatica
Capitolul III. UDMR CREAŢIA HUNGARISMULUI BUDAPESTAN
Rădăcini. Organizare. Doctrina. Tactica
— ÎN LOC DE POSTFAŢĂ
— STRICT SECRET!
— EVOLUŢII PERICULOASE. PROVOCĂRI IRESPONSABILE.
— MARILE TRĂDĂRI
— DESPRE RĂZBOIUL ATIPIC DUS DE HUNGARISM ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

— POSTFAŢĂ

ARGUMENT

Londra. Tuesday 13 March 1990 3 nd Seminar Session in the IPu Room. Am copiat textul din Programul întocmit de organizaţia Great Britain East Europe Center-British-Romanian Political Seminar, la care am participat ca invitat. Al treilea seminar avându-i conferenţiari pe reverendul Martin Ethnic and Religions Divides. Neştiind englezeşte mă însoţea o traducătoare, emigranta din România, care suferea de o teamă politica cronica. Aşa ca replicile mele erau făţuite şi aranjate spre a nu alerta gazdele, deosebit de civilizate şi prevenitoare care cu prilejul diferitelor întâlniri mă pasau elegant fie gazetarilor, fie unor provocatori, probabil de profesie. Tema asaltului gazetăresc, am scris-o şi în prefaţa cărţii HUNGARISMUL, ASTĂZI, era persecuţia monstruoasa a etnicilor unguri din România de către autorităţi şi populaţia romaneasea.

Explorasem ani de zile vrafuri de documente privind istoria Transilvaniei având şansa sa mă nasc în Crisana şi să trăiesc o parte din viaţa mea în Crisana, Banat, la Sibiu şi la Braşov.

Pot spune că eram toba de carte. Cu o experienţă bogata a vieţii cotidiene în zone cu populate mixta. Romani, şvabi sau saşi, sloveni, sârbi şi bulgari, unguri. Sigur ca ştiam tot ce-au făcut aici la Londra, pentru propaganda hungarista, lordul Rothermere căruia după primul război mondial ungurii i-au oferit coroana Sfântului Stefan şi celebrul falsificator de bancnote franţuzeşti, contele Bethlen Sandor. Cunoşteam în amănunt rolul nu prea prietenos jucat de Anglia fata de România încă de la 1878. Dar nu mă aşteptam să găsesc atâta ignoranta în legătură cu adevărul despre relaţiile romano-ungare.

Mai vechi şi mai noi şi atâta patima antiromânească. Şi atâta dezinformare. Şi atâta fervoare prohungarista.

Mi-am dat seama că în Anglia propaganda ungureasca n-a cheltuit zadarnic zeci de milioane de dolari începând cu Trianonul până la zi. După cum mi-am dat seama de cvasinulitatea propagandei româneşti. Deci la cel de al treilea seminar având ca tema politicile fata de etnicii minoritari şi minorităţile confesionale (pionii strategiilor de destabilizare a statelor ţinta în războaiele atipice) am cunoscut un britanic şi el MP, care vorbea mult mai bine decât mine o franceza cu cel mai fermecător accent parizian şi care, având o cultură generală solida, s-a dovedit apt pentru o discuţie obiectiva, lăsându-şi ideile preconcepute la garderoba.

La analiza mea de fond a genocidului hungarist asupra românimii din Transilvania şi din părţile ungurene, a crimelor sadice săvârşite de nemeşimea transilvana mi-a răspuns ca tortura, cruzimea şi pedepsele capitale făceau parte din viaţa feudala. Ca şi la ei au existat manuale de tortura. Ca execuţiile se făceau în piaţă, în amuzamentul nobilelor doamne şi al vulgului. Că au căzut câteva capete încoronate atât la ei, cât şi peste canal, la franţuji. Ca aceasta a fost epoca şi ca a pedala pe sfârtecarea lui Horea cu roata, pe căsăpirea trupului neînsufleţit şi atârnarea hălcilor sângerânde în teapa spre a-i intimida pe romanii răsculaţi este cel puţin o neîndemânare, chestiunea fiind în uzanţele timpului. Că aşa-zisele crime ale nemeşimii nu sunt cele mai bune argumente politice în occidentul dominat pana la revoluţia franceza de marea şi mica nobilime. Ca la ora actuală opinia publică mondială este sensibilă la altfel de argumente. Cum ar fi încercările de desnaţionalizare. De îngrădire a liberei exprimări în limba materna. De îngrădire a expresiei etno-culturale. De purificare etnica. De intoleranta religioasă. Adică, exact „argumentele” pe care ungurii le-au aruncat pe piaţa opiniei publice mondiale, inversând rolurile. Mi-a mai reproşat că am cantonat în epoci prea vechi. Că ar fi

interesant de ştiut cum au evoluat relaţiile incriminate după revoluţia europeană de la 1848. În vremea dualismului austro-ungar pe care el îl considera exemplu pentru o asemenea variantă politica. Şi, mai ales, cum s-au stabilizat aceste relaţii după primul şi al doilea război mondial. Cum sunt ele în actualitate.

Când problemele naţionale trec în plan secund fata de problemele globale ale umanitaii. Interlocutorul meu britanic, membru al parlamentului, depsise rezerva şi glacialitatea insalubra, atribute mai mult literare decât reale, oamenii locului fiind în general volubili şi spirituali. Lansat într-un excedent de idei teoretice, MP-ul îmi aducea vântul în vele. Expresia ţine de epoca navelor cu pânze. Interlocutorul fusese ofiţer în Marina Regala. Avansasem la gradul de sublocotenent aviator în Aviaţia Regala Romană. Fapt căruia îi datorez convingerile mele republicane. Cunoscusem amândoi războiul. Profesiile noastre din tinereţe ne maresera într-un fel asemănător. De aici o comunicare mai directa. Mai sincera. Cu toate că el mă suspectează de a fi un om de stânga în travesti. După cum eu îl suspectez de a fi un om al serviciilor speciale britanice în travesti. Oricum modul lui de a regândi problematica romano-ungara îmi aduce dinapoia traversului un vânt de forţă 4/5 pe scara Beaufort marin. I-o spun. Amândoi facem yachting de croaziera pe mici bărci cu pânze şi asta ne solidarizează în disputa noastră alunecata într-un univers al ideilor. El contesta argumentul dreptului istoric românesc asupra Transilvaniei. Spune ca şi romanii şi ungurii îl revendica, dar ca ambele părţi îl tălmăcesc cum le convine. Cu argumente subiective, tendenţioase, unilaterale. Ca istoricii în cauza abandonează domeniul ştiinţei, transformându-se în avocaţi pledanţi pentru cauza naţiunii lor. Din pricina elementului afectiv al pledoariei, rigoarea ştiinţifică devine alogica şi antiistorica. Şi devine cu totul antiistorica când se referă numai la

trecut. Aici îmi da un citat dintr-un contemporan, n-am reţinut exact, Clarles Samarov sau ceva asemănător. Citatul-definitie ar suna cam aşa: Istoria este şi o ştiinţă a prezentului, dar şi o preştiinţă a viitorului. Şi mai citează pe Alfred Stern care repeta definiţia de mai sus: Istoria este ştiinţa trecutului, prezentului şi viitorului. Faptul istoric vine din trecut, se dezvolta în prezent şi se proiectează în viitor.

Fostul marinar înfierează prejudecăţile trecutului care mutilează conceptul de drept istoric. În seara aceea la hotel am întocmit o minuta a ideilor esenţiale care mi l-au dat legat pe fostul marinar. Care ştia prea multe despre mine şi despre cărţile mele, în mod sigur despre cele două volume STRĂMOŞII – având ca subtitlu GESTA VALACHORUM, altfel neexplicându-se tematica unei discuţii aparent întâmplătoare.

Interlocutor care a ţinut să-mi facă o fotografie. De foarte aproape, care putea deveni obiect de studiu fizionomic, sau putea completa un dosar. Trăim în epoca informaticii de toate felurile. Şi a informaţiilor de toate felurile. Probabil acestor informaţii datorez disputa londoneza din care s-a născut această carte. Iată punctele principale ale minutei: – este o gregeala grava de a deveni prizonierii trecutului. Un scriitor sau un om de ştiinţă este obligat să reconsidere unidimensionalitatea istorica a trecutului politic într-o pluridimensionalitate a conceptului, care să însumeze şi alţi vectori fundamentali ca: economicul, socialul, spiritualul, culturalul, ideologicul, civilizatoricul. (Dacă n-ar fi aparţinut partidului Conservator, MP-ul aş fi bănuit că este laburist şi dialectician înfocat. Chiar marxist în lege). Istoria este şi o ştiinţă a progresului realizat prin cultura şi civilizaţie

(Nota mea: de aici lupta pentru protocronism, de afirmaţie a prioritailor valorilor cultural-civilizatorii. Obligaţia de a conjuga istoria politica şi economicai, cu

cea cultural-civilizatorie şi a stabili interdependentele ce se impun. Subliniez ca ideile minutei s-au concretizat din dispute şi ca materialismul dialectic m-a ajutat substanţial să ţin prova în valul stârnit de fostul ofiţer de marină. Şi ca manevrându-ne reciproc, oricum o navă de lupta fiind mai puţin maniabila decât un avion de vânătoare, am ajuns la un consens spre satisfacţia ambilor beligeranţi) Arnold Toynbee: Civilizaţia este obiectul principal şi definitoriu al istoriei. Dreptul istoric însumează şi crearea de valori şi construcţia de civilizaţie. Afirmarea şi realizarea etnologica a unei naţiuni predominante.

Dreptul istoric deriva şi din asigurarea climatului optim de creaţie şi construcţie civilizatorie pe care-l impune populaţia unui teritoriu. Dacă istoria civilizaţiei este adevărata istorie a umanităţii, dreptul istoric revine celui ce asigura condiţiile optime unei vieţi civilizate, de convieţuire pasnica, constructiva şi cu deplina umanitate pentru populaţia teritoriului în litigiu. (Îmi recunosc meritul de a fi fost iniţiatorul acestei formulări primite cu entuziasm de interlocutorul meu).

După cum se vede din punctajul minutei, MP-ul a încercat să elimine din disputa argumentele anteriorităţii şi ale majorităţii. Mai mult. A acuzat memoria istorica de a fi depozitara unor argumente care învenineză relaţiile interstatale şi interumane contemporane. Ca pentru naţiunile aflate în disputa pentru un teritoriu, memoria istorica bazată pe o documentaţie unilaterala, oficiala, pe cultul războaielor, al revoluţiilor, devine un factor negativ. Retrograd. De perpetuare a unor conflicte revolute. După cum lesne se deduce din sinteza acestei dezbateri, toate trimiterile teoretice au adresa directa. Dreptul istoric asupra Transilvaniei. Cum MP-ul a tot subliniat ca gândirea istorică este obligată sa se structureze şi prospectologic; cum a pus accent pe rolul civilizator al etniilor aflate în dispute, mi-am spus ca

bravul fost marinar reprezintă un punct de vedere nu numai al forurilor politice din tara sa; ci şi al celor ştiinţifice care furnizează argumente strategiilor politice. Asta m-a trimis direct la un reprezentant al politicii britanice din deceniul 4 despre care am mai scris în publicistica pe care-o practic şi în volumul amintit mai sus. Sir Samuel Orme-Sergeant care după cel de al doilea război mondial a întocmit un raport către FOREIGN RESEARCH AND PRESS SERVICE în care propunea trei variante pentru autonomizarea Transilvaniei, ca şi când n-ar fi existat opţiunea poporului de la 1 decembrie 1918, nici Trianonul, nici întreaga istorie de până în 1995. Am descifrat la Londra în martie 1990, ca invitat la o suita de seminarii politice, ca marile puteri joaca la adăpostul democraţiei, acelaşi joc mortal de croitorie politica pe seama micilor state naţionale, ca reîmpărţirea sferelor de influenta, a pieţelor de desfacere şi a înhăţării unor spaţii bogate în materii prime au rămas constantele istorice al neoimperialismului şi ca ticluirea de teorii, de doctrine, de filosofii, de curente artistice este o ocupaţie a strategilor războaielor atipice, menita sa justifice manevre politice la scara continentala sau mondială.

Aceasta concluzie nu m-a împiedicat să iau în considerare dezbaterea prilejuită de al treilea seminar londonez, găsind eu ca viziunea asupra Dreptului istoric care însumează o serie ampla de argumente de ordin umanitar, juridic, spiritual, civilizator, cultural şi care completează principiile anterioritătii şi majorităţii, este o viziune logica, de istoricitate fundamentala şi ca Dreptul istoric al romanilor asupra Transilvaniei tratat conform acestei viziuni, dobândeşte valori care anulează din start întregul eşafodaj propagandistic al hungarismului.

În zborul RO 210 Heathrow-Otopeni de sâmbătă 18 martie 1990, contemplând peisajul european care se scurgea plin de enigme pe sub fuselajul avionului, am

schiţat mental planul acestei cărţi. De atunci ofensiva sălbatică a hungarismului a îmbogăţit nesperat vechea mea documentare, obligându-mă să transform acel plan mental în realitate.

PRECIZARE

Prezentul volum nu subscrie în niciun fel la apelul politicienilor, de aiurea şi de aici, de a uita trecutul. Un popor fără memorie istorica este un popor mort. Un popor fosil. Sau cel mult o masa centrifuga, lipsită de centre gravitnţionale, aflata la dispoziţia oricărei forte şi voinţe străine. Relaţiile romano-ungare nu pot fi aduse la nivelul unei colaborări reciproce avantajoase decât în momentul când partea ungara va renunţa la hungarism. Adică la imperialism. Este o crimă împotriva naţiunii romane, a prezentului şi a viitorului ei să i se ceară trecerea trecutului de suferinţa la arhiva, în vreme ce naţiunea maghiara fanatizează trecutul imperialist, îl sacralizează, proiectându-l în prezent şi mai ales în viitor.

Problema problemelor este Transilvania. Ungaria nu are niciun drept istoric asupra ei. N-a făcut parte din regatul ungar, a fost principat autonom şi actul formal al alipirii la Austro-Ungaria prin încoronarea împăratului Francisc Iosif ca rege al Ungariei la 8 iunie 1867 nu spune nimic în ordinea dreptului istoric. Cei 51 de ani cât reprezintă formal stăpânirea ungureasca a Transilvaniei sunt nesemnificativi raportaţi la istorie, dar esenţiali pentru a caracteriza structurile hungariste.

Incompatibilitatea hungarismului cu valorile statului de drept, Anacronismul lui funciar. Îngheţat la nivelul feudalismului primitiv. Exista o întreagă biblioteca pe tema dreptului nostru istoric asupra Transilvaniei. Cu o argumentaţie ştiinţifică acceptata de majoritatea istoricilor străini. Prezenta PRECIZARE afirma ca autorul se ocupa de aplicarea noilor principii ale dreptului istoric la epoca scurta cât Transilvania a fost formal alipita la imperiul Austro-ungar între 1867 – 1918 şi la intervalul

1940 – 1944 când o parte din acest pământ românesc a fost cedata Unganei prin diktatul de la Viena.

Aceste principii care lărgesc sfera noţiunii de drept istoric se referă şi la modalităţile în care Ungaria a acordat romanilor dreptul la învăţătură, la limba materna, la drepturi politice şi cetăţeneşti, la libertatea cuvântului, la libertatea religioasă, la identitate etnica şi culturala, cu o rostire uzata astăzi pana la tocire, în ce măsură Ungaria a acordat romanilor drepturile fundamentale ale omului. Şi ale naţiunilor. Cea ce este foarte important pentru caracterul multinaţional al imperiului austro-ungar.

Moştenind fanatismele kossuthiene, Ungaria dualismului le-a exacerbat, concentrându-le pe o idee politica aberanta: maghiarizarea forţată a celor 3 milioane de romani care alcătuiau majoritatea zdrobitoare a locuitorilor din Transilvania, Maramureş, Crisana şi Banat. De aici practicile criminale folosite în jurisdicţie, economie, cultura, spiritualitate, culminând cu eliminarea fizică a romanilor, individual sau în masă. Deci culminând cu genocidul. Care a atins limita monstruosului în anii 1940 – 1944, depăşind cu mult în atrocitate crimele de acest gen practicate de hitlerism şi kominternism.

PUNERE ÎN TEMA

Revoluţiile europene de la 1848 au creat imperiului habsburgic probleme de viaţă şi de moarte. În primăvara lui 1860 reprezentanţii romanilor, ungurilor şi saşilor din Transilvania expun în VERSTÄRKTER REICHSTRAT – senatul imperial întărit, tezele federalizării monarhiei. Manevra diplomaţiei austriece sensibilă la opinia nemeşimii ungureşti şi a nobilimii autohtone total refractare la „tendinţele garibaldiene” a fost prompta. A abolit încercarea de unire a Transilvaniei cu Ungaria ca să slăbească presiunea romanilor, dar terorizata de naşterea Principatelor Romane şi de tendinţele unioniste

ale mişcării româneşti, exprimate limpede la Blaj în 1848 – NOI VREM SĂ NE UNIM CU TARA – a împărţit românimea în patru unităţi administrative deosebite: Transilvania, Bucovina devenită în 1849 ducat autonom, Crisana şi Maramureşul incluse în Ungaria, Banatul inclus în Voivodina sârbeasca.

Se repeta politica duplicitara a Casei de Habsburg practicata fata de romani şi unguri cu mult înainte de revoluţia lui Horea şi războiul ţărănesc din Transilvania. Fruntaşilor romani li se fac promisiuni. Li se sugerează ca reformele iniţiate de Viena sunt blocate de nemeşime. Nemeşimii transilvane i se oferă perspectiva unei integrări avantajoase în noile structuri ale monarhiei. Jocul devine din ce în ce mai restrictiv pentru romani şi mai favorabil ungurimii pe măsură ce manifestările româneşti din Transilvania capătă un caracter naţional, fiind sprijinite de peste Carpaţi. Când domnitorul Alexandru Ioan Cuza realizează Unirea Principatelor, când se crează astfel un pol de putere şi afirmare naţională peste Carpaţi, politica restrictiva a Vienei se transforma în regim poliţienesc pentru romanii din Transilvania, regim sprijinit fanatic de structurile feudale ungureşti.

Războiul de independenta din 1877 – 1878, recunoaşterea internaţional a independentei, a regatului România, campania din 1913 care conferă României un rol de mediator şi echilibru în Balcani, au fost tot atâtea semnale de alarma pentru imperiul habsburgic, mai târziu pentru dualismul austro-ungar. Diplomaţia habsburgica, apoi cea austro-ungara au urmărit cu spaima mutarea centrului de interes politic, cultural şi confesional al romanilor din imperiu de la Viena, la Bucureşti. Reacţia politică a autorităţilor s-a concretizat în legi restrictive şi în măsuri administrative care să impună romanilor fidelitate sau măcar supunere necondiţionată. Cu toate abuzurile de rigoare.

11 februarie 1861. Alba-Iulia. Conferinţa reprezentanţilor romani, unguri şi saşi având dublu scop. Stabilirea unei unităţi de vederi pentru reorganizarea politică şi administrativa a principatului, unitate de vederi care să fie prezentata Vienei. Ecourile revoluţiei de la 1848 nu se stinseseră. Nu se uitaseră obiectivele. Reprezentanţii ungurilor cer să se aplice hotărârile falimentarei revoluţii maghiare de la 1848. Romanii cer o lege care să recunoască drepturi egale naţiunii romane. Exercitarea acestor drepturi în proporţia participării la susţinerea statului.

26 februarie 1861. Se publica Diploma imperiala şi Patenta privind organizarea politică şi administrativa a principatului Transilvania.

13 – 16 ianuarie 1861. Conferinţa intelectualilor romani de la Sibiu, autorizata de preşedintele progresist al ministerului, Anton von Schweiting. Conducerea conferinţei este asigurata de episcopii Andrei Şaguna şi Alexandru Sterca Sulutiu, fostul consilier al lui Avram Iancu. Conferinţa constată că: romanilor nu li s-a recunoscut egalitatea cu celelalte naţiuni printr-un text de lege. În dieta, transilvănenii nu sunt reprezentaţi în raport de numărul populaţiei, fapt care-i dezavantajează pe romanii majoritari. În administraţia de stat sunt foarte puţini funcţionari romani. Conferinţa cere Curţii imperiale: să elaboreze o nouă lege electorală care să dea drept de vot tuturor bărbaţilor majori care au pământ, casa de locuit sau un venit anual de cel puţin 50 florini. Votul să fie secret... Pentru a comunica împăratului hotărârile şi a le susţine cu argumente se împuterniceşte o delegaţie formată din trei membri: dr. Ioan Raţiu, Iacob Bologa şi Ilie Măcelariu.

Curtea de la Viena convoacă alegerile pentru Dieta Transilvaniei la 1 iulie 1863. Este cel dintâi rezultat pozitiv al revoluţiei romane de la 1848. Ţărănimea română îşi votează candidaţii în masă. Sunt desemnaţi în

Dieta: 46 romani, 42 unguri, 32 saşi. Împăratul impune un număr de deputaţi regalişti: 11 romani, 12 unguri, 11 saşi. Prima Dieta postrevoluţionară este formată astfel din: 57 romani, 54 unguri, 43 saşi.

Votul Censitar a împiedicat reprezentarea majoritara a romanilor. Izbânda romanilor este reala. Se recunoaşte ca formează majoritatea. Deputaţii unguri nu mai pot elabora şi impune legi de unii singuri.

Dezbaterile dietale sunt sabotate de deputaţii unguri prin neparticipare. Se alarmează nemeşimea. Se pun bazele centrului unguresc de presiune politica asupra Curţii Imperiale. Se lansează sloganul ca Dieta Transilvaniei nu este constituita legal. Ca nu poate exista o dietă în Transilvania, din moment ce aceasta s-a unit cu Ungaria la 1848. Funcţionează minciuna. Dezinformarea.

Dieta aleasa în Transilvania, cel dintâi pas spre constituţionalitate în acest principat autonom, ţine la Sibiu două sesiuni: între 15 iulie – 13 octombrie 1863 şi 23 mai – 29 octombrie 1864. În sesiunea din 1863 se votează două legi importante pentru romani: Legea transilvana pentru egala îndreptăţire a naţiunii romane şi Legea transilvana pentru folosirea limbilor în afacerile oficiale.

Cele două legi acorda romanilor drepturi interzise de nemeşimea ardeleana. Paragraful 3 din prima lege: … Cele patru naţiuni recunoscute de lege, adică naţiunea ungurilor, secuilor, saşilor şi romanilor fata una cu alta sunt pe deplin egal îndreptăţite şi ca atare, să se folosească în sensul Constituţiunii transilvane de asemenea drepturi politice.

În acelaşi paragrai se garantează… liberul exerciţiu religios precum şi egalitatea de drept cetăţean şi politic a tuturor locuitorilor ţării, fără distincţiune de naţionalitate şi confesiune.

Intra în acţiune centre de presiune retrograde ungureşti care găsesc ecou în absolutismul habsburgic.

Nemeşimea acţionează împotriva Patentei imperiale din 1861. Aşa cum a acţionat împotriva Rescriptului imperial din 9 septembrie 1743 şi împotriva întregii legislaţii absolutist-iluministe promulgata de împăratui Iosif al II-lea, fiul Mariei Terezia. Se demonstrează contradicţia fundamentală dintre absolutismul feudal şi constituţionalitate. Pus să aleagă între libera propăşire a naţiunilor care alcătuiau imperiul austriac cu consecinţele centrifuge previzibile şi interesele hegemonice absolute, împăratul Francisc Iosif optează pentru absolutismul austriac, sprijinit pe marea nemeşime unguească. În iulie 1865 îl eliberează din funcţie pe progresistul Anton von Schwerting şi cabinetul său. În urma convorbirilor cu reprezentanţii nemeşimii transilvane condusa de Kemeny Ferencz accepta în principiu şi fără a propune un referendum, unirea Transilvaniei cu Ungaria. Dizolva dieta democrata de la Sibiu. Dispune ţinerea de alegeri noi pentru dieta de la Cluj.

Planul imperialonemesesc de frânare a dezvoltării legice spre constituirea naţiunilor politice din imperiu se pune în lucrare, sfidându-se libera opţiune a popoarelor. Se pare ca adepţii hungarismului omit deliberat acest moment de croitorie politica aberanta, cu consecinţe dezastruoase pentru hibridoidul austro-ungar şi tragice pentru romani în perioada 18671918.

CONSECINŢE

La 20 noiembrie 1865 dieta de la Cluj alcătuită neconstituţional, îşi începe lucrările. Dominată de nemeşime, cu toată împotrivirea romanilor, votează unirea Transilvaniei cu Ungaria.

La 14 decembrie 1865, dieta Ungariei confirma hotărârea dietei nemeşeşti de la Cluj.

La 9 ianuarie 1866, împăratui proroga dieta, act prin care Transilvania îşi pierde autonomia.

Reacţia romanilor se concretizează în

MEMORANDUM-ul semnat de 1493 de reprezentanţi ai poporului roman. 37 plenipotenţiari conduşi de dr. Ioan Raţiu pleacă la Viena spre a înmâna împăratului actul de protest al romanilor transilvăneni. Ioan Raţiu este primit în audienta de Francisc Iosif la 31 decembrie 1866.

Consecinţele târgului absolutism imperial-absolutism nemeşesc se dezvolta pe doi vectori antagonici cu ramificaţii centrifugale. Romanii îşi dau seama de ostilitatea totală a habsburgilor, mascata de o diplomaţie fără scrupule. Mitul împăratului de la Viena se prăbuşeşte. Romanii transilvăneni se orientează către Bucureşti. Imperiul pierde pe sprijinitorii lui din 18481849. Pe cei care, ostaşi fiind în regimentele grănicereşti, au salvat de la dezastru armata imperiala în bătălia de la Königgrätz.

Louis Leger despre „unirea” Transilvaniei cu Ungaria… citez: Maghiarii nobili, cu egoismul lor obişnuit, nu se gândiseră decât la propriile lor interese… ei au profitat de victoria lor pentru a face să apese o grea dominaţie asupra romanilor, a sârbilor şi a slovacilor.

Robert Kaun, istoric american, specialist în epoca monarhiei austro-ungare, despre „unire”… unul din cele mai deplorabile capitole din istoria politicii naţionalităţilor în cadrul monarhiei.

SCURTA REMEMORARE

Prea adesea ni-l reamintim pe Avram Iancu numai în chip de tribun şi conducător de oşti ţărăneşti, făcând abstracţie de destinul lui postrevoluţionar determinat tragic de aceeaşi perfidie habsburgica, de veacuri cauza principala a unora din marile drame istorice ale poporului roman. În care se înscriu asasinarea lui Mihai Viteazul, martiriul conducătorilor ţăranilor de după răscoală şi războiul ţărănesc din 1784, lungul şir al silniciilor săvârşite împotriva credinţei, spiritualitaii, conştiinţei de sine şi de neam. În 1849

Avram Iancu pleacă la Viena sa consfinţească pe cale administrativa ceea ce moţii şi legiunile transilvane obţinuseră cu lancea pe câmpul de luptă. Vreme de 10 luni nu este primit în audienta la niciun nivel al autorităţii imperiale. În schimb este chemat la poliţie. Un nimeni îi înmânează o decoraţie pe care o respinge. Acelaşi nimeni, ofensat, Îl somează să părăsească Viena în 24 de ore.

La 21 iunie 1815 împăratul Francisc Iosif aflat în „vizita de lucru” în Transilvania este la Câmpeni. Fosta tabăra mare, fostul loagar al Iancului. Iancu se prezintă pentru o audienţă la împărat. Aghiotantul acestuia, contele Grime, conform ordinelor primite, îl scoate pe uşa şi-l da pe mâna jandarmilor lui Lowenhart care-l iau la bătaie. Umilinţa şi tratamentul în sine sunt exemplare pentru raportul habsburgi-romani. În septembrie acelaşi an, spre a preîntâmpina o revolta a moţilor, colonelul Springinsfeld ocupa Câmpeni cu trei companii, arestează fruntaşii romani din revoluţie, pe Iancu trimiţându-l sub escorta la Alba-Iulia. Aici este aruncat în temniţă după ce este pălmuit de un funcţionar mărunt, Hohn şi stâlcit în bătaie de jandarmi şi temniceri.

Şaguna, Al. Sterca Sulutiu, Bărnuţiu, Bariţiu sunt pusi sub urmărire poliţienească.

Momentul 1849 – 1867 nu poate fi şters din memoria neamului. Nici din cea afectivă. Nici din cea politică. Destinul lui Avram Iancu este, şi în acest răstimp, exemplar în tragismul lui cutremurător.

POLITICILE CRIMINALE ALE MAGHIARIZĂRII FORŢATE

1. LEGIUIRILE. Spaima istorica a hungarismului a fost şi a rămas raportul demografic zdrobitor dintre romani şi unguri în teritoriile disputate. Raport dintotdeauna favorabil romanilor.

Gustav Kalnoky, ministrul de externe al Austro-Ungariei într-un memoriu din 1881: …În cifra totala a

populaţiei provinciilor coroanei ungare de aproximativ 15 milioane şi jumătate, maghiarii deţin o minoritate, care, chiar după evaluările cele mai favorabile lor, rămâne mult sub cifra de 7 milioane. Cam la aceasta cota se ridica cifrele acceptate pentru forţa numerică a elementului rasial românesc în totalitate… Reprezentarea lor în dieta ungara a fost totdeauna minima. Niciun roman nu se găseşte şi nu s-a găsit niciodată într-o funcţie publica proeminenta. Nici unui talent roman, căruia îi era netezita calea spre Bucureşti, nu i s-a deschis un drum spre funcţiile de stat din capitala ungara…

Gustav Kalnoky demonstra la 1881 ca statul unguresc îşi autosabota pretenţiile hegemonice, anulându-şi pledoaria pentru stăpânirea Transilvaniei prin măsuri rasiale despotice prin care interzicea romanilor libera lor dezvoltare, atât în cuprinsul etniei lor, cât şi în structurile regatului. Ca acelaşi stat despotic a anulat orice posibilitate a etniei româneşti de a avea acces la viaţa de ansamblu a imperiului austro-ungar, construind prin legi, decrete, măsuri administrative speciale, un fel de teritoriu al discriminărilor în care romanii erau supuşi deliberat unor măsuri abuzive prin care se numărau desnaţionalizarea lor şi maghiarizarea forţată spre a schimba raportul demografic în favoarea ungurilor.

În hibridoidul austro-ungar, guvernul de la Budapesta, în pofida tuturor evidentelor etnice care făceau din imperiu un stat multinaţional, a declarat ca Ungaria este un stat uninaţional. De la acest slogan rasial şi antiistoric, a decurs politica sălbatică de asimilare prin maghiarizarea forţată. Adică crima în masa prin care vreme de câteva decenii s-a încercat desnaţionalizarea romanilor. Pentru a-şi realiza scopul strategic, folosind abil dieta, guvernările ungureşti ale epocii 1867 – 1918, au promulgat o serie de legi

draconice menite să formeze cadrul statal al maghiarizării forţate. Iatale:

LEGEA PRESEI pentru Transilvania prevedea: obligativitatea depunerii unei cauţiuni pentru editarea oricărui periodic, în valoare de până la 10.000 florini, suma era obligata sa depună în prealabil exemplare la Ministerul de Interne, la Tribunal şi la Procuratura Curţii de Apel din raza teritoriala de competenta. Aceste organe vegheau ca articolele să nu poată fi interpretate ca având un conţinut contrar intereselor statului ungar, cu latitudinea de a aplica amenzi zdrobitoare şi pedepse cu închisoarea până la 2 ani.

Folosind legea presei ca pe o arma antiromânească, statul maghiar a încercat să asasineze conţinutul naţional şi social al gazetelor româneşti din Transilvania prin suspendarea lor pe timp limitat sau definitiv, prin sancţionarea cu amenzi usturătoare şi, mai ales, prin aplicarea unor pedepse privative de libertate, însumând pentru gazetarii respectivi, câteva vieţi de om.

Vicontele de Guichen publica în ziarul LA LIBERTÉ nr. 17.308 din 1913, reprodus în ROMANUL nr. 167, din 1/14 august 1913 un rechizitoriu împotriva stăpânirii ungureşti a Transilvaniei, din care citez: …Procesele de presa se înmulţesc mereu pentru nişte delicte fără nicio importantă, pentru proteste adeseori demne şi moderate, pentru libertatea cu care unii publicişti au proclamat sus şi tare dreptul la viaţă al compatrioţilor lor. De la 1886 până la 1908, nu mai puţini de 367 de ziarişti romani au fost taraţi înaintea justiţiei ungureşti şi condamnaţi.

6 octombrie 1897. Andrei Baltes, redactor responsabil la TRIBUNA din Sibiu, este osândit la Cluj la 1 an şi 4 luni temniţă ordinara şi 600 coroane amenda pentru articole politice.

21 octombrie 1897. Dr. Andrei Mureşanu, directorul GAZETEI TRANSILVANIEI este condamnat de către ministrul de interne la 8 zile temita şi 100 coroane

amenda, pentru „agitaţie”.

8 decembrie 1897. Gazeta FOAIA POPORULUI din Sibiu este amendata cu 64, 50 coroane. 8 iunie 1898. Aurel Trif redactor la TRIBUNA POPORULUI – Arad, este osândit la Oradea Mare la 3 luni temniţă şi 100 coroane amenda pentru articolul VREMEA S-A ÎMPLINIT.

22 februarie 1899. Emanuil Mâglaş – TRIBUNA POPORULUI – Arad este condamnat la Oradea Mare cu o pedeapsă de 2 luni temniţă şi 20 coroane amenda pentru articolul FERICITA TARA.

27 octombrie 1900. Sever Bocu, redactor la TRIBUNA este condamnat la 3 luni temniţă şi 100 coroane amenda 20 mai 1901. Acelaşi redactor patriot Andrei Baltes de la TRIBUNA este condamnat de către curtea cu juati din Cluj la 15 luni temniţă şi 1100 coroane amenda pentru un protest scris împotriva guvernului şi autorităţilor care interziseseră întrunirea Despărţământului SATMAR al ASOCIAŢIUNII PENTRU LITERATURA ROMANĂ ŞI CULTURA POPORULUI ROMAN.

25 septembrie 1901. Iarăşi Andrei Baltes este condamnat la 18 luni temniţă şi 4200 coroane pedeapsa în bani, pentru articolele din TRIBUNA în care apără memoria lui Avram Iancu.

19 martie 1902. Din nou Andrei Baltes de la TRIBUNA din Sibiu este condamnat de tribunalul din Cluj la 2 ani temniţă şi 8400 coroane amenda pentru „agitaţie prin presa”.

4 octombrie 1902. Ziaristul P. Baciu este condamnat la Seghedin la 6 luni temniţă şi 2000 coroane amenda pentru articolul CHESTIUNEA NAŢIONALITĂŢILOR ÎN PARLAMENT.

6 februarie 1903. Gheorghe Mohan, redactor responsabil la TRIBUNA – Sibiu este condamnat la 15 luni temniţă şi 11.000 coroane amenda pentru un articol „antipatriotic”.

30 martie 1903. Tot Gheorghe Mohan, cu aceeaşi funcţie, este osândit la 1 luna temniţă şi 500 coroane amenda pentru articolul: COARDA SE ÎNTINDE, ca a doua zi, la…

31 martie 1903. Gheorghe Mohan să fie din nou condamnat pentru „agitaţie” la 8 luni temniţă şi 1600 coroane amenda, pentru articolul POLITICA MAGHIARA.

6 iunie 1903. Tr. H. Pop de la GAZETA TRANSILVANIEI este condamnat pentru 3 articole la 3 zile temniţă şi 20 coroane amenda.

29 aprilie 1903. TRIBUNA din Sibiu este suprimata după 9 ani de apariţie.

16 mai 1903. Părintele Ion Moţa redactorul gazetei LIBERTATEA din Orăştie este condamnat la Cluj la 1 an temniţă ordinara şi 1.000 coroane amenda pentru articolul A MURIT MATIA. ŞI CU EL ŞI DREPTATEA.

12 septembrie 1903. V. Moldovan este condamnat la 3 luni temnila şi 500 coroane amenda pentru articolul MANEL-TEKEL-FARES publicat în TRIBUNA la 8 februarie 1903.

11 noiembrie 1903. Iuliu Ioanovici, redactor la LIBERTATEA părintelui Ion Moţa din Orăştie primeşte 5 luni de temniţă ordinara pentru „agitaţie împotriva statului maghiar” cuprinsă în articolul SUS INIMILE VOASTRE. Procesul este combinat tot la…

11 noiembrie 1903 cu cel al redactorului tribunist Silvestru Moldovan care este condamnat la 50 zile temniţă ordinara pentru vina de a fi reprodus din ziarul bucureştean CONSERVATORUL o moţiune studenţească împotriva ungurilor.

16 martie 1904. Ziaristul este arestat şi dus sub escorta la temniţă din Seghedin să-şi ispăşească pedeapsa.

13 mat 1904. lui Moldovan i se mai dau 4 luni de temniţă şi 100 coroane amenda pentru articole de istorie popularizata publicate în FOAIA POPORULUI din Sibiu,

DESPRE ORIGINEA NOASTRĂ.

26 octombrie 1904. Sever Bocu, redactor la TRIBUNA – Arad este condamnat la Oradea la 14 zile temnia ordinara şi 500 coroane amenda pentru motivul că l-a insultat într-un articol pe solgăbirăul Hadă.

19 februarie 1905. Iarăşi Iuliu Ioanovici de la LIBERTATEA – Orăştie este osândit la 1 an temniţă şi 1.000 coroane amenda pentru vina de a fi publicat poezia ROATA DE LA BĂLGRAD semnata de întemniţatul V. Moldovan.

17 aprilie 1905. Proces de presa la Timişoara. Sunt condamnaţi pentru articolele publicate în DRAPELUL din Lugoj: Mihail Gaspar la 10 luni temniţă; dr. St. Petrovici 6 luni şi dr. Cornel Jurca la 8 luni; iar solidari la o amenda de 1.000 coroane pentru „agitaţie împotriva naţiunii maghiare”.

19 iulie 1905. Ziaristul Silvestru Moldovan, redactor la FOAIA POPORULUI, primeşte o amenda de 440 coroane pentru articolele lui politice.

5 decembrie 1905. Ziarul POPORUL ROMAN este amendat la Budapesta cu 500 coroane pentru „agitaţii”.
22 ianuarie 1906. I. Russu-Sirianu este amendat cu 40 coroane pentru cartea ROMANII DIN STATUL UNGAR.

27 februarie 1906. Petru Crina Damaschin este pedepsit cu 7 zile temniţă pentru o poezie populara publicate în POPORUL ROMAN.

27 februarie 1906. Al doilea ziarist condamnat în aceeaşi zi: Avram Indreica, redactor responsabil la TRIBUNA – Arad, 6 luni temniţă pentru articolul DIN VALURILE POLITICE.

22 aprilie 1906. Sever Secula, profesor, pedepsit la Oradea Mare cu o amendă de 200 coroane pentru articolul CANAL ŞI BETON publicat în TRIBUNA – Arad.

24 septembrie 1906. Stefan Ciceo Pop, este osândit la Cluj la 3 luni temniţă şi 800 coroane amenda pentru două articole publicate în LIBERTATEA. În aceeaşi zi…”

24 septembrie 1906. este condamnat la Oradea Mare, Avram Indreica la 7 luni închisoare ordinara şi 1200 coroane amenda pentru două articole apărute în TRIBUNA.

18 noiembrie 1906. Aurel C. Domsia, redactor la UNIREA – Blaj este condamnat în Cluj la 8 luni şi 1200 coroane pentru „agitaţie antipatriotica prin presa”.

5 februarie 1907. Iarăşi V. Moldovanu este osândit la Cluj la 18 luni temnitra şi 1500 coroane amenda pentru „agitaţie” prin articolele semnateinm ORIZONTUL – Cluj.

20 mai 1907. Voicu Niţescu primeşte 8 zile temniţă şi 40 coroane amenda pentru articolul CONSTITUŢIA ENGLEZĂ şi CONSTITUŢIA UNGARA (în 1940 va fi aparat de mareşalul Antonescu de prigoana legionara).

25 mai 1907. Octavian C. Taslauanu redactor al revistei literare LUCEAFĂRUL, primeşte 15 zile temniţă pentru „agitaţia” făcută într-un articol despre însemnătatea culturala a lui Papiu Ilarian.

18 iunie 1907. Din nou Voicu Niţescu este condamnat la 3 luni de puşcărie şi 200 coroane amenda pentru un articol din TRIBUNA-Arad.

20 septembrie 1907. Teodor V. Pacatianu, redactor la TELEGRAFU ROMAN – Sibiu, este condamnat la Cluj, la 10 luni temniţă şi 700 coroane amenda pentru „agitaţie antipatriotica prin presa”.

15 octombrie 1907. Vasile Macrea, redactor responsabil la gazeta LUPTA din Budapesta primeşte 8 luni temniţă şi 800 coroane amenda pentru „agitaţie atipatriotica prin presa”.

31 octombrie 1907. Dr. Demetriu Lascu este condamnat la Oradea la 6 luni temniţă şi 600 coroane amenda pentru vina de a fi publicat în TRIBUNA o dare de seama despre mişeliile administraţiei din Bihor.

23 noiembrie 1907. Dr. Ioan Lupas, (istoricul şi profesorul de la facultatea teologica din Sibiu) este osândit la Cluj la 3 luni temniţă ordinala şi 200 coroane

amenda pentru un articol „antipatriotic” publicat în ŢARA NOASTRĂ – Sibiu.

23 noiembrie 1907. I.N. Iova, redactor la TRIBUNA – Arad este condamnat pentru „agitaţie prin presa’ la 6 luni temniţă şi 500 coroane amenda.

11 decembrie 1907. Lucian Boica, redactor la LUPTA din Budapesta, este pedepsit cu 14 zile temniţă şi 500 coroane amenda pentru relatarea faptelor abuzive ale solgăbirăului Korkan din I-am, comitatul Caraş-Severin.

8 februarie 1908. Gheorghe Stoica redactor la LUPTA este osândit la Budapesta la 18 luni temniţă şi 1500 coroane amenda. Motivul? Agitaţie prin presa.

10 februarie 1908. Iuliu Ioanovici de la LIBERTATEA – Orăştie primeşte 18 luni puşcărie ordinară. Motivul? Agitaţie prin presa.

19 mai 1908. Sever Bocu, TRIBUNA – Arad primeşte 14 zile închisoare şi 200 coroane amenda. Motivul? Agitaţie.

17 septembrie 1908. Ioan Spuderca, redactor responsabil la GAZETA TRANSILVANIEI – Braşov, primeşte la Cluj 3 luni temniţă şi 500 coroane amenda. Motivul? A reprodus după un ziar german o scrisoare a marelui scriitor nordic Björnsstjorne în care acesta condamna politica ungurească fata de naţionalităţi.

24 septembrie 1908. Silvestru Moldovan de la FOAIA POPORULUI – Sibiu este osândit la Cluj la 4 luni temniţă şi 400 coroane amenda pentru „agitaţie în presa”.

28 septembrie 1908. Ovid Gritta, redactor responsabil la TARA NOASTRĂ – Sibiu, osândit la 6 luni temniţă şi 400 coroane amenda. A publicat un articol „antipatriotic” semnat de Ilarie Chendi.

20 octombrie 1908. N. Juganariu redactor la DRAPELUL Lugoj primeşte 3 luni temniţă şi 400 coroane amenda. A reprodus fragmente din scrisoarea lui

Björnstjorne publicata în GAZETA TRANSILVANIEI.

12 noiembrie 1908. Vasile Macrea de la LUPTA este pedepsit de Curia (Curtea de casaţie) din Budapesta la 28 luni temniţă şi 5200 coroane amenda. Moivul? Agiaţie prin presa.

28 noiembrie 1908. Sever Bocu, TRIBUNA, este condamnat la 2 luni puşcărie ordinară. Motivul? A publicat articolul CALVARUL conţinând o listă a fărădelegilor ungurilor împotriva naţionalităţilor.

19 decembrie 1908. La Braşov se porneşte marele proces de agitaţie împotriva intelectualilor romani: Partenie Cosma, Francisc Hossu Longin, Gh. Pop de Băseşti, dr. Cassiu Maniu, dr. Caius Brediceanu şi I. Simu. Motivul? Articolele scrise în numărul jubiliar al GAZETEI TRANSILVANIEI.

8 februarie 1909. Victor Branişte redactor la GAZETA TRANSILVANIEI este judecat la Tg. Mureş pentru agitaţie prin presa. Verdictul: 3 luni temniţă şi 240 coroane amenda 4 martie 1909. Părintele Ion Moţa care tipăreşte la Orăştie LIBERTATEA şi suplimentele TOVĂRĂŞIA şi FOAIA INTERESANTA este amendat de procuror cu 8 coroane. Motivul: factorul a rătăcit suplimentele şi nu i le-a înmânat la timp.

22 martie 1909. I. Rodina de la SFATUL POPORULUI primeşte 35 zile temniţă şi 200 coroane amenda pentru agitaţie prin presa. Procesul a fost judecat la Timişoara.

21 mai 1909. N. Juganariu redactor responsabil al gazetei DRAPELUL – Lugoj este judecat la Timişoara. Delictul: agitaţie antipatriotica prin presa. Osânda: 4 luni temniţă şi 400 coroane amenda.

24 mai 1909. Constantin Savu, redactor responsabil la TRIBUNA – Arad. Delictul: agitaţie prin presa. Locul judecării: Oradea. Osânda: 6 luni temniţă şi 100 coroane amenda.

7 iunie 1909. Victor Branişte. GAZETA

TRANSILVANIEI. Judecat la Tg. Mureş. Condamnat la 6 luni temniţă şi 1.000 coroane amenda. Motivul: articolul antipatriotic SĂRBĂTORI VESELE.

12 noiembrie 1909. I. Mihu Ciufudeanu. Judecat la Cluj. Verdictul: 4 luni temniţă şi 300 coroane amenda. Acuza: un raport publicat în LIBERTATEA din Orăştie asupra dinamitării de către unguri a PIETRII LIBERTĂŢII şi a CRUCII LUI IANCU de la Blaj.

7 decembrie 1909. Dr. Sever Dan. GAZETA TRANSILVANIEI. Osânda: 4 luni temniţă şi 500 coroane amenda pentru darea de seama asupra unui proces de presa intentat GAZETEI.

9 decembrie 1909. Francisc Hossu-Longin. 1 an temniţă şi 1.000 coroane amenda pentru un articol publicat în GAZETA TRANSILVANIEI.

10 decembrie 1909. Augustin Folea. 2 luni temniţă şi 100 coroane amenda pentru un raport publicat în GAZETA TRANSILVANIEI.

2 ianuarie 1910. Octavian Goga arestat la Budapesta. Adus sub escorta la Cluj în arest preventiv pentru a răspunde în procesele de presa intentate lui D. Marcu, redactor responsabil la TARA NOASTRĂ care murise.

10 octombrie 1910. Părintele Mota amendat cu 400 coroane pentru o broşură „antipatriotica”.

decembrie 1910. Romul Budai tipograf din Sibiu. 8 zile temniţă şi 200 coroane amenda pentru articolul publicat în FOAIA POPORULUI nr. 24/1910.

21 februarie 1911. Octavian Goga: 1 luna temniţă şi 600 coroane amenda, pedeapsa primită în locul lui D. Marcu, decedat, pentru articolele din TARA NOASTRĂ.

13 aprilie 1911. N. Mitru. Revista PLUGARUL ROMAN. 120 coroane amenda pentru un articol glumeţ, dar care cuprindea „agitaţie în contra naţiunii maghiare”.

7 octombrie 1911. Revista TRIBUNA – Arad are la

Oradea 15 procese pentru agitaţie antipatriotica prin presa.

9 octombrie 1913. Atanasie Halmagean redactor responsabil la ROMANUL – Arad. 2 luni puşcărie ordinara şi 300 coroane amenda. Motivul: agitate antipatriotica prin presa.

16 aprilie 1913. Ziariştii Constantin Savu şi Dimitrie Casimir, fiecare cate 4 luni temniţă ordinara şi cate 500 coroane amenda pentru: învinuiri nedrepte aduse administraţiei şi agitaţii antipatriotice.

Cheltuielile de proces erau în medie de trei ori mai mari decât amenzile.

La 9 aprilie 1903 redacţiile TRIBUNA ŞI FOAIA POPORULUI din Sibiu fac o sinteza a proceselor. De la 1893 până la 1903 au plătit amenzi şi cheltuieli de judecata în valoare de 56.918 coroane şi redactorii lor au făcut puşcărie 207 de luni. Adică 17 ani şi 3 luni.

Numai în intervalul 1884 – 1894 au fost cumulaţi în 47 procese de presa un număr de 161 acuzaţi, procesele lor soldându-se cu un total de 59 ani de închisoare şi 11.840 florini amenda.

La indicaţiile ferme ale promotorilor politicilor de deznaţionalizare şi maghiarizare forţată – conţii Andrassy Iuliu şi Apponyi Albert, un Huszar Antal elaborează un tratat voluminos intitulat A Magyarorszagi Romanok (ROMANII DIN UNGARIA) Budapest, 1907, care conţine planurile şi măsurile pentru desfiinţarea romanilor ca naţiune. Au fost tipărite în secret doar 25 de exemplare pentru uzul exclusiv al guvernului. În acest tratat din care două exemplare exista în România, se apreciază ca presa romaneasea este un foarte eficient focar al politicii naţionale romane. Pentru a limita efectele presei româneşti Huszar Antal propune: îngreunarea formalităţilor de apariţie a ziarelor româneşti şi prin sporirea considerabila a cauţiunii – condamnarea gazetarilor romani la temniţă ordinara

(împreună cu tâlharii şi criminalii) în locul temniţei de stat; – anularea carnetelor de călătorii gratuite pe căile ferate folosite de gazetarii romani şi publicarea de către stat a unei gazete bilingve maghiara-romana de către Ministerul de Interne care să concureze presa naţională.

Legea presei pentru Transilvania şi aplicarea ei de către justiţia maghiara se înscrie ca un act criminal îndreptat împotriva libertăţii de exprimare a populaţiei româneşti majoritare, care alături de cenzura s-a constituit într-un factor activ al politicii de deznaţionalizare forţată. Printr-un lung şir de procese de presa, statul maghiar a terorizat redacţiile ziarelor şi gazetelor româneşti, pe colaboratorii acestora, încercând să transforme presa din Transilvania într-o anexa a presei ungureşti, rupând-o de problemele grave politice, economice, culturale şi spirituale ale romanilor, să-i anuleze conţinutul protestatar şi revendicativ, să-i taie legăturile cu presa din România, să-i extirpe ideile militante pentru constituirea statului naţional unitar.

LEGILE ÎNVĂŢĂMÂNTULUI. Până la apariţia legilor draconice Appony din 1907 care prevedeau maghiarizarea învăţământului nemaghiarilor, statul ungar nu a subvenţionat niciun fel de şcoală cu limba de predare romană. Şcolile româneşti au fost întemeiate şi susţinute de cele două biserici, ortodoxă şi greco-catolică sau unita cum i se spune în mod curent. Strategia de maghiarizare forţată a înscris învăţământul românesc ca obiectiv prioritar, supunând şcolile unui proces dur de aliniere la invamantul de stat maghiar. S-au sporit treptat orele de limba maghiară. S-a impus un conţinut maghiarizator manualelor şcolare. S-a pretins ca examenele de sfârşit de an să se susţină în limba maghiară.

Appony Albert, ministrul învăţământului: …în câţiva ani legea va nimici toate şcolile nepatriotice… fiecare scoală şi învăţător, fără considerare la caracterul scoalei

şi la împrejurarea ca beneficiază sau nu de ajutorul de stat, se îndatorează a dezvolta şi întări în sufletul elevilor spiritul de alipire către patria maghiara. Punctul acesta de vedere trebuie să predomine întreaga instrucţiune.

Arthur Nichelson, consul general al Marii Britanii la Budapesta, într-un raport către ministrul de externe al Marii Britanii în anul 1891, luna iunie: ...Plângerile romanilor transilvăneni sunt determinate în primul rând de maghiarizarea şcolilor întreţinute de ei din fondul bisericesc. Este aproape imposibil să scoţi un număr suficient de învăţători romani cunoscători ai limbii maghiare, de aceea exista temerea ca şcolile naţionale bisericeşti vor fi înlocuite din ce în ce mai mult cu scoli maghiare de stat. Cererile romanilor pentru deschiderea de scoli medii au rămas nerezolvate şi din 1868 n-a mai putut fi întemeiat niciun nou gimnaziu românesc. O a cincea scoala medie care le aparţinuse mai înainte a fost chiar închisă.

La cele 3.500.000 romani din Transilvania existau 4 licee şi un gimnaziu susţinute de Biserica ortodoxă.

Ministrul Belgiei la Viena, Barchgrave în raportui din 19 noiembrie 1892 către ministrul de externe al Belgiei: ... Articolul 17 din „legea naţionalităţilor" da indicaţii în mod oficial guvernului să stabilească şi să întrebatina pe cheltuiala statului în provinciile cu noţionalităţi diferite, scoli medii având ca limba de predare limba română. Romanii număra în comitatele din Alba de Jos mai mult de 78% din Bistriţa Năsăud peste 67%, din Făgăraş peste 90%, din Solnoc-Dabaca peste 77%, din Turda-Aries peste 73%. Guvernul liberal însă, în cei 25 de ani de existenta, n-a înfiinţat nicio şcoală medie, ci dimpotrivă, a făcut tot ce s-a putut ca să suprime liceul roman din Beiuş pe care-l înfiinţase episcopul Vulcan, şi lucrurile nemergând deloc bine, contele Csaky l-a transformat într-un liceu unde totul se preda în ungara.

Georges Clemenceau în ziarul LA JUSTCE din 12 mai 1894: ...Şcolile româneşti sunt susţinute prin subscripţie privata, iar în ele învăţământul trebuie să se facă în limba maghiară.

În anul 1868 se introduce invamantul maghiar de stat în Transilvania. Limba maghiară a fost introdusa ca obiect de studiu în şcolile confesionale, ale asociaţiilor şi persoanelor publice sau private. În guvernarea Tisza Kalman, legile şcolare Trefort din 1879 şi 1883 au prevăzut ca în toate şcolile primare limba de predare să fie maghiara. În 1891 legea Csaky introduce maghiara şi în grădiniţele de copii. În articolul 12 din legea

Appony (1907) se prevede ca guvernul are dreptul de a suprima orice şcoală românească dacă acest lucru este reclamat de interese superioare de stat, hotărârea ministrului de resort fiind inatacabila. Art. 17 din lege spune: ...învăţătorii trebuie să întărească în elevi spiritul de ataşament la Patria ungureasca şi conştiinţa ca aparţin naţiei ungare.

La 10 martie 1907 în timp ce la Budapesta se dezbătea proiectul legilor Appony, romanii au ţinut la Blaj o mare adunare populara, convocata de conducătorii a patru cercuri electorale. Hotărârea luata de aceasta mare adunare populara prevedea în ceea ce priveşte învăţământul, următoarele:

...4. limbile naţionalităţilor nemaghiare sunt înlăturate chiar din acele scoli agricole întreţinute de naţionalităţi şi de bisericile lor şi în modul acesta este lezat art. 17 din legea 44 din anul 1868, care obliga statul să poarte de grija, în toate şcolile, chiar şi în şcolile de stat până la Academii fi Universităţi, ca naţionalităţile nemaghiare să folosească în învăţământul public exclusiv limba lor. În celelalte scoli elementare ale confesiunilor se acorda limbii maghiare un teren atât de mare, încât pentru limbile naţionalităţilor abia mai rămâne loc. Cele mai importante obiecte de învăţământ –

aritmetica, istoria, geografia, constituţia patriei trebuie predate în legătură cu învăţământul limbii magghiare şi anume din astfel de manuale şi potrivit unui astfel de plan care a fost aprobat exclusiv de către Ministerul Cultelor şi învăţământului, o împrejurare care face aproape cu totul imposibil învăţământul copiilor în limba lor materna.

5. Prezbiteriul Şcolilor, preoţii, învăţătorii şi autorităţile bisericeşti cele mai înalte sunt silite să se îngrijească de învăţământul limbii maghiare în aşa măsură, încât fiecare copil, când părăseşte şcoala elementara să poată citi şi scrie limba maghiară… proiectul de lege prevede pedepse aspre pentru prezbiteriile şcolilor, pentru preoţi, învăţători, precum şi pentru autorităţile bisericeşti şi merge chiar atât de departe încât în multe cazuri sistează chiar dreptul bisericii de a-şi menţine şcolile proprii.

În aprilie 1907 parlamentul maghiar votează legile şcolare (Appony) care vizează desfiinţarea şcolilor confesionale româneşti, slovace şi sârbe. Urmările se traduc prin asasinarea a 500 de scoli româneşti numai în 3 ani de la promulgarea legilor Appony.

Din 2756 scoli elementale româneşti înscrise în statistica anului 1880, pana în aprilie 1907 sunt desfiinţate 100 de scoli elementare româneşti. Din aprilie 1907 până în 1916 nu mai rămân în Transilvania decât 2170 de asemenea scoli.

Appony Albert în 1911: …Şcoală care n-are în vedere principiul ca cetăţenii ungari aparţin hotărât şi exclusiv patriei maghiare, degenerează intro şcoală de păcătoşi şi trădători, care scoala merita tot atât de puţin să fie tolerata ca şi o şcoală infectata de orice alt soi de imorlitate.

Scurta rememorare: 1879, se introduce limba maghiară în şcolile elementare româneşti. 1891, se votează legea grădiniţelor de copii pentru ca: …sa

trezească şi să dezvolte în sufletul copiilor simţămintele de alipire la patria maghiara şi conştiinţa aparţinerii la naţiunea maghiara, precum şi felul de gândire religios moral…

În 1880 se scot din cărţile româneşti de lectura toate capitolele şi pasajele despre daci şi romani, despre marii voievozi romani, care sunt înlocuite cu capitole din istoria maghiara.

În 1913, conform profesorului Benedek Janeso, la ministerul cultelor se lucra la un manual al istoriei literaturii romane care nu cuprindea decât scriitori romani din Transilvania, ceilalţi scriitori romani, aparţinând altui stat. Din cărţile de lectura sunt scoşi autorii din Regat din pricina ca elevii ar putea fi dornici să afle cine sunt acei scriitori, iar acest fapt le poate trezi idei care sunt incompatibile cu aparţinerea de naţiunea maghiara.

Încă din 1904 ministrul Berzeviczy Albert înaintează un proiect de lege prin care cere ca în învăţământul primar al naţionalităţilor să se introducă 17 ore delimba maghiara pe săptămână, lăsând 15 ore pentru restul materiilor.

Pentru a câştiga adeziunea învăţătorilor la programele de maghiarizare a învăţământului primar se ridica leafa de la 600 de coroane la 1.000 coroane anual, apoi la 1200 şi în 1914 la 1400 coroane anual. Asta înseamnă ca parohiile româneşti saraace abia îşi puteau plăti învăţătorii.

Spre a închide şcolile româneşti care-şi desfăşurau activitatea în case ţărăneşti s-au fixat prin lege dimensiunile claselor. După care au curs inspecţii după inspecţii şi măsurători după măsurători. Dacă dimensiunile claselor erau mai scunde cu 10 – 12 centimetri, autoritatea ia măsuri radicale. Suspenda învăţătorii şi închide şcoală. Sunt destule cazuri în care după ce a fost închisă scoala românească fiind

necorespunzătoare ca dimensiuni, a fost transformată în şcoala ungurească.

Spre a maghiariza elevii romani, statul crează orfelinate şi internate conduse exclusiv de pedagogi unguri la Halmi, Debreţin, Seghedin, Torokszentmiklos, Cluj, Sibiu, în târgurile secuieşti. La Seghedin se aflau zece asemenea institute de maghiarizare pentru naţionalităţi în care învăţau şi se desnaţionalizau 4.000 de copii romani, sârbi şi şvabi. Asemenea institute sau organizat Şi pentru maghiarizarea fetelor. După modelul alcătuirii corpului de ieniceri, statul maghiar a imaginat obligativitatea ca toţi copiii romanilor să fie crescuţi de stat de la o anumită vârstă.

Izbucnirea primului război mondial a pus capăt planurilor ungureşti de maghiarizare forţată prin intermediul şcolilor elementare.

Războiul sistematic dus de stat pentru maghiarizarea şcolilor secundare româneşti se poartă sub aceeaşi flamura a silniciei legiferate. În 1913 existau în Transilvania 4 licee, 1 gimnaziu clasic, 1 gimnaziu modernreal, 7 preparandii sau scoli normale superioare, o preparandie de fete înfiinţată în 1911. Învaţmantul se făcea exclusiv în limba română. Tisza Koloman deschide ostilităţile împotriva şcolilor secundare româneşti. În mai multe rânduri le închide. Exemplu celebru este al gimnaziului de la Blaj asupra căruia voi reveni. În 1883 Tisza Koloman introduce în şcolile secundare româneşti limba maghiară ca obiect de studiu. De pe la 1910 ministerul de resort şi autorităţile au început să pretindă ca măcar jumătate din procesul de învăţământ să se facă în ungureşte. Dacă la Blaj, Braşov şi Năsăud acţiunea statului maghiar s-a izbit de o rezistentă impenetrabila, la Beiuş, din pricina slăbiciunii forurilor româneşti, ocârmuirea a reuşit să impună ca în cursul inferior jumătate din studii să se facă în limba maghiară; iar în cursul superior limba română să aibă doar 4 ore pe

săptămâna studiului literaturii romane.

Neaprobându-se învăţământ universitar în limba română, statul maghiar a făcut concesia ca la universităţile din Cluj şi Budapesta să funcţioneze cate o catedra de limba română, cu intenţia de a transforma aceste catedre în centre politice de presiune. Pentru început guvernul numeşte la Cluj pe Grigorie Silazi, iar la Budapesta pe Alexandru Roman, oameni oneşti. După moartea lor, autorităţile îşi dezvăluie intenţiile numind la Cluj un renegat notoriu pus în slujba hungarismului, Grigorie de fapt Gergely Moldovan a cărui numire a fost apreciata de autorii Memorandumului ca o ofensa adusa poporului roman şi invamantului superior; iar la Budapesta pe Ion Ciocan, trădătorul care ajutase guvernul să pună mâna pe averile fondului grăniceresc din Năsăud. Când la 1909 Ciocan se retrage, guvernul numeşte la catedra pe Iosif Silgescu, spion notoriu al episcopiilor greco-catolice şi nevrednic combatant pe frontul antiromânismului. Un fel de Gabriel Andreescu de astăzi. Sau un alt nimeni, Valentin Stan.

Este edificator pentru modul în care guvernul maghiar a dus politica de maghiarizare forţată a şcolilor româneşti din Transilvania, ordinul Ministrului de interne, Prenay Joszef către comiţii comitatelor şi primarii din Ardeal cu privire la aşa-zisa demonstraţie antistatala cu caracter daco-roman a elevilor gimnaziului din Blaj.

Citez din ordin: … După cum este ştiut, în rândurile elevilor gimnaziului din Blaj au avut loc la mijlocul lunii mai a.c. demonstraţii, care au fost în mod evident îndreptate împotriva statului ungar, respectiv au avut un caracter daco-roman. Au fost luate măsuri: cei care au participat direct sau indirect la aceste demonstraţii au fost sever pedepsiţi… De aceea este necesar să se ia cele mai severe măsuri împotriva tuturor curentelor naţionale, pornite de la tineretul studios sau din alte

cercuri şi să nu se tolereze niciun fel de demonstraţii naţionale… să reprimaţi în situaţiile date, cu acelaşi calm şi mijloace preconizate chiar şi cele mai mici demonstraţii proiectate.

LEGILE ELECTORALE. Constituie cadrul opresiv direct al hungarismului, mijlocul politic discriminatoriu prin care se îndepărtează electoratul roman de viaţă politica a statului, instrumentul activ al maghiarizării forţate. Legea electorală din 1868 reproduce în prevederile ei intenţiile politice maghiaromane de la 1848 care, prin artificii şi chiţibuşuri avocăţeşti încearcă să păstreze hegemonia maghiara asupra popoarelor din regat după desfiinţarea doar formala a feudalismului. Modificarea legii electorale din 1868 în anul 1874, menţine aceleaşi prevederi discriminatorii pentru Transilvania, censul fiind de aproape 9 ori mai mare decât în Ungaria. Asta însemnând ca în Transilvania romanii aveau drept de vot în proporţie de 3, 3% în vreme ce ungurii beneficiau de o proporţie de 6, 5%.

Din MEMORANDUM: …Pe cât de nedreapta e legea pe atât de artificiala e şi arondarea cercurilor electorale. E lucru curat ridicol a vedea cum în unele cercuri electorale alegătorul roman e silit a călători cale de o zi şi mai mult ca să ajungă la localitatea unde îşi poate exercita dreptul. În Transilvania trăiesc abia 200 de mii de maghiari risipiţi prin o proporţiune romană de peste un milion şi jumătate. Legiuitorii au purtat de grija însă, ca prin arondarea cercurilor electorale să asigure acestei infime minorităţi maghiare majoritatea voturilor la urna… Abuzurile săvârşite cu acapararea alegătorilor sunt atât de notorice, încât ne vedem în faţa unei organizări sistematice a corupţiunii electorale, al cărei sprijinitor şi factor principal se adevereşte a fi însuşi organismul administrativ al statului ungur. În faţa acestei falsificări generale şi sistematice a alegerilor este prea natural, dacă chiar în dieta ungurească s-au simţit mai

mulţi inşi îndemnaţi a-şi ridica glasul pentru apărarea dreptului de libertate electorală care, precum se ştie, şi azi e un „pium desiderium”. Atât de departe merge în statul ungar corupţiunea electorală şi violentarea conştiinţelor, abuzul de putere ce se face în alegeri, încât numai cu capul la mana se mai poate avânta cetăţeanul în luptele electorale şi alegerile au ajuns să aibă înfăţişarea războiului civil... poporul roman afla că ar fi o întreprindere nedemna şi nepatriotică de a intra cu ciomagul şi cu toporul în lupta pentru validarea celui mai cardinal dintre drepturile sale.

Guvernul hungarist de la Budapesta a urmărit în mod deliberat excluderea de la vot a romanilor prin censul mărit impus pe venitul proprietăţii de pământ şi prin eliminarea tuturor celor care nu ştiau citi şi scrie în limba maghiară.

Din raportul consulului general al Marii Britanii la Budapesta, conform lui Scotus Viator/ R.V. Seton-Watson în RACIL PROBLEMS ÎN HUNGARY, London 1908 Appendix X. Citez: ...Legea electorală speciala pentru Transilvania da prilej de plângeri. În semn de protest contra legilor excepţionale de care suferă Transilvania, toţi romanii din Ungaria au hotărât să se ţină departe de alegeri... Pe lângă aceasta, secuii şi ungurii au rămas în posesia vechilor privilegii electorale, care statorniceau pentru ei, pe mulţi ani de zile, sufragiul universal. Toţi nobilii, şi aceştia sunt numai de naţionalitate maghiara, care s-au bucurat în anul 1872 de dreptul electoral, au acest drept pe viaţă.

Astfel astăzi 67, 4% din toţi alegătorii transilvăneni sunt nobili...Romanii sunt excluşi prin tot felul de şiretlicuri de la funcţiile administrative obţinute prin alegeri...

Conform legii electorale, după cum se desprinde şi din citatele de mai sus, aveau drept de vot nobilii, moşierii, clerul avocaţii, funcţionarii şi foarte puţini

ţărani înstăriţi, până în 1848 fiind iobagi. Numărul deputaţilor nu se stabilea proporţional cu numărul populaţiei. Parlamentul din Budapesta număra în 1910 413 deputaţi din care: 393 unguri, 13 germani, 2 slovaci şi 5 romani.

Votului universal cerut de romani Şi prin MEMORANDUM i s-a opus contele Tisza, şeful guvernului, care a condus Ungaria 15 ani între 18751890 afirmând ca: ...acesta ar fi fost mai fatal decât orice pericol de criza, întrucât el ar fi nimicit în mod definitiv statul naţional.

PESTER LLOYD din 24 iulie 1894, ziar ostil romanilor, condus de evrei, citat de Eminescu în acest sens. Citez: ...legislaţiunea privitoare la acest drept (n.n. de vot) cel mai important între toate drepturile cetăţeneşti – serveşte spre bucuria chiţibuşarilor, căci preciziunea determinaţiunilor face cu putinţă chiar şi un copist avocaţional de o mediocra capacitate să contesteze fiecărui om din aceasta tara dreptul de alegător, întocmai cum îl face cu putinţă să motiveze acordarea acestui drept oricui.

CONSECINŢE. Modul de întocmire a legilor electorie exclude de la vot majoritatea populaţiei româneşti, constituindu-se în CRIMA ÎMPOTRIVA LIBERTĂŢII CETĂŢENEŞTI. Dispoziţiile de aplicare a legilor electorale transmise de miniştrii de interne organelor administrative în subordine şi în special Jandarmeriei, au transformat alegerile, după cum se consemnează în MEMORANDUM în război civil şi în vânătoare de oameni cu consecinţe grave pentru electoratul românesc.

Baronul Banfiy Desider fost preşedinte al Consiliului de Miniştrii între anii 1895 – 1899: ...Politica mea şovina este o năzuinţă irezistibila către un scop determinat şi către atingerea lui cu orice preţ. Acest scop este crearea unui stat unguresc unitar şi cu o singură limba... Sau...

Interesele Ungariei cer ridicarea ei pe extremele cele mai şovine… far şovinism nu se poate realiza nimic… Acelaşi fost prim-ministru Banffy Deszo (Dezider): …în Transilvania nu exista romani, în Transilvania exista populaţie de rasa romană, ceea ce este cu totul diferit.

Cinismul legilor electorale se transforma în practica electorală în crima. Iată câteva exemple mai mult decât grăitoare:

20 – 21 octombrie 1897. Poliţia din Sibiu aplica pedepse pentru convocarea alegătorilor romani, după cum urmează: dr. Ioan Raţiu, 10 zile temniţă, amenda 110 coroane; dr. O. Russu; dr. Amos Frâncu; dr. N. Vercerdea; Onoriu Ţâlea; Zaharia Boiu; dr. I.A. de Preda la câte 3 zile închisoare şi 440 coroane amenda.

13 mai 1903. Şepreuş – Arad, alegere de primar. Sătenii îl vor pe Iosif Matia. Solgăbirăul Csakay vrea să-l impună pe colaboraţionistul Florea Bâca Pârvu. Mulţimea protesteaz. Csakay ordona jandarmilor să tragă. Cad morţi 4 săteni, 10 sunt răniţi grav, 30 sunt răniţi uşor. Ancheta stabileşte ca jandarmii se aflau în legitima apărare. Leit motivul tuturor crimelor electorale.

24 aprilie 1904. Masacrul de la Aleşd – Bihor. Ţăranii şi socialiştii veniţi în număr mare la o adunare kosuthista întrerup oratorii unguri şovini. Husarii şarjează la sabie… Jandarmii deschid focul. Cad în foc 23 de morţi, 30 de grav răniţi, din care mor încă 7 inşi, răniţi uşor peste 100 de participanţi. Niciunul dintre atacatori nu este rănit.

26 decembrie 1904, a doua zi de Crăciun la Bretea – Hunedoara. Ion Iuga este osândit la 10 zile temniţă şi 100 coroane amenda. Motivul: şi-a îndemnat consiatenii să se ferească de străini şi să nu se vândă la alegeri. Adică a făcut agitaţie împotriva naţiunii maghiare şi a statului naţional maghiar.

16 februarie 1905. Cehul – Silvaniei, Sălaj. Alegere

de deputat. Cete de bătăuşi unguri organizate de autorităţi şi înarmate cu pari ataca alegătorii romani care vor să-şi voteze candidatul. Preşedintele comisiei de alegeri nu intervine. Jandarmii fac haz. Sunt schilodiţi 30 de votanţi romani. Gheorghe Pop de Băseşti, preşedintele Partidului Naţional Roman, la venerabila vârstă de 80 de ani se alege cu capul spart. Preşedintele comisiei dispune arestarea tuturor alegătorilor romani pentru producerea de tulburări, expulzându-i de la vot.

17 aprilie 1906. Birchiş, Caraş-Severin. Sătenii nu vor să voteze candidatul ungur. Jandarmii deschid focul asupra mulţimii. Rezultatul: 1 mort, 1 grav rănit.

27 aprilie 1906. Amati, Satmar. Echipele de soc electorale ucid noaptea cu securile pe sătenii Gheorghe Conci, Ioan Suta şi Iosif Dragoş care făcuseră propaganda pentru candidatul roman. Autoritatea nu întreprinde nicio ancheta.

29 aprilie 1906. Tot Cehul-Silvaniei. Ziua alegerii pentru parlament. Echipele electorale de soc ataca alegătorii romani. Sub ochii jandarmilor ucid în bătăi cu ciomegele şi lanţurile pe parohul Demetriu Pop din Motis, pe Iacob Botiş din Naprade şi încă un alegător.

29 aprilie 1906. Corni-Salaj. Jandarmii deschid foc asupra votanţilor care se încolonează să meargă la Somcuta-Mare pentru a-l vota pe dr. Al. Vaida-Voevod. Cad morţi în drum: Ioan Gonţ, Niculae Pop a lui Costa. Răniţi: Zaharia Pop, Costan Bert, Ioan Costin.

9 mai 1906. Baia Mare. Echipele de soc ataca noaptea romanii pe străzi şi în case. Sunt ucişi 6 romani; alţi 3 sunt răniţi mortal, mai mulţi sunt răniţi uşor. Autorităţile arestează 27 de unguri, care sunt eliberaţi în aceeaşi zi. Trebuiau să voteze.

16 mai 1906. Dobra. Alegere de deputat. Romanii disciplinaţi aşezaţi în şiruri lungi. Când preşedintele vede ca dr. Aurel Vlad întruneşte majoritatea zdrobitoare a voturilor, da ordin să se suspende votarea şi jandarmii

să împrăştie alegătorii romani.

Aceştia ataca la baioneta. Este ucis un bătrân fiind lovit în cap cu patul armelor. Mai mulţi alegători sunt răniţi. Când jandarmii vor să deschidă foc, comandantul detaşamentului de infanterie venit de la Orăştie pentru asigurarea ordinii, revoltat de acţiunea criminala a jandarmilor, da ordin infanteriştilor să-i dezarmeze.

14 august 1906. preotul din Hodos, Simeon Blajovan este condamnat la 1 luna temniţă şi 10 coroane amenda pentru violenta fata de autorităţi în decursul alegerilor parlamentare.

9 mai 1907. Tinca – Bihor. Alegeri de deputat. Jandarmii împuşcă mortal pe G. Marcas şi arestează mai mulţi alegători romani pentru nesupunere în faţa autorităţilor.

22 august 1907. Beiuş. Alegerea patriotului memorandist, preotul Vasile Lucaciu ca delegat în parlament. Jandarmii străpung cu baionetele pe taranul I. Dragoi şi-l poarta şiroind de sânge prin satele din jur ca să înspăimânte alegătorii lui Vasile Lucaciu.

13 octombrie 1907. Tribunalul din Oradea Mare preia cazul alegerii de deputat la Tinca, unde jandarmii l-au împuşcat mortal pe G. Marcas. 36 de martori dovedesc nevinovăţia acuzaţiilor. Tribunalul ţine să-şi dovedeasea apartenenţa la hungarism, condamnând ţăranii Moise Cos la 2 ani temniţă, Gheorghe Cos la 8 luni şi Ioan Bertea la 3 luni temniţă. Motivul? Agitaţie contra statului maghiar şi nesupunere fata de autorităţi. Toţi martorii au dovedit ca Gheorghe Cos n-a fost în sat în ziua de 9 mai. Lucra la camp. Sentinţa a rămas neschimbata.

11 ianuarie 1908. Camp lângă Vascau-Bihor. Petru Mihutiu este judecat la Oradea şi condamnat la 7 zile temniţă şi 20 coroane amenda. Motivul? A îndemnat sătenii să nu-l primească în casa pe candidatul ungur.

21 mai 1910. Mărgineni – Făgăraş. Pădurarul erarial

Erdosi şi 5 jandarmi ridica o poartă de verdeaţă în capul satului pe sub care să-l poarte în triumf pe candidatui ungur Verner Gyula. Sas maghiarizat. Notez ca Mărgineni era un sat curat românesc. Ţăranii curioşi, mai ales femei şi copii vor să vadă alaiul candidatului. Jandarmii interzic ieşirea din sat. Cum mulţimea sta în priveala pădurarul şi jandarmii deschid foc asupra ei. Cad morţi feciorii Valer Ilie şi Gheorghe Vlad. Mulţimea fuge în panică. Jandarmii şi pădurarul Erdosi o urmăresc cu foc. Cad morţi fecioraşii Gherasim Pandea şi Ioan Suvaina de 16 ani. David Lie cade rănit grav, murind după puţina vreme. Ancheta oficiala stabileşte ca jandarmii şi pădurarul erau în legitima apărare.

27 decembrie 1910. Galaţi lângă Făgăraş. Alegere de primar. Dreptul de a întocmi lista candidaţilor îl are preotul maghiar Bisztray care vrea să-şi impună protejatul şi omul de afaceri. Ţăranii îl vor pe Niculae Cornea. Preotul nu vrea să-l treacă pe lista.

Ţăranii îl propun pe Ilie Marhau. Bisztray se opune. Ţăranii îl ridica pe umeri pe Ilie Marhau şi vor să-l ducă în faţa pretorului care, scandalizat de curajul ţăranilor, da ordin jandarmilor să împrăştie mulţimea. Se trage foc. Se trece la atac cu baioneta. Cad 3 morţi, 2 ucişi de gloanţe, unul străpuns pe la spate cu baioneta. Mai cad 7 răniţi care sunt transportaţi peste munţi şi vindecaţi la Spitalul Brâncovenesc din Bucureşti. Ancheta stabileşte a jandarmii au fost în legitima apărare.

Anul 1911 înregistrează la capitolul CONSECINŢE ale legilor electorale procesul preotului Aurel Popovici din Ticvaniul Mic, Caraş-Severin pedepsit cu o lună temniţă şi 200 coroane amenda şi pe al taranului Gruia Buna care este pedepsit cu 2 luni de puşcărie şi 200 coroane amenda pentru motivul că au dojenit pe cei care-l votaseră pe trădătorul Segeszku József.

Lista aşa-ziselor delicte „electorale” este departe de a fi completa. În retragerea ei din Transilvania, armata

ungurească a incendiat sau a transportat spre Ungaria arhivele compromiţătoare. Din puţinele documente rămase în paginile presei româneşti hăituită de autorităţile hungariste, se desprinde concluzia bestialităţii criminale prin care statul maghiar a încercat să-şi impună voinţa electoratului românesc, siluindu-i dreptul de opţiune libera, încercând să-i maghiarizeze votul sau să-l îndepărteze de la urne prin crima, silnicie şi violenta.

În anul 1994 am primit de la băimăreanul Sabin Mureşan două caiete dictando conţinând traducerea legilor statului maghiar de după 1867 până în 1919, traducere care confruntata cu o sumă de documente de epoca îi atesta caracterul ştiinţific, autorizându-mă să-l citez pe autor în bibliografia acestei cărţi.

Primul război mondial marchează agonia imperiului austro-ungar. În timpul acestuia politicienii unguri în loc să caute căile de înţelegere cu popoarele subjugate, înăspresc măsurile de maghiarizare forţată şi de excludere a acestora de la viaţa politica.

Pe aceasta linie absurda antiistorica de miopie politica se înscrie proiectul de reforma electorală prezentat la 21 decembrie 1917 de ministrul Vaszonyi. Prin acest proiect 61, 7% din electoratul Ungariei erau maghiari şi doar 9, 8% erau romani deşi populaţia românească însuma un procent de 61, 7% fata de 54, 5% cât reprezintă populaţia ungureasca.

În 1918 contele Bethlen prezintă un alt proiect de reforma electorală care menţine principiul supremaţiei maghiare, drepturile electorale fiind condiţionate de cunoaşterea limbii ungureşti – vorbit şi scris – restricţia cuprinzând şi pe militarii decoraţi pe front.

ALTE POLITICI CRIMINALE DE MAGHIARIZARE FORŢATĂ

MAGHIARIZAREA BISERICILOR.

Legile şcolare restrictive aduc o încălcare a

autonomiei bisericeşti, biserica fiind principala forţa economică şi spirituala care a înfiinţat, subvenţionat şi programat învăţământul în limba română în şcolile confesionale din întreaga Transilvanie, Banat, Crisana şi Maramureast istoric.

Pentru a maghiariza preoţimea, una din categoriile sociale de rezistenta naţională eroica, rezistenta împinsă pana la martiriu, guvernul maghiar al anului 1900 încearcă să corupă clerul românesc prin introducerea unei indemnizaţii anuale numita congruă. Se votează legea congruei pe timp de 9 ani astfel: preoţii cu 6 clase liceale primesc o indemnizaaie anuale de 800 coroane, cei cu bacalaureatul o indemnizaţie de 1200 coroane. Rezultatul este invers decât cel scontat de autorităţi. Întărită material preoţimea are acces la tipăriturile româneşti şi se întăreşte în credinţa patriotica. În 1909 guvernul revine asupra legii şi condiţionează acordarea congruei de atitudinea patriotica ungureasca. Dacă preotul este reclamat ca antimaghiar i se retrage congruă. De aici un şir întreg de şantaje, care prinde la destui preoţi, proveniţi din familii ţărăneşti sărace, la oficierea slujbelor religioase.

Lovitura de graţie data bisericilor româneşti a încercat să fie înfiinţarea unor episcopii ungureşti ortodoxe şi unite sub jurisdicţia cărora să fie puse bisericile noastre. Se reia planul mai vechi de a se înfiinţa o episcopie greco-catolică la Hajdu-Dorog. Insist asupra subiectului fiind el de mare actualitate şi implicând atunci, ca şi acum, Vaticanul în lupta lui împotriva ortodoxiei.

Guvernele ungureşti şi-au început demersurile în acest sens pe lângă Vatican încă de pe la 1870. Papii Pius IX şi Leo XIII, nu ştiu dacă sprijinitori ai romanilor, oneşti în orice caz, au respins ideea. Habsburgii sprijină proiectul unguresc. Ungurii organizează pelerinaje la Roma. Sfănţuie slujbaşii. Câştigă de partea lor pe

secretarul papal, cardinalul Mery del Val.

Episcopii greco-catolici sunt invitaţi ceremonios la conferinţele episcopilor romano-catolici, încercând să li se impună hotărârile acestor conferinţe.

Prin falsificarea recensământului populaţiei din 1910 s-au scos la iveala 300.000 de unguri greco-catolici. De fapt ruteni şi romani maghiarizaţi, sau care vorbesc şi ungureşte.

Pe aceste date guvernul Tisza înaintează Vaticanului un memoriu în anul 1911 prin care cere înfiinţarea unei episcopii greco-catolice ungureasca. Curtea imperiala de la Viena sprijină demersul contelui Tisza. Cardinalul Mery del Val supune memoriul conferinţei cardinalilor catolici din Ungaria la 9 noiembrie 1911. La conferinţa participa şi 4 episcopi romani care refuza să semneze.

La 9 februarie 1912 se organizează o nouă conferinţa la care mitropolitul unit de la Blaj, Victor Mihali este somat de ministrul cultelor să participe. De fapt mitropolitul Mihali şi conferinţa episcopilor înaintaseră la Roma un memoriu prin care se explica manevra guvernului care în fapt urmarea desnaţionalizarea romanilor, reproducând afirmaţiile contelui Zichy, ministrul Cultelor. Citez: …aceasta este o episcopie înainte de toate ungureasca, ca ungurii o socotesc ca o dioceza cu limba bisericească maghiara.

În tratatul strict secret semnat de Huszar Antal despre care a mai fost vorba în această carte se scrie ca Biserica Ortodoxă este cel mai de seamă factor al năzuinţelor româneşti. Că se impune desfiinţarea autonomiei Bisericii Ortodoxe şi abrogarea statutului ei organic ca astfel să dispară aceasta cangrena politica care roade trupul naţiunii şi al ţării. Biserica Greco-Catolică s-a integrat în curentul de politica ultraromânească.

29 mai 1912. Alba Iulia. Congres naţional. Participa peste 25.000 romani care protestează împotriva

înfiinţării episcopiei de la Hajdu-Dorog. Episcopul Demetriu Radu şi părintele Vasile Lucaciu iau drumul Romei spre a protesta.

1 iulie 1912 apare bula papală CHRISTIFIDELE GRAECI prin care se înfiinţează episcopia unita de la Hajdu-Dorog în care sunt arondate 100 de comune româneşti, urmând ca cea mai mare parte a serviciului divin, precum şi administraţia se fac în ungureşte. Episcopia este pusă temporar sub ascultarea episcopului rutean maghiarizat Antoniu Papp din Munhaci, vicar fiind Mihail Jaczkovics.

O REACŢIE EXEMPLARA. Înfiinţarea episcopiei greco-catolice ungureşti de la Hajdu-Dorog determina două reacţii adverse. Preoţimea greco-catolică românească se opune vehement poruncilor vicarului. Se ţin mari adunări populare de protest. Se trimit telegrame nunţiului papal de la Viena şi Papei la Roma. Administraţia hungarista ia măsuri drastice.

Întăreşte posturile de jandarmi din comune şi dezlănţuie teroarea împotriva romanilor greco-catolici.

aprilie 1913. Vicarul Jaczkovics face o vizită canonica pe teritoriul noii sale dioceze. În alai sunt încadraţi doi subprefecţi şi până la 50 de jandarmi. Compoziţia alaiului episcopal este de la sine grăitoare.

9 aprilie. Comuna Resighea-Satmar. Preotul Cornel Alexandru refuza să-l recunoască pe vicar drept superior. Nu vrea să stea de vorbă cu Jaczkovics. Sătenii îl huiduie. I se striga să iasă afară din sat. Îl bat cu tina (noroi) şi cu ouă clocite.

10 aprilie. Comuna Moftinul Mic. Precaut, vicarul este însoţit de reprezentanţii autorităţii. Subprefectul Madarassy. Preotul Gheorghe Mureşanu oficiază în biserică. Vicarul însoţit de subprefect intra în altar. Vestea strânge poporenii care striga ca vicarul să iasă din biserica şi din comuna. Câţiva bărbaţi îl scot din biserica pe sus.

Este obligat ca împreună cu subprefectul să se urce în trăsură şi să părăsească Moftinul, petrecuţi cu huiduieli şi oua clocite. Reacţia apostolic-hungarista este prompta. Jandarmii ascunşi afară din comune năvălesc pe uliţe şi încep catehizarea ţăranilor cu patul armelor, baioneta şi gârbaciul. După aceasta arvuna, aceeaşi jandarmi fac o nouă navala apostolica, de data asta în noaptea de 10 pe 11 aprilie spre orele 2.00. Îl arestează pe preotul Gheorghe Mureşan şi încă 15 săteni şi-i duc pe jos, sub escorta, în temniţă de la Satu-Mare. Pentru punerea lor în libertate guvernul cere o cauţiune de 160.000 coroane. Arestaţii stau în temniţă de la 11 aprilie 1913 până la 23 aprilie 1914. Mai bine de un an de puşcărie pentru împotrivirea la maghiarizarea slujbelor religioase.

11 aprilie. Comuna fruntaşă Ciob, astăzi Doba primeşte vizita canonica a vicarului năravit la oua clocite. Fiind postul Paştelui, protopopul Mihai Ciurdariu oficia sfânta slujba. Protopopul era planificat ca de la 1 mai să-şi înceapă cele 3 luni de închisoare la care fusese condamnat pentru crima de aş fi îndemnat enoriaşii, de la amvon, să-şi înveţe copiii să se roage în limba românească şi să cumpere calendare româneşti. Vicarul însoţit de doi subprefecţi şi 16 jandarmi poposesc la proprietarul ungur Kerekes Laszlo. Când alaiul pleacă spre casa parohiala, sătenii trag clopotele în dunga. Semn de primejdie. Poporenii se strâng în grabă. Striga: Nu ne trebuie Hajdu-Dorog… Ajunşi la casa parohiala trimit doi jandarmi să-l aducă pe epitrop căruia i se porunceşte să se ducă la biserica după protopop. Biserica este înconjurată de mulţimea care striga: Nu-l dam pe domnu’ părinte… Epitropul nu este lăsat să intre în biserică. Jaczkeovics şi subprefecţii încearcă să treacă prin mulţime. Sunt opriţi. Se întorc la casa parohiala. O delegaţie de fruntaşi îi declara vicarului ca sătenii nu-şi vor părăsi biserica şi limba românească.

Concluzia: Nu ne trebuie Hajdu-Dorog. Dialogul este cu totul exemplar. Jaczkovics le spune fruntaşilor că a fost preot rutean la sat şi acum este cel mai mare ungur. Răspunsul taranului fruntaş Ioan Ceghi: Dumneatale fiind om învăţat, să-ţi fie ruşine că ţi-ai lăsat limba, domnule! În vremea acestei întâlniri memorabile, jandarmii şi-au făcut meseria. Bătăi cu patul armelor. Femei izbite cu capul de zidul bisericii, faptul spre a fi mai convingător subliniat verbal, în afară de înjurături, prin îndemnul: Sarutativa biserica, dacă vi-i aşa de scumpa! Mulţimea înfuriată îi dezarmează pe jandarmi. Vicarul şi subprefecţii întocmesc un proces-verbal, cerându-i sotiei protopopului să-l semneze. Aceasta refuza. Echipa sta în Ciob pana pe-nserat fără să poată da ochii cu protopopul. Când se retrage este petrecută cu huiduieli şi oua clocite.

În unele sate jandarmii sparg uşile bisericilor spre a-i deschide cale, vicarului. Epitropii arunca cheile bisericilor în fântâni spre a nu le preda vicarului.

Protopopul Ciurdariu în vârstă de 70 ani este întemniţat la Seghedin. După ispăşirea primei pedepse este arestat din nou.

Motivul: s-a împotrivit autorităţilor. Mulţi preoţi sunt arestaţi şi condamnaţi între 3 şi 6 luni de temniţă. Motivele: au îndemnat enoriaşii să se ducă la marea adunare de la Alba-Iulia. Împotrivindu-se înfiinţării episcopiei de la Hajdu-Dorog au aţâţat pe romani împotriva naţiunii maghiare.

23 aprilie 1914. După un an de închisoare preventiva se judeca procesul preotului Gheorghe Mureşan şi al ţăranilor din Moftinu Mic. Din 30 de acuzaţi, între care figurează şi două femei, sunt condamnaţi 15 ţărani, preotul primind 1 an şi 6 luni de închisoare. Nu scapa nici săteanul fruntaş Uoan Ceghi în vârstă de 63 ani care l-a înfruntat pe vicar la Ciob. Este pedepsit cu 8 luni şi 3 săptămâni de închisoare ordinară.

Ţăranii din Moftin primesc între 3 şi 6 luni temniţă ordinară.

23 februarie 1915. Suntem în plin război mondial. Autorităţile ungureşti au trimis în linia întâi 300.000 de romani din care vor muri 100.000. Finalul procesului silnic de maghiarizare prin biserica este spectaculos, tragic şi exemplar. Ilie Căţărau pune o bomba artizanala în palatul noului episcop de Hajdu-Dorog, Miklóssy. Rezultatul răzbunării: vicarul Jaczovics cel care catehiza romanii cu baioneta şi patul armelor jandarmeresti, împreună cu doi dintre apostolii lui zeloşi sunt ucişi. Episcopul Miklóssy şi încă 20 de slujbaşi sunt răniţi. După atentat statul hungarist reia ofensiva apostolica cu şi mai mare înverşunare.

COLONIZAREA. În 1894 se votează legea colonizării. Zonele compacte româneşti din Transilvania cu o economie pe cale de a se închega după abolirea iobăgiei, au fost penetrate cu coloniştii unguri recrutaţi dintre muncitorii agricoli fără pământ din pusta ungureasca.

Politica de colonizare şi industriala, care are ca scop întărirea şi expansiunea ungurilor, ne poate ajuta să pătrundem în mijlocul naţionalităţilor.

Fondul de colonizări este la început de 3 milioane de forinţi. În 1910 ajunge la 10 milioane forinţi. Cu el se cumpără pământ în Transilvania pe care se colonizează muncitorii agricoli din pusta. Adică 7.524 loturi însumând 91.000 ha.

În aşezările noi statul clădeşte scoli ungureşti şi biserici. Cum colonizările nu dau rezultatele scontate, prietenul premierului Tisza Koloman, ziaristui Beksics Gustav propune ca obiectivul principal al colonizărilor să fie oraşele care, la rândul lor, vor maghiariza satele. Statul înfiinţează în oraşele transilvănene o puzderie de instituţii financiare şi industriale, colonizând meseriaşi şi funcţionari unguri care au dat la vremea respectivă un

puternic accent unguresc acestora.

Comitatul Caraş-Severin populat în întregime de romani a făcut obiectul strategiei de colonizare a ministrului Daranyi. Aici se ridica sate ungureşti pe seama statului. De la case încăpătoare, suri, biserici şi scoli, totul a fost clădit cu fonduri de la buget.

Dislocarea armatei se face conform aceleiaşi strategii de colonizare. În ţinuturile româneşti sunt aduse trupe ungureşti. Soldaţii romani sunt înrolaţi la honvezi – trupe de infanterie – comenzile se dau în ungureşte, ofiţerimea este de un şovinism sălbatic, pedepsele sunt barbare.

Un aspect complementar şi perfid al colonizărilor îl constituie politica economică diferenţiata, practicata de statul hungarist fata de zonele majoritar româneşti şi cele unde erau insule maghiare şi secuieşti. Vastele ţinuturi româneşti sunt scoase din planificarea investiţiilor. Şoselele, căile ferate, morile, gâtarele, fabricile se construiesc în puţinele zone cu populaţie ungureasca. Se merge atât de departe cu aceasta forma de sprijin a ungurimii şi de persecutare a romanilor încât pana şi gările se construiesc să slujească doar aşezărilor ungureşti. Locuitorii marilor comune româneşti trebuie să străbată distanţe mari spre a ajunge la o gara, în vreme ce calea ferată trece prin apropierea acestor comune.

Funcţionarizarea statului este o alta metoda complementara de maghiarizare. Pe la 1915 Ungaria era slujita de 500.000 de funcţionari şovini, mulţi din ei aduşi în Transilvania cu misiuni foarte exacte. Din 8 milioane de unguri, statul susţine material 2 milioane, dacă luam în consideraţie ca cei 500.000 de funcţionari au familii formate din cel puţin 4 membri. Celelalte naţiuni însumând 12 milioane sunt doar contribuabile la bugetul din care se întreţine armata de funcţionari şi familiile acestora.

Conform legii naţionalitalilor ar fi trebuit ca statul să plătească 200.000 de slujbaşi unguri şi 300.000 de slujbaşi romani, sârbi, slovaci, ruteni şi germani.

MAGHIARIZAREA NUMELOR DE LOCALITĂŢI ŞI A NUMELOR PATRONIMICE

Pentru a grăbi desfiinţarea naţiunii romane şi a şterge de pe hărţi toponimia românească, în 1897 se promulga Legea numirilor de localităţi, prin care se dau nume ungurest tuturor satelor şi oraşelor cu nume nemaghiare din Ungaria, ca şi tuturor staţiilor de cale ferată.

În 1898 apare la Budapesta, A 2-a ediţie revăzuta şi îmbunătăţită, Imprimeria din Pesta, Soc. Anonima a lucrării HOGY MAGHYAROSITKSUC A VEZETEKNEVEKET? adică CUM SA SE MAGHIARIZEZE NUMELE PATRONIMICE? semnata de preşedintele Asociaţiei centrale pentru maghiarizarea numelor, cu mottoul: Nobleţea obliga, dar şi numele. Citez din Cap. 1. Numele maghiar, în traducerea lui Sabin Mureşan:

Comparabil cu botezul religios prin care omul devine creştin şi membru al comunităţii creştine, maghiarizarea numelui patronimic, îmbrăcând caracterul unui botez naţional, operează admiterea definitivă a maghiarului purtător al unui nume străin în societatea maghiara, printre adevăraţii copii ai naţiunii. Acest botez, expresie a credinţei patriotice, este mai important din punct de vedere social şi naţional decât botezul religios. În timp ce acesta din urma nu face decât să confere un prenume şi să mărească numărul credincioşilor, botezul naţional redând maghiarilor numele de familie, face să crească încrederea reciprocă între noi şi contribuie la a ne face egali, jucând astfel un rol etic de prim ordin în unificarea naţiunii noastre.

Numele maghiar este, ca să spunem astfel, credo-ul politic al maghiarului… Maghiarizarea numelui este un jurământ de fidelitate, un legământ patriotic… Cutare

reprezentant eminent al literaturii noastre, al fiinţei noastre, al artei noastre, foarte adesea nu e considerat ca maghiar din moment ce poarta un nume de rezonanta străină şi în fiecare caz identic cultura noastră se găseşte în pierdere sensibila a prestigiului dincolo de graniţa…

Las comentariul textului pe seama cititorilor.

Ferindu-i pe dornicii de a-şi maghiariza numele de ispita de a-şi alege nume nobiliare „ilustre" ca Rákóczi, Batthany, Banffy, autorul face recomandări ample: să se adauge un i la numele locului de baştină Arad – Aradi; sau să se aleagă un nume din toponimia Ungarei căreia sa i se adauge un i: Bekes – Bekesi; sau să-şi pună numele profesiei: Acs (dulgher), Barbely (bărbier); sunt recomandate nume pentru intelectuali, vechile genuri de producţie furnizează şi ele nume din belşug; iar dacă cel care-şi maghiarizează numele tine neapărat să transmită urmaşilor numele neamului pe care l-a renegat, poate să se cheme Bajor (bavarez); Gorog (grec), Horvat (croat), Tot (slovac) şi desigur Olah (roman).

Culoarea parului, regnurile din natura, denumirea zilelor de naştere, sufixele adăugate substantivelor, onomastice din literatura maghiara, oferă camp larg de maghiarizarea numelor.

Procedura este simpla şi conţine: actul de naştere, certificatul de apartenenţa la o comună, cererea şi timbrul de 50 a „krayezari".

LUPTA PENTRU MAGHIARIZAREA CULTURII ROMANEŞTI

Ziarul EGYETERTES făcea următoarea constatare în iunie 1904. Citez: …după treizeci de ani de legislaţie maghiarizanta, maghiarizarea naţionalităţilor este o imposibilitate, o halucinaţie, care nu face decât să alimenteze şi să aţâţe mereu adâncă nemulţumire a naţionalităţilor nemaghiare.

BUDAPESTI HIRLAP (Cotidianul budapestan) din 18 mai 1904, într-un articol, semnat de prietenul

premierului Tisza Kalman sau Koloman, ziaristul şovin Bekists Gustav: ...Stăpânirea limbii nu face pe nimeni maghiar... Tocmai agitatorii daco-romani şi slovacii cunosc cât se poate de bine limba maghiară. Clasele culte ale slovacilor şi valahilor vorbesc, în general, limba noastră. Cu toate acestea ele nu s-au alăturat, din păcate, cauzei naţional maghiare.

Huszar Antal în tomul de 1.000 de pagini asupra romanilor comandat de guvern, A MAGYARORSZAGI ROMANOK, Budapest, 1907: (n.n. ASTRA) ...de la înfiinţare, în 1861, şi pana azi a servit fără întrerupere scopurilor naţionaliste romane fiind unul din principalii factori ai agitaţiilor romane şi cel mai periculos element din punctul de vedere al politicii de stat maghiare. Despre activităţile culturale ale ASTREI: ...în realitate sunt cele mai potrivite ocazii pentru a trezi în poporul roman din diferite regiuni „conştiinţa naţională".

Definirea sau imposibilitatea definirii culturii româneşti în contextul culturii ungureşti... cultura romană nu poate fi încadrată nici într-un fel, căci în Ungaria exista numai cultura maghiara.

Iată măsurile pe care Huszar Antal şi colaboratorii lui le propun guvernului pentru lichidarea culturii romanilor transilvăneni: controlul strict şi sever, sistematic al activiaii corurilor, orchestrelor, în perspectiva dizolvării ASTREI, până atunci schimbarea denumirii în SOCIETATEA LITERARA ŞI CULTURALA A ROMANILOR DIN UNGARIA, desfiinţarea despărţămintelor pe ţinuturi ale ASTREI, controlul ei în mod special, desfiinţarea bibliotecilor săteşti ale ASTREI, epurarea bibliotecilor de cărţi naţionaliste.

Simion Bărnuţiu către Valeriu Branişte... La fiecare vorbă ce o scriu tin înaintea ochilor codul penal şi îmi închipui ca la spatele meu sta jandarmul! În vremurile de astăzi numai aşa poate să scrie un redactor roman.

În Transilvania ca replica la ASTRA se înfiinţează

societatea culturala ungureasca EMKE; iar în Banat, DMKE, cărora statul le acorda zbvenţii de milioane de coroane din care se construiesc scoli ungureşti în satele româneşti şi se acorda prermii mari învăţătorilor romani care obţin cele mai bune rezultate la răspândirea limbii maghiare. Emisarii EMKE A DMKA, ca astăzi cei udemeristi, au bătut satele dând mita părinţilor spre a-şi încredinţa copiii internatelor ungureşti.

Lordul Fitzmaurice, în 1890: …Ungurii urmăresc o politică violenta şi oarba fata de naţionalităţile supuse coroanei ungare şi în special contra romanilor. În Transilvania atitudinea provocatoare a minorităţii maghiare contra romanilor poate declanşa de la o zi la alta tulburări.

Mocsary Ludovic, fost preşedinte al Partidului Maghiar al Independentei la sfârşitul anului 1907: …O teamă grozava ne împinge să săvârşim acţiuni extravagante. Ma refer la tendinţa generală de maghiarizare… Zadarnic vrem să negam toate acestea, căci această dorinţă bolnăvicioasă trăieşte în noi. Şi constituie unul din elementele esenţiale care stau la baza politicii noastre cu privire la naţionalităţi.

BĂNCI, ASOCIAŢII, AGRICULTURA

Unul din vectorii de forţă ai maghiarizării a fost cel economic. Cu cât starea economică a romanilor va fi fost sub pragul generalizat al sărăciei, cu atât şansele desnaţionalizării lor ar fi fost mai mare. Toate guvernele ungureşti care s-au succedat de la 1867 până la 1919 au imaginat o serie de măsuri prin care să împiedice dezvoltarea economică a romanilor; iar recomandările lui Huszar Antal demonstrează ca genocidul prin sărăcirea planificată a 3, 5 milioane de oameni n-a produs niciun fel de proces moral guvernanţilor. Huszar Antal şi coautorii tratatului amintit îşi fixează ca prim obiectiv economic băncile şi instituţiile de credit româneşti care formează, citez: …o casta independenta de funcţionari

(cca. 600) având zilnic contact cu poporul şi care exercita o puternica influenta naţională asupra lui. Acolo se pun la cale toate alegerile de primari, de deputaţi şi chiar de vlădici!…

Pentru a opri înfiinţarea de bănci noi se propune ca băncile nou înfiinţate să dispună de un capital social în valoare de 400.000 coroane, suma exorbitanta, iar membrii direcţiunii să dispună fiecare de un capital în valoare de 10.000 coroane. Spre a concura băncile şi instituţiile de credit româneşti, autorii tratatului propun înfiinţarea unor bănci populare judeţene maghiare care să acorde credite avantajoase romanilor spre a-i scoate de sub influenta propriilor lor instituţii de acest gen.

Aceeaşi politica de îngrădire a romanilor spre a nu evolua economic se aplică strict şi în domeniul meseriilor şi al meseriaşilor. Statistica anului 1910 este explicita: ungurii aveau 172.270 de meseriaşi, adică 52, 5%; saşii, 52.108 sau 15, 9%; iar romanii, 88.808 sau 27, 1%. În comerţ şi bănci ungurii aveau 33.533 sau 59, 8%; saşii 13.285 sau 22, 3%; iar romanii 9.525 sau 16, 0%.

În timpul Războiului pentru Independenta din 1877 – 1878, Comitetul femeilor romane din Sibiu de sub preşedinţia Iudiţei Măcelariu, sotia omului politic Măcelariu aduna ajutoare în vata, îmbrăcăminte şi bani pentru ostaşii răniţi sau aflaţi pe front. Un ordin al ministrului de interne cere prefectului de Sibiu să dizolve comitetul.

Iată răspunsul Iudiţei Măcelariu adresat prefectului:

Domnule prefect.

Ordinul dvs.de la 30 mai 1877 cu nr. 396, prin care mă invitaţi a suspenda acţiunea comitetului de doamne din Sibiu, constituit în scop umanitar sub preşedinţia mea, m-a surprins în mod neplăcut. Consider ordinul de dizolvare atât de compromiţător pentru un stat civilizat, încât cred de o datorie neapărată pentru mine, deşi femeie, de a recurge la dl. ministru de interne pentru

revocarea lui.

Iudiţa Măcelariu.

Conform celui mai falsificat recensământ unguresc, de altfel şi ultimul pentru Transilvania – din 1910 – în cele 23 judeţe au fost înregistraţi 2, 909.260 romani şi 1.617.231 unguri. Transilvania măsură o suprafaţă de 20.259.304 jugare cadastrale din care proprietatea mare de peste 500 jugare cadastrale era stăpânită de unguri în proporţie de 85%, 8% e germani şi numai 6% de romani, restul de 1% fiind „alţii”. În schimb mica proprietate era în mâna romanilor în proporţie de 70%; ungurii posedând 19%; germanii 6%, alţii 5%.

Stăpânirea micii proprietăţi este unul din cele mai puternice argumente pentru anterioritatea romanilor în Transilvania. Din cele 20.259.304 jugare cadastrale ale Transilvaniei; 11.950.547 se aflau la 1890 în posesia a 2.556.441 romani care locuiau în 2.971 localităţi; 1.146.990 unguri stăpâneau doar 2.560.040 jugare cadastrale locuind în 616 localităţi; 367.839 secui locuind în 417 localităţi stăpâneau 2.180.167 jugare cadastrale; 713.730 germani locuind în 350 localităţi stăpâneau 1.918.182 jugare cadastrale; 263.137 de sârbi stabiliţi în 105 localităţi stăpâneau 1.031.922 jugare cadastrale; 124.622 ruteni din 98 localităţi aveau 453.351 jugare cadastrale; iar 156.095 de alte naţionalităţi risipiţi în 40 de localităţi aveau cate 1 jugar cadastral, adică 156.095 jugare cadastrale.

Romanii erau proprietari tabulari doar pe 59% din propriul lor pământ strămoşesc.

Autorităţile au făcut imposibilul ca aşezările româneşti să rămână în afara circuitului economic, al reţelei de şosele şi căi ferate, încercând să bareze accesul satenilor noştri la credite şi aruncând asupra lor povara tuturor impozitelor statului.

Din MEMORANDUM: …Guvernul dispune prin slujbaşii săi, ca folosirea pădurilor şi păşunilor erariale

să nu i se mai dea nici pe bani poporului roman, ci să fie vândută altora. Astfel, mai ales în munţii Transilvaniei, unde poporul de veacuri s-a susţinut din prăsirea de vite şi negoţul cu lemne, Romanii abia se mai pot hrăni…

Friedrich Lachman, agent de informaţii, raporta în urma documentarii în Transilvania, septembrie 1881: … Taranul lucrează numai pentru a plăti mereu.

Dacă a terminat cu impozitul, vine la rând o instalaţie de spital, sau, sub un nume oarecare taxa judecătorului scăunal, dijma bisericii, construcţia de sosea, executorii impozitului, etc. pentru a începe de la capăt la prilejul potrivit. La o ancheta severa, care s-ar face cu toată seriozitatea, s-ar constata sute de cazuri în care ţăranii şi-au plătit impozitele de 3 – 4 ori, chitanţele nu se dau totdeauna şi când apoi şi-a încordat ultimele sale forte pentru a răspunde obligaţiei pe care a plătit-o poate de 2 – 3 ori şi pentru a-şi salva mijloacele de câştigare a pâinii de toate zilele, judele sătesc îi absoarbe şi restul pentru dobânda unui capital pe care taranul nu l-a primit poate niciodată în mâna…

Scriitorul Kosztenszki Geza: *…Sa lăsăm la o parte minciuna convenţionala conform căreia noi pretindem ca nu vrem să ucidem naţionalităţile nemaghiare. Da! Noi vrem să le suprimam şi trebuie să le suprimam!*

REPRESIUNEA JANDARMEREASCA

Premierul Tisza Kalman sau Koloman cere modificarea codului penal (1894) pentru ca statul maghiar să poată face fata citez: … agitaţiilor celor fără de patrie… ochiul ager şi mana care pedepseşte şi apăra statul maghiar trebuie să intervină cu autoritate. Noi am tratat până acum aceasta problema prea cavalereşte.

Aici este vorba de agitatorii evrei bolşevici, dar şi de reprezentanţii popoarelor din regatul ungar.

Guvernul Fejervary adopta măsuri draconice care oferă hungarismului cele mai crâncene mijloace de represiune împotriva romanilor angajaţi pe calea legica a

realizării naţiunii politice.

Se măreşte spectaculos numărul jandarmilor. Mai mult, se pune la dispoziţia comandamentelor teritoriale de jandarmi o forţă armata necesara de la caz la caz. Se interzic adunările publice. Se simplifica procedura penala, în aşa-zisele cazuri de instigate la daco-romanism şi răzvrătire, cei consideraţi vinovaţi fiind pedepsiţi în regim de urgenţă. Acest ansamblu de legi şi măsuri represive deschid calea abuzului jandarmeresc care de cele mai multe ori degenerează în crima sub pretextul stupid al legitimei apărări. O bună parte din abuzul şi represiunea jandarmereasca frizează ridicolul. Dar şi tragicul. Iată exemplele cele mai elocvente consemnate în presa vremii.

8 iunie 1897. Somcuta Mare. Dr. N. Nilvan şi Vasile Dragoş sunt pedepsiţi cu o amendă de 1.300 coroane fiecare. Motivul: au cantat în româneşte imnul imperial Gott erhalte.

15 octombrie 1897. Ciufud, comitatul Alba de Jos. V. Morar, preot este osândit la 18 luni temniţă Şi 600 coroane amenda; Simion Crăciun, învăţător, la 1 an temniţă şi 400 coroane amenda şi Ioan Simu student teolog la 6 luni puşcărie şi 200 coroane amenda. Motivul: au cantat DEŞTEAPTA-TE ROMANE şi DOINA LUI LUCACIU.

16 octombrie 1897. Orşova. Petru Calciunar, avocat, este dus la Biserica Alba, judecat şi condamnat la 5 zile închisoare şi 100 coroane amenda. Motivul: agitaţie. În aceeaşi zi…

16 octombrie 1897 şi tot la Biserica Alba, Ioan Neagu din Gladna Romană este osândit la 6 luni închisoare. Motivul: agitaţie.

22 octombrie 1897. Poiana. Preotul E. Besu este osândit la Sibiu la 6 luni închisoara ordinara şi 50 coroane amenda pentru un toast „antipatriotic”.

8 noiembrie 1897. Bruznic, Caraş-Severin. Preotul

M. Rubinovici primeşte 6 luni temniţă ordinara şi 538, 30 coroane amenda. Motivul: agitaţie.

18 decembrie 1897. Sibiu. Studentul Aurel Ciato este condamnat la 6 luni puşcărie ordinară. Motivul: agitaţie.

12 februarie 1898. Tarian – Bihor. Preotul Ioan Secheli este dus la Oradea Mare şi condamnat la 3 luni puşcărie ordinara plus 300 coroane amenda. Motivul: agitate împotriva legilor noi privitoare la biserică.

14 martie 1898. Vurpăr. Manoila Sara este condamnata la Alba Iulia. 3 luni temniţă şi 200 coroane amenda. Motivul: agitaţie.

16 aprilie 1898. Gheorghe Micu, învăţător, condamnat la 2 luni tenmita pentru agitaţie.

13 decembrie 1898. Avram Giuagiu şi Andrei Rusu sunt judecaţi la Tg. Mureş, pentru agitaţie. Pedeapsa: 14 zile temniţă şi 120 coroane amenda.

14 decembrie 1898. T.L. Albini este adus la Alba Iulia spre a fi cercetat în legătură cu Fondul lui Iancu. Este ţinut preventiv la puşcărie 13 luni.

22 decembrie 1898. Bucium-Sasa. Sat mare la est de Abrud unde cozile de topor l-au arestuit pe Horea, eliberat marţi 8 noiembrie 1784 de Ionuţ Dandea, căpitanul buciumenilor răsculaţi care lovesc casa lui Macavei Baiesan, căpetenia trădătorilor. Dar asta este o alta clipa de istorie. Deci popa Ioan Bănuţ din Bucium este condamnat la o lună temniţă pentru agitaţie.

30 decembrie 1898. Biucum-Sasa. Moţii Grigore Sima, Aurel Danciu, Ioan David, Nicolae Baiesan, probabil un strănepot de-al lui Macavei Baiesan, Virgil Todescu, Simion Bandea şi Ioan Naicu sunt aduşi la Alba Iulia şi pedepsiţi cu 8 zile temniţă.

Motivul: au ieşit în calea popii Babut care se întorcea acasă după pronunţarea sentinţei, pentru agitaţie.

20 ianuarie 1899. Curtici – Arad. Dimitrie Palcu, 3

luni temniţă şi 100 coroane amenda. A strigat: Jos Ungurii!... Petre Dragoi şi Ilie Stefanica, 8 zile temniţă. Cântaseră „Doina lui Lucaciu”.

12 iunie 1899. Dragomireşti, Caraş-Severin. Ioan Hurca. Preot. 2 luni temniţă. Agitaţii.

10 februarie 1900. Veac XX. 24 feciori din Sălişte iau fiecare cate 12 zile temniţă. Delictul: au purtat brâie tricolore.

26 septembrie 1900. G. Novacovici şi Ioan Scurtu sunt pedepsiţi cu câte 10 zile temniţă şi 10 coroane amenda. Motivul: au pus o coroana de flori pe mormântul lui Iancu. Curtea de apel, generoasa, le ridica pedeapsa la câte 2 luni temnia ordinară.

28 mai 1902. Blaj. Ministrul Wlassics Iuliu deschide ancheta împotriva profesorilor. Motivul. La „maial” în păduricea de la Veza studenţii de la facultatea de teologie şi elevii liceului au cantat Deşteaptă-te romane. Trei elevi de clasa VIII-a sunt trimişi în judecata. Motivul: la butoniera au purtat steguleţe tricolore.

Iulie 1902. Balint, Caraş-Severin. Poporenii ieşiţi în întâmpinarea protopopului venit să sfinţească biserica. Înaintea trăsurii au ieşit călăreţii purtând câteva steaguri tricolore. Jandarmii deslantuie goana după steguleţe. Intra în biserica înarmaţi, acoperţi, năvălesc în altar prin uşa împărătească, sotocind după tricolor.

14 mai 1903. Cluj. Dr. Cassiu Maniu. 1 an puşcărie şi 200 coroane amenda. Motivul: agitaţii în contra ideii de stat maghiar.

15 mai 1903. Barcea Mare, Hunedoara. Preotul Iosif Stupineanu. Judecat la Deva. Condamnat la 3 luni temniţă şi 100 coroane amenda. Motivul: a spus copiilor din sat să-l salute numai româneşte. Deci agitaţie împotriva limbii maghiare.

12 octombrie 1903. Sannicolaul Mare – Torontal. Pedepsiţi cu câte 2 zile închisoare şi cate 100 coroane amenda următorii: Dr. N. Oprean, preoţii T. Oprescu şi

Ioan Petrovici, învăţătorul I. Lipovan. Motivul: au purtat tricolor la chiotoare.

Duminica Paştilor 1904. Lapusnic – Hunedoara. Fierarul Ioan Gavrilă se duce la biserica ţinând o lumânare cu panglicuţa tricolora. Lumânarea confiscata de jandarmi. Notarul şi jandarmii îi fac o percheziţie acasă, îl bat şi-l trimit la judecătorie.

A doua zi de Paşti 1904. Hunedoara. Opt „căluşari" din Batiz au aprobare să joace în orăşel „caluserul" şi „bătută". Adică: Petre Munteanu, vătaf; Nicolae Ardeleanu, Mihai Petroiescu, Ioan Predone, Nicolae Bucşa.

Mihai Frentoniu, Aron Munteanu şi Mihai Cirlea. Cu toată aprobarea sunt arestaţi în strada descinşi de brâiele tricolore şi duşi la poliţie. Peste 8 zile sunt pedepsiţi cu 6 ore de închisoare şi 2 coroane amenda. Motivul: agitaţie.

2 noiembrie 1904. Ilia Mureşana – Hunedoara. Solgăbirăul (pretorul) Hohn Károly întâlneşte între Brănişca şi Buteu doi ţărani din Târnava mergând pe lângă carul cu roata ruptă. Striga să oprească după ce trecuse de ei. Cei doi nu opresc. Solgăbirăul le pune pistolul în piept, îi arestează, îi duce la postul de jandarmi şi-i amendează cu câte 160 de coroane. Motivul: nesupunere în faţa autorităţilor.

19 aprilie 1905. Preoţii I. Sacarea din Jibou şi I. Mota din Orăştie primesc cate 14 zile închisoare şi cate 50 coroane amenda cu pierderea drepturilor cetăţeneşti pe un an. Motivul: agitaţie de la amvon.

7 iunie 1906. Vermeş, Caraş-Severin. Corul bisericesc este învinovăţit de agitaţie, neavând statutele aprobate de ministerul de interne. Preotul N. Bolboca primeşte 5 zile de temniţă şi 100 coroane amenda, învăţătorul Iosif Midau tot 5 zile temniţă şi 100 coroane amenda, cei 35 de corişti se bucura de 1 zi temniţă şi cate 10 coroane amenda.

1 iulie 1906. Orăştie. Curia (Curtea de casaţie) aproba sentinţa conform căreia bunului roman, preotul Ioan Mota sa i se retragă pentru totdeauna congruă sau ajutorul ce i se cuvenea ca preot şi să nu i se mai dea oriunde ar sluji ca preot.

8 august 1906. Ilia Mureşana. Acelaşi solgăbirău abuziv pedepseşte cu câte 1 zi închisoare şi 10 coroane amenda pe Ana Moisescu, Savia Poliac, Neta Poliac, Savia Poliac a lu' Mihai şi pe Damaschin Crişan pentru port de tricolor la cămăşi.

18 august 1906. Hezeris, Caraş-Severin. Preotul Traian Caspar. 10 zile temniţă şi 800 coroane amenda. Motivul: port de tricolor.

17 septembrie 1906. Ilia Mureşana. Surorile Maria şi Simina Boboc primesc de la solgăbirău cate 5 zile de temniţă. Motivul: au purtat panglica tricolora în par.

27 octombrie. Ilia Mureasana. Acelaşi solgăbirău feroce condamna pe fetiţa Marta Colibasa la 10 zile temniţă şi 50 coroane amenda. Motivul: panglica tricolora în par.

30 octombrie. Ilia Mureşana. Solgăbirăul îl condamna pe avocatul dr. St. Rozvan la 15 zile temniţă şi 200 coroane amenda. Motivul: florile care împodobeau poarta erau colorate în cele trei culori.

2 noiembrie. Magherat. Sunt daţi în judecata 13 ţărani. Motivul: au cantat Deşteaptă-te romane.

18 Noiembrie. Timişoara. Tabla regeasca (Curtea de apel) aproba sentinţa tribunalului din Lugoj referitoare la preotui Traian Caspar. Adică: 10 zile şi 40 coroane amenda, pierderea slujbei pe timp de 1 an. Motivul: agitaţii.

19 noiembrie. Pleşcuţa – Arad. Învăţătorul Z. Neamţu primeşte 2 zile închisoare pentru agitaţie.

12 decembrie. Tauti – Arad. V. Tenea este pedepsit de Tribunalul din Oradea cu 8 luni temniţă şi 500 coroane amenda pentru agitaţii.

20 decembrie. Timişoara. Învăţătorul Daniil Iliescu primeşte 14 zile închisoare şi 20 coroane amenda. Agitaţie.

28 decembrie. Arad, pedepsiţi pentru agitaţii. Din Pancota: G. Roşu cu 14 zile închisoare şi 100 coroane amenda. I. Iercosan, preot, 14 zile închisoare şi 100 coroane amenda. Din Siria: Dr. Iacob Hotărâri, avocat, 24 zile închisoare şi 100 coroane amenda.

12 februarie 1907. Arad. Pentru agitaţii antipatrotice: Ioan Cure, preot, 3 luni închisoare; Aurel Cure, 3 luni; T. Cucoş, 3 luni; T. Vasile, 3 luni; T. Tutu, 3 luni; M. Iordan, 4 luni; Iosif Crapucean, 4 luni; V. Jigan, 4 luni; G. Flore, 4 luni.

2 martie 1907. Timişoara. Preotul Simion Blajan. Agitaţie. 1 luna închisoare. 5 martie 1907. Caransebeş. Proces mare. Protopopul Andrei Ghidiu, 15 zile închisoare, 200 coroane amenda. Profesor dr. Petru Barbu, 10 zile, 200 coroane; avocat dr. M. Budiceanu, 8 zile şi 200 coroane; A. Sârbu, 8 zile şi 200 coroane; M. Sabaila 1 zi şi 25 coroane. Motivul: au afirmat ca „romanul cu roman să ţină”. Au purtat panglica tricolora. Deci au făcut agitaţie împotriva statului maghiar.

8 martie. Deva. Taranul Petru Laslau, osândit la 2 luni puşcărie ordinara pentru agitaţie.

18 aprilie. Timişoara. Preotul C. Magheru: 8 luni puşcărie ordinara, împreună cu 4 ţărani care primesc numai cate 3 luni. Agitaţie.

9 iulie. Brad. Zi de târg. Se bate toba. Se face strigarea: cine poarta tricolorul românesc va fi pedepsit cu cea mai mare asprime. O femeie din Vaca, satul în care s-a născut şi a trăit destui ani Giurgiu Marcu reţinut de istorie sub numele de Crişan, belli-duce al oştirii ţărăneşti făcând parte din triumvirat alături de Horea şi Cloşca, deci o femeie din Vaca este arestata şi obligata să plătească 10 coroane amenda. Purta împletită în par o panglică tricolora.

12 iulie de Sânpetru. Petroman – Timiş. Jandarmii sfârteca rochia domnişoarei Sofia Cercel. Avea în cusătura cele trei culori româneşti. Arestează şi descing de brâie fetele Octavia Micu şi Viorica Cera. Solgăbirăul le pedepseşte pe toate trei cu câte 1 zi temniţă şi 5 coroane amenda.

20 august. Satmar. Protopopul G. Iernea, amenda 100 coroane. A îndemnat poporul să ţină la limba lui românească.

1 octombrie. Timişoara. Tabia regeasca pedepseşte pe: I. Alionte, P. Hertila, Dtru Dona şi Dtru Baba din Caransebeş cu câte 15 zile temniţă şi 20 coroane amenda. La sărbătorirea protopopului A. Ghidiu au cantat Deşteaptă-te romane.

18 noiembrie. Micalaca – Arad. Sunt pedepsiţi cu 15 zile închisoare şi cate 20 coroane amenda patru ţărani care au cantat Deşteaptă-te romane şi Hora Unirii. 23 noiembrie. Beiuş. Eugen Nycki, candidat de avocat. Amenda 25 coroane. Sub banda de la pălărie avea o panglică tricolora.

23 decembrie. Barzova – Arad. Preotul Ioan Popovici primeşte o amenda de 400 coroane. Motivul: agitaţii împotriva statului naţional maghiar.

15 aprilie 1908. Doroltiu – Satu Mare. Preotul Constantin Lucaciu este pedepsit de solgăbirăul din Arad cu 500 coroane amenda. Agitaţii antipatriotice.

27 mai 1908. Deva. Doamna Anuţa Vlad. Agitaţie. Pedeapsa: 1 luna închisoare şi 300 coroane amenda.

Ziua naşterii Sf. Ioan Botezătorul (7 iulie). Harău – Hunedoara. Sergentul major Bajka şi jandarmii stâlcesc în bătaie ţăranii care la cârciumă povesteau despre Avram Iancu. Povestitorul principal, măsarul Florescu din Deva este pedepsit la Cluj cu 1 luna puşcărie.

5 august 1908. Ineu – Arad. Preotul Ioan Popovici din Buteni este pedepsit de solgăbirău cu 5 zile temniţă şi 100 coroane amenda. La procesiune, hainele copiilor

care purtau sfeşnicele aveau chiotori din panglica tricolora.

18 decembrie 1908. Orăştie. Sunt citaţi de poliţie şi pedepsiţi cu câte 2 zile închisoare şi cate 30 coroane amenda, 30 de cetăţeni care la costumul naţional au purtat tricolorul românesc. 18 decembrie 1908. Orăştie.

Deci în aceeaşi zi, dr. Aurel Oprea şi Ioan Mihali iau şi ei cate 2 zile temniţă şi 30 coroane amenda. Copilaşii lor aveau tricolorul la costumele româneşti.

13 februarie 1909. Salagiu. Pentru agitaţii antipatriotice sunt pedepsiţi cu 200 zile temniţă şi 1.000 coroane amenda 20 de ţărani.

14 februarie 1909. Geoagiu. Alţi 4 ţărani sunt pedepsiţi pentru agitaţie cu 20 zile temniţă şi 800 coroane amenda

16 august 1909. Ciob – Satu Mare, Culmea ridicolului. Protopopul Mihail Ciurdariu ţinut în colimator de autorităţi, este pedepsit cu 1 zi temniţă şi 4 coroane amenda. Motivul: câinele nefiind legat l-a lătrat pe ungurul Keresztes Laszlo care trecea pe uliţa. Martorii dovedesc ca patrupedul n-a ieşit din curte. Protopopul face apel. Judecătoria cercuala îi ridica pedeapsa la 5 zile temniţă şi 50 coroane amenda. Cu recomandarea să-şi dreseze dulăul spre a nu mai îndrăzni să latre după unguri.

Iunie 1909. Apareu – Arad. Stan Tudor Doboş. Susţine ca romanii sunt în Ardeal de la Traian, cu 800 de ani înaintea ungurilor. Are 7 copii şi primeşte 3 luni şi 10 zile temniţă.

Iunie 1909. Bănia, Caraş-Severin. Preotul Dimitrie Bogoevici. 6 zile temniţă şi 60 coroane amenda. Agitaţie.

3 iulie 1909. Bucium – Poieni, Alba de Jos. Solgăbirăul din Roşia (ţinutul este cel al răscoalei horenilor şi al bătăliilor purtate de moţii lui Avram Iancu) îl pedepseate pe Ioan Iancu cu 200 coroane amenda. Din procesul-verbal: pe fruntea calului de la trăsură atârna o

panglică roşie, sub ureche era o placa de nichel, care deşi privita de aproape e de culoarea nichelului întinat, de departe însă pare galbenă, iar sub aceasta placa era prinsă o panglică vânătă… Fără comentarii.

9 iunie 1909. Orăştie. Zi de târg. Jandarmii vânează tricolorul. Smulg cingătorile, baierele de la straiţe, bat şi arestează mulţime de romani. Poliţia pedepseşte ţăranii pentru agitaţie împotriva statului naţional maghiar.

14 iulie 1909. Lupşa, Turda – Aries. Nunta. Jandarmii năvălesc să vâneze tricolorul. Sfârteca hainele nuntaşilor. Steagul cu năframe de mătase legate de prăjină cu panglica tricolora. Bat şi arestează.

20 iulie 1909. Blaj. Jandarmii descing de brâie tricolore 20 de feciori şi fete cărora le întocmesc proces-verbal de contravenţie şi agitaţie.

2 august 1909. Sfântul Ilie. Olpret, Solnoc – Dobaca. Feciorii Gheorghe Radovan, Augustin Petriş, Florea Ciubaneanu, Ionuţ Pop sunt arestaţi. Poarta brâie sau panglici tricolore. Pe Toader Sabadaş îl bat pana la sânge. A refuzat să vorbească ungureşte.

9 august 1909. Orăştie. Din nou doamna Anuţa Vlad este pedepsita cu 2 zile temniţă şi 40 coroane amenda. A purtat brâu tricolor.

23 august 1909. Câmpeni. Zi de târg. Jandarmii vânează tricolorul. Arestează. Bat. Sfâşie hainele. O femeie este despuiata în mijlocul târgului. Jandarmii i-au sfaiat iia cusuta cu roşu, galben şi albastru. Târgul se sparge. Sunt mulţi răniţi cu baioneta.

28 august 1909. Ocna Sibiului. Anuţa Soreanu venita de la Caracal la bai. Arestata. Motivul: copiii purtau tricolor la hăinuţe.

15 septembrie 1909. Igris, Timiş – Torontal. Ioan Gallu: 1 zi temniţă şi 10 coroane amenda. A purtat brâu tricolor.

16 octombrie 1909. Ghioroc – Arad. Preotul Romul Vatican, naţionalist roman. Sergentul de jandarmi îl

pândeşte pe drum. Îl bate crâncen cu patul pustii. Motivul: nu l-a salutat.

31 ianuarie 1911. Năsăud. Nunta. Navala jandarmerească. Steagul voinicilor era alcătuit din năframe roşii, galbene Şi albastre. Este sfâşiat. Se smulg panglicile tricolore de la haine. Se face proces-verbal de contravenţie.

10 februarie 1911. Doroltin – Satu Mare. Acelaşi preot Constantin Lucaciu primeşte 3 zile de temniţă şi 60 coroane amenda. Motivul: în cuvântarea avută la Sechesti a agitat împotriva ideii de stat naţional maghiar, îndemnând poporul să ţină la limba strămoşească.

2 martie 1911. Sâncel, Târnava Mica. Preotul şi 32 de ţărani sunt amendaţi cu 1320 coroane. Au cantat Deşteapa-te romane.

14 martie 1911. Diciosanmartin. Protopopul Iosif Liţa. 8 zile puşcărie şi 40 coroane amenda. Motivul: la o adunare populara a zis: „Blestemat să fie acel roman care nu va ţine cu neamul său, ci va ţine cu străinii”.

12 mai 1911. Hodoc, Mureş – Turda. Patru femei sunt pedepsite cu câte 4 zile temniţă şi cate 10 coroane amenda. Port ilegal de brâie tricolore.

15 mai 1911. Ocna Sibiului. Copiliţa Paraschiva I. Baltes venind de la camp cu maică-sa este arestata de jandarmi care-i descing brâul tricolor. Data pe mâna poliţiei este pedepsita cu 1 zi închisoare şi 5 coroane amenda.

14 – 16 mai 1911. Câmpenii lui Horea şi ai Iancului. Sălbaticii jandarmeresti. Fete şi femei bătute. Haine sfâşiate. Percheziţii sălbatice prin case. Motivul: tricolorul. Scandal. Fierbere. Spre potolirea spiritelor oficialităţile anunţă gazeta TRIBUNA că se va declanşa o ancheta iar vinovaţii vor fi pedepsiţi. N-a fost pedepsit niciun jandarm.

Documentele publicate nu mai păstrează datele proceselor. Lugoj, este arestat de Ispas, Achim Ciocu’.

Port ilegal de brâu tricolor. Savaghista, Turda Aries. Târg.

Jandarmii bat şi descing pe cei care poarta brâie tricolore. Marcovat, Timiş. Jandarmii arestează şi descing pe taranul Toader Ureche. Manarade, Alba de Jos. Preoteasa Handoca este pedepsita cu 3 zile de închisoare şi 40 coroane amenda.

Motivul: i-a oferit lui Iuliu Maniu un buchet de flori legat cu panglica tricolora. Tisa, Arad. Ceremonia primirii episcopului ortodox I. Pap din Arad. Jandarmii năvălesc şi descing pe brâiele tricolore ţăranii indiruiţi să-l primeasca. Braşov. Dr. Nicolae Şerban primeşte 3 luni de temniţă şi 2000 coroane amenda pentru agitaţie. Apoi tot dr. Nicolae Şerban alte 2 luni şi 200 coroane amenda; dr. T. Popescu, preoţii Al. Şerban, Moise Brumboiu, G. Vasu şi I. Zilicea cate 1 luna temniţă şi cate 100 coroane amenda. Motivul: au cantat Deşteaptă-te romane.

10 ianuarie 1912. Braşov. Dr. Nicolae Şerban are 13 procese de agitaţie. Se face o medie a condamnărilor. Adică 4 luni temniţă şi 1600 coroane amenda.

26 ianuarie 1912. Oradea Mare. Sunt eliminaţi 16 studenţi romani din seminarul superior de teologie catolică. Motivul: au vorbit româneşte.

20 august 1912. Odarau, Satu Mare. Solgăbirăul împrăştie cu jandarmii o mare adunare poporana. Motivul: oratorii vorbeau româneşte şi el nu înţelegea limba.

noiembrie 1912. Ciob, Satu Mare. Vechiul client al jandarmeriei, protopopul Mihai Ciurdariu care a împlinit 70 de ani, primeşte alte 3 luni de temniţă. Motivul: De la amvon şi-a îndemnat credincioşii să cumpere şi să citească cărţi româneşti.

noiembrie 1912. Cinei – Uioara. Cate 15 zile de închisoare pentru ţăranii: Isidor Ilea, Ioan Man, Martin Popa, I. Gherman, Andronic Popa. Motivul: au cantat:

Sus, romane, sus. Am trecut peste multe abuzuri jandarmeresti consemnate în presa românească din Transilvania, Cridana şi Banatul acelor ani. Mă opresc la câteva acte opresive care vizau asasinarea culturii româneşti.

27 noiembrie 1902. Cluj. Cărturarul Teodor V. Pacatian este osândit la 8 luni temniţă şi 1987 coroane amenda pentru colecţia sa de documente CARTEA DE AUR. Autor şi documente care stau la baza documentarii acestui volum.

12 martie 1905. Oradea Mare. Studenţii B. Clavici, D. Truta, Alexandra Stoinescu, Augustin Bardosi, Iustin Nemet primesc cate 100 coroane amenda. Motivul: au demonstrat împotriva piesei antiromâneşti ELNEMUCT HARANGOK (Clopote amuţite).

Septembrie – decembrie 1906. Sunt învinovăţite de agitaţie şi trădare de patrie corurile şi societăţile care au luat parte la serbările şi expoziţia de la Bucureşti.

12 decembrie 1906. Profesorii de la Beiuş care au fost la expoziţia de la Bucureşti sunt prigoniţi crâncen.

11 februarie 1907. Ministrul de interne nu aproba statutele REUNIUNII ROMANE DE CÂNTĂRI din Beiuş. Motivul: Reuniunea a vizitat expoziţia de la Bucureşti în vara 1906.

2 iunie 1907. Beiuş. 24 de artişti amatori joaca o piesă de teatru. Sunt amendaţi cu câte 20 coroane. Motivul: agitaţie.

4 august 1911. Sângeorgiul Românesc. Zaharia Bârsan, sotia lui şi domnişoara Braşoveanu dau o reprezentaţie teatrala. Declama şi versuri din CARMEN SAECULARE. Autori Şt. O. Iosif şi D. Anghel. Solgăbirăul amendează trupa cu câte 60 de coroane apoi o expulzează cu toate că Zaharia Bârsan era încă cetăţean maghiar.

Hungarismul a exercitat o teroare crâncenă asupra corpului didactic românesc care este ţinta represiunilor

jandarmeresti şi poliţieneşti. Pe lângă dascălii pedepsiţi cu temniţă şi amenzi din lunga lista de mai sus, motivul fiind stereotip: agitaţie, iată şi câteva cazuri care materializează conţinutul criminal al măsurilor represive luate împotriva romanilor care slujesc şcoală.

23 aprilie 1907. Berechiu – Arad. Primarul Petre Pusta protestează în mod repetat împotriva presiunilor şi mizeriilor făcute de solgăbirăul Markovits şcolii româneşti din comuna. Rezultatul: jandarmii îl străpung cu baioneta. Comunicatul oficial: primarul i-a atacat pe cei 4 jandarmi care s-au aparat.

12 iunie 1907. Orăştie. Iarăşi doamna Anuţa Vlad, sotia dr. Aurel Vlad este pedepsita cu 1 luna închisoare şi 200 coroane amenda. Motivul: la examenul de sfârşit de an a îndemnat copiii să vorbească şi să citească româneşte.

1 iulie 1907. Făget. Maialul copiilor. Jandarmii prind şi bat sălbatic doi copii care purtau tricolor la pălărie.

24 martie 1908. Ministrul Appony ordona o ancheta disciplinara dura împotriva corpului didactic românesc din Caransebeş învinuit de agitaţii antipatriotice.

20 iunie 1908. Oradea Mare. Autorităţile dezlănţuie ancheta disciplinara împotriva a 54 învăţători romani din comitatul Bihor. Motivul: propovăduirea spiritului nepatriotic în şcoală.

27 iunie 1908. Seghesti – Beiuş. Învăţătorul Cornel Popovici primeşte osânda de 6 luni temniţă şi 200 coroane amenda. Motivul: purtare antipatriotica.

decembrie 1908. Învăţătorul N.A. Tulea, 6 luni şi 15 zile temniţă pentru agitaţie.

20 septembrie 1909. Doroltiu, Satu Mare. Acelaşi preot patriot Constantin Lucaciu este amendat cu 200 coroane. Protestând împotriva înfiinţării unei şcoli ungureşti de stat în localitate, a insultat autoritatea.

CÂTEVA CONCLUZII SPRIJINITE PE DOCUMENTE

Politica de maghiarizare forţată a romanilor şi a

altor popoare incluse prin accidentele istorice în regatul unguresc a stârnit în Europa timpului o reacţie negativă. Mari personalităţi, mai ales din domeniul culturii, dar şi politice, au luat atitudine în presa europeană împotriva maghiarizării. Aurel C. Popovici, marele nostru politolog din secolul trecut, dedica problemelor de fond ale statului federal şi ale unor posibile state unite ale Europei lucrarea monumentala DIE VEREINIGTEN STAATEN VON GROSSOSTERREICH tipărită la Leipzig în 1906. Nu toate ideile lui Aurel C. Popovici în legătură cu o Românie aparţinând unei federaţii având ca stat pilot Austria Mare sunt acceptabile măcar ca teorie. Istoria le-a infirmat fără drept de apel. Opera politologului nostru este fundamentala prin analiza pluridisciplinara făcută monarhiei austro-ungare în general, analiza cuprinsă în PARTEA I-a: SITUAŢIA PE ANUL 1867, în care aprofundează teoriile, structurile, obiectivele, metodele şi eşecurile istorice ale maghiarizării forţate. Am stăruit asupra acestei opere din pricina că se bazează pe o documentare ampla însumând opinii ale specialiştilor şi politicienilor europeni fata de hungarism.

Dacă maghiarizarea forţată a trezit mai mult o reacţie de opinie în Europa, nu fără foloase pentru cauza naţională a romanilor, reacţia românească s-a convertit în lupta politica, economică, culturala şi spirituala, mobilizând masele care s-au solidarizat cu idealul naţional. Nesfârşitul lanţ de procese de „agitaţie” şi „nesupunere”, de presa şi opinie, religioase şi şcolare, se constituie în spasmul visceral al despotismului în imposibilitate de a stăpâni fenomenul social de el declanşat care atinge limitele bestialităţii prin crimele împotriva umanităţii, ca ultim şi degradant argument al hungarismului.

Bertrand Auerbach, austriac, profesor la universitatea din Nancy-Franţa: …Pentru martorul

dezinteresat, se pare ca maghiarii comit un anacronism atunci când încearcă să fondeze o naţiune una şi trăitoare pe cadavrele diverselor naţionalităţi, pe care trebuie să le ucidă şi care nu doresc decât să trăiască.

J. Novicow: …în numele care-i superiorităţi intelectuale ungurii pretind să-i maghiarizeze pe sârbi sau pe romani?…

Houston Stewart Chamberlain: …Raţiunea de stat poate să spună orice vrea, însă comunitatea poporului de limba naţională de credinţă, de obiceiuri şi de trecut nu poate fi înlocuită prin niciun ideal abstract.

Circulara confidenţială adresata de inspectorul şcolar din comitatul Bihor, Sipos Orban, învăţătorilor nemaghiari din subordine

INSPECTORATUL ŞCOLAR AL COMITATULUI BIHOR

Stimate Domnule Profesor!

Vă aduc la cunoştinţă ca prin promisiunea înaltului Ministru Regal Maghiar al Cultelor, colegul d-voastră Radovich Nikolaus, profesor la şcoala de Stat din Kozepes, şi-a schimbat numele de familie în cel de Keti; apoi Bruckenthal Augustus, profesor la Şcoala de Stat din Haimagi şi-a schimbat numele în cel de Bihari şi, în sfârşit, Modora Johann, profesor la şcoala de Stat din Olosig şi-a schimbat numele în Timodi. Vă rog deci, ca în corespondata dumneavoastră cu sus-numiţii, să întrebuinţaţi de acum înainte numele lor maghiarizate. Cu această ocazie, îmi exprim speranţă şi aştept ca aceste pilde patriotice, care nu ating nici credinţa religioasă, nici interesele limbii materne şi nu sunt decât o dovadă a sentimentului patriotic care se ridica deasupra tuturor considerentelor, vor fi urmate imediat de către profesorii care nu poarta încă nume maghiare; căci, spre marele meu regret, în caz contrariu va trebui să mă conving cum ca profesorii respectivi n-au voinţa necesara şi nici curajul trebuincios pentru a da o dovadă

neîndoielnică devotamentului lor către patria maghiara; ori vor dovedi ca ei subordonează acest scop înalt unor alte considerente mărunte. Invitându-vă şi pe dumneavoastră să sprijiniţi aceasta mişcare patriotica.

Vă salut.

Oradea Mare, 25 ianuarie 1898 Sipos Orban.

Inspector Şcolar Regal.

O alta circulara la fel de explicita.

MINISTERUL REGAL MAGHIAR DE INTERNE Circulara către toate municipiile.

Va trimit alăturat câteva exemplare din broşura: „Cum să ne maghiarizam numele noastre”, scrisa de Tekes Sandor, preşedintele asociaţiei centrale pentru maghiarizarea numelor, pentru a fi răspândite printre membrii municipiului, vă invit ca să îndemnaţi pe funcţionari să contribuie la promovarea acestei mişcări utile a maghiarizării numelor, în cercurile cele mai largi.

Budapesta, 5 februarie 1898

Pentru Ministru Latkoczy József.

Secretar de Stat.

Moldovan Gergely, roman renegat şi profesor universitar numit de guvern, de care a mai fost vorba în această carte, aflat făţiş în solda hungarismului: …Oare a văzut cineva pe teritoriul Statului maghiar, după un regim maghiar de 41 de ani, măcar un singur roman desnaţionalizat?

În HUNGARISMUL, ASTĂZI afirm lipsa de imaginaţie şi de originalitate a politicii maghiare fata de romani şi România. Obositorul ei schematism şi şablonism începând cu organizaţiile subversiv teroriste şi neterminând cu minciuna istorica, falsificarea de documente, diversiunea şi întreaga gama a mijloacelor războiului psihologic. Nici măcar politicile de maghiarizare forţată nu sunt originale.

Originale sunt doar metodele de bestialitate hunica care au pus în practica acele politici şterpelite de la idolii

şi protectorii istorici ai hungarismului: germanismul.

De fapt Ungaria anilor 1867 – 1918 maimuţăreşte slugarnic şi lamentabil politica Prusiei fata de polonezi. Iată câteva spicuiri din documentul german, document programatic plagiat de politica hungarista, avându-l ca autor pe Hans Delbruck, intitulat DIE POLENFRAGE. Citez: …Ideile după care germani, care poseda un dezvoltat sentiment naţional, se orientează astăzi în chestiunea poloneza, s-ar putea formula cam în felul următor: polonezii sunt cetăţeni pe care nu ne putem bizui niciodată. Ei râvnesc să refacă un mare imperiu polon şi trebuie s-o facă dacă vor să rămână credincioşi naţionalităţii lor. Ei sunt prusieni cu termen.

Noi trebuie să căutăm să micşorăm pericolul care reiese pentru Germania din acest fapt, combătând polonismul în orice chip. Limba germană şi germanismul trebuie să fie promovate în provinciile polone prin scoli germane, prin limba oficială germana, precum şi prin funcţionari germani… Recruţii polonezi trebuie să fie însumaţi în regimente germane… Toate aspiraţiile poloneze trebuie să fie aspru reprimate de guvern… O colonizare sistematica trebuie să ducă coloniştii germani şi anume ţărani, în ţinuturile poloneze.

Rezultatele germanizării forţate în Posen şi Prusia Occidentala, ca şi ale maghiarizaii forţate în Banat, Crisana şi Transilvania sunt invers proporţionale cu investiţiile şi eforturile stăpânitorilor vremelnici.

Profesorul german Brockh analizând raportul dintre germani şi polonezi în provinciile mai sus amintite între anii 1881 1890, publica în PREUSSISCHE JAHRBUCHER – septembrie 1899 rezultatul studiilor sale: în districtul Bromberg polonezii au crescut cu 4, 5% fata de germani, iar în districtul Posen, cu 7%.

Balogh Pal, unul dintre cei mai mari etnografi unguri, în legătură cu rezultatele maghiarizării forţate: …Maghiarii au câştigat 261 comune şi au pierdut 456,

prin urmare au înregistrat o pierdere de 195 comune. Cele mai multe le-au cucerit de la slovaci, cele mai multe le-au pierdut printre şvabii din Baranya şi romanii din Transilvania… Cu un câştig încheie bilanţul în primul rând romanii. după ei slovacii, apoi germanii.

Coloniile ungureşti masive din Banat, create cu cheltuieli zdrobitoare pentru stat au sucombat lamentabil. Parte din colonişti s-au romanizat, parte s-au împrăştiat, întorcându-se la locurile de baştină. Gazeta EGYETERTES a kossuthiştilor din iunie 1904: …Cei mai mulţi dintre coloniştii maghiari n-au restituit statului de 7 – 12 ani niciun ban, nici din capital şi nici măcar din dobânda. Cei mai mulţi dintre coloniştii care au fost aduşi în mijlocul naţionalităţilor, părăsesc coloniile, căci nu pot rezista.

Gustav Beksits în BUDAPESTI HIRLAP din 12 mai 1904: …Este un pericol, şi încă unul îngrijorător, faptul ca românimea se întinde şi câştigă teren nu numai în comitatele Bistrila-Năsăud, Făgăraş, Turda-Aries, ci ei dau un asalt încununat cu succes şi comitatului Trei Scaune, una din cele mai puternice fortăreţe maghiaro-secuieşti…

Sentinţa definitiva în procesul hungarismului de maghiarizare forţată l-a dat istoria.

PROCESUL „MEMORANDUM”.

Ca din străvechimi viaţa economică, sociala, spirituala a tuturor romanilor din vatra genezei lor a fost unitara şi interdependenţa în toate ţările româneşti, indiferent de regimul politic. Am subliniat faptul ca Unirea Principatelor, apoi dobândirea independentei de stat a României prin războiul din 1877 – 1878 a avut un ecou pozitiv în provinciile româneşti de peste Carpaţi dinamizând conştiinţa politica, consolidând ideea de unitate naţională motivând profund gestica eliberatoare.

Procesele amintite mai sus demonstrează cu prisosinţă creşterea conştiinţei naţionale în Banat,

Crisana, Transilvania şi Maramureşul istoric. Un alt eveniment istoric care electrizează românimea din provinciile administrativ incluse regatului ungures este campania din 1913 şi rolul de arbitru balcanic al micului regat românesc. Cu toate opreliştile jandarmeresti, ale cenzurii şi administraţiei, fluxul ancestral care străbate Carpaţii în dublu sens capătă la sfârşitul secolului 19 şi la începutul secolului 20, o intensitate deosebita. TRIBUNA din Sibiu în redacţia căreia lucrează Coşbuc şi Slavici devine o gazeta naţională. Acolo se relansează lozinca soarele nostru la Bucureşti rasare.

În 1891 studenţii universităţilor Bucureşti şi Iaşi, ca şi studenţimea romană care studia în străinătate alcătuiesc un MEMORIU prin care protestează împotriva silniciilor hungarismului, tipărindu-l în franceza şi germana.

Studenţii unguri răspund printr-un alt MEMORIU.

În replica tinerii Transilvăneni în frunte cu Aurel C. Popovici tipăresc la 1892 în romană, italiana, franceza şi germana o admirabilă REPLICA A JUNIMEI ACADEMICE ROMANE DIN TRANSILVANIA şI UNGARIA. O analiza amănunţită a tragediei romanilor din imperiul austro-ungar. De aici se naşte tot în 1892 celebrul document analitic adresat împăratului sub numele de MEMORANDUM. Documentul a fost semnat de comitetui care la alcătuit: dr. Ioan Raţiu – preşedinte, Gheorghe Pop de Băseşti şi Eugen Brote – vicepreşedinţi, dr. Vasile Lucaciu – secretar general, Septimiu Albini – secretar.

O deputăţie din 120 personalităţi, intelectuali şi ţărani duc documentul la Viena. Împăratul refuza să primească deputăţia. Documentul rămâne la Ioan Raţiu care-l depune la cancelaria imperiala.

Frantz Iosif nu deschide plicul. Îl trimite primului ministru ungur la Budapesta, contele Szapary. Care nedeschizând plicul îl înapoiază lui Ioan Raţiu.

Romanii tin o Conferinţă naţională în 1893 şi publica

MEMORANDUM-ul în TRIBUNA.

De aici prigoana jandarmerească şi judecătorească deslantuita de guvernul unguresc.

31 august 1893. Curtea cu juraţii din Cluj condamna pentru REPLICA din 1892 pe Aurel C. Popovici la 4 ani temniţă şi 1.000 coroane amenda; iar pe contabilul tipografiei, Nicolae Roman, la 1 an temniţă şi 600 coroane amenda. Procuror, un Jeszenszky ultra şovin despre care a mai fost vorba în această carte. Acelaşi Jeszenszky acuza Comitetui Naţional Roman, răspunzător de MEMORANDUM, de înaltă tadare şi agitaţie pentru dezmembrarea statului unguresc.

Rolul habsburgului este odios, conform tradiţiei care începe cu asasinarea lui Mihai Viteazul şi continua cu a corifeilor Horea, Cloşca şi Crişan, cu asasinarea morala a lui Avram Iancu. La 10 septembrie 1893, aflat la Sebeş, habsburgul le spune mitropolitului Ioan Metianu şi episcopului Mihail Pavel, citez: …n-are cuvinte prin care să osândească îndeajuns acele primejdioase aţâţări care în unele ţinuturi ţintesc să ademenească poporul pe cai greşite. Miopia politica a habsburgilor este una din cauzele prăbuşirii imperiului bicefal.

7 mai 1894. Cluj. Încep dezbaterile în procesul memorandiştilor. Oraşul este invadat de mase româneşti venite din Banat, Haţeg, Maramureş. Vin ziarişti din Franţa, Italia, de peste munţi. Se alcătuieşte un birou de presă. Opinia publică europeană este în alerta. Procesul este tipic pentru dictatul absolutismului.

Ministrul Teleszky interzice transmiterea telegramelor de press. Ziariştii sunt obligaţi să trimită curieri în fiecare zi la Predeal sau Viena cu telegramele respective. Inculpaţi: 22 de fruntaşi romani. Cu o zi înainte de începerea procesului, aceştia îi telegrafiază habsburgului.

23 mai 1894. Procurorul Jeszenszky îşi ţine rechizitoriul. Fruntaşii Partidului Naţional Roman sunt

acuzaţi de: încălcarea legilor, aţâţări la răscoală, trădare de patrie. Sfârşeşte rechizitoriul aşa: …interesele înalte ale statului naţional maghiar cer ca fapte cu scopuri atât de primejdioase să-şi afle răsplata vrednica.

Declaraţia lui Ioan Raţiu, după rechizitoriu: este sub demnitatea acuzaţilor să se apere în faţa unor învinovăţiri absurde.

De fapt doctorul în drept Ioan Raţiu face un rechizitoriu aspru al hungarismului. Momentul este unul din cele cruciale ale istoriei transilvane: …Ceea ce discutam aici, domnilor, este însăşi existenta poporului roman. Existenţa unui popor nu se discuta, se afirma. Şi concluzia care exprima esenţa hungarismului: …Prin spiritul de intoleranta de rasa, fără seamăn în Europa, osândindu-ne, veţi izbuti numai să dovediţi lumii ca maghiarii sunt o nota discordanta în concertul civilizaţiunii.

27 mai 1894. Se pronunţă sentinţa. Cel mai primejdios, preotul dr. Vasile Lucaciu, 5 ani temniţă; Dr. Ioan Raţiu, 2 ani; Gheorghe Pop de Băseşti, 1 an; Demetriu Cornea 3 ani; dr. Daniil P. Barcianu, 2 ani şi 6 luni; Nicolae Cristea, viitorul mitropolit şi patriarh, S luni; Iuliu Coroianu, 2 ani şi 8 luni; Patriciu Barbu, 2 luni; dr. Teodor Mihali, 2 ani şi 6 luni; Aurel Suciu, 1 an şi 6 luni; Mihail Veliciu, 2 ani; Rubin Patina, 2 ani şi 6 luni; Gherasim Domide, 2 ani şi 6 luni; Dionisie Roman, 8 luni; Septimiu Albini, 2 ani şi 6 luni. În total 31 de ani di 2 luni, plus cheltuieli apăsătoare de judecata.

La 16 iunie 1894, ministrul de interne Hieronimy interzice activitatea Partidului Naţional Roman.

Raţiu, Coroianu şi Luaciu sunt întemniţaţii în dura închisoare de la Seghedin. Ceilalţi la Vat. Alţi memorandişti şi câţiva ziarişti iau calea temniţelor. Se înăspreşte teroarea jandarmerească. Foarte mulţi patrioţi iau calea exilului. Cei mai mulţi trec munţii în România.

Autorităţile fanatizează masele ungureşti care năvălesc asupra caselor celor întemniţaţi, prădându-le avutul şi dărâmând o parte din ele.

CONSECINŢE ŞI CONCLUZII. Reacţia românească şi europeană la procesul monstruos intentat de hungarism memorandiştilor este una de fond, care pune premizele condamnării lui ca patologie exacerbata pana în zonele aberantului.

În România s-a înfiinţat LIGA CULTURALA cu scopul de a susţine mişcarea naţională din Transilvania. Iau naştere diferite societăţi patriotice având acelaşi scop.

27 noiembrie 1893. Ungurii devastează casa lui Ioan Raţiu din Turda. În senatul României, Dimitrie A. Sturdza pronunţa un discurs fără echivoc în legătură cu evenimentele din Transilvania…

Nu trebuie să ne temem să vorbim de chestiunea romanilor din Ungaria; nu trebuie să ne temem pentru ca dacă ne-am teme şi am tăcea în parlamentul roman, ce ar mai însemna România?

N-ar mai însemna nimic, ar fi o tară aservita; am fi schimbat relaţiunile de vasalitate cu Turcia în relaţii de vasalitate cu Ungaria… Avem interese permanente, cum o spune domnul Tocilescu; acele interese permanente sunt însă mai mari decât interesele financiare; acelea sunt interesele neamului românesc. Aceste interese trebuie să fie aparate, căci ori ele vor fiaparate şi vom trai, ori nuvor fi aparate şi vom pieri… nu poate exista acest Regat fără să existe şi ceilalţi romani. Când romanii care trăiesc în afară de Regat vor fi desfiinţaţi Şi zdrobiţi, va suna şi ceasul nostru foarte curând…

25 septembrie 1894. În parlament, acelaşi exemplar Dimitrie A Sturdza, ca răspuns la condamnarea memorandiştilor: …Când însă vom vedea a treia parte din neamul nostru îngenuncheat şi desfiinţat, atunci va intra în noi îndoială şi îndoială şi slăbeşte şi slăbiciunea e sfârşitul… pericolul de maghiarizare de dincolo de

Carpaţi a adus întreg neamul românesc în grea cumpănă... cum să nu ne ridicam şi noi glasul cu toată lumea culta şi să zicem: Dreptate pentru cei oprimaţi! Să nu mai fie în Ungaria fărădelegea, lege! Să nu se mai schingiuiască poporul roman... Aparţinând de baştină Europei culte... am fi o mortăciune, dacă am şedea impasibili.

Academia Română adresează un apel către toate popoarele civilizate: ...Academia Română, cercetătoare a istoriei neamului românesc, păstrătoare a limbii naţiunii româneşti face un călduros apel la membrii institutelor de cultura ale întregului neam omenesc, ca să se intereseze de cauza cea dreaptă a romanilor din Transilvania şi Ungaria...

4 iunie 1894. Miting uriaş la Bucureşti. Se semnează de către 423.537 de persoane un manifest-apel adresat opiniei publice europene: ...cetăţenii României dezvăluie acţiunile de deznaţionalizare a romanilor din monrhia austro-ungara prin legile şcolare, asociaţiile culturale-politice. prin măsurile de maghiarizare a numelor, prin colonizare şi procese de presă.

LIGA CULTURALA organizează mitinguri de solidaritate cu memorandiştii la Bucureşti, Iaşi, Buzău, Piatra Neamţ, Focşani, Târgovişte, Galaţi, Piteşti, Campina.

Nicolae Iorga prin SEMĂNĂTORUL şi conferinţe militează înflăcărat pentru cauza romanilor transilvăneni. La Paris, Roma, Londra, Bruxelles se organizează manifestări în favoarea romanilor la care iau cuvântul politicieni importanţi ca W. Ed. Gladstone, Casimir Perier, Georges Clemenceau sau oameni de arta ca Émile Zola, Mistral, Lecomte de Lisle.

26 mai 1894. A. von Monts consul general al Germaniei la Budapesta. Raport către cancelarul Reich-ului german: ...Oricum ai gândi în problema romanilor, procesul ca atare este o mare greşeală chiar din punctul

de vedere maghiar... De remarcat ca semnatarii Memorandum-ului nu sunt în niciun caz oameni de paie, ci delegaţi aleşi pe baza unei organizaţii naţionale a tuturor comitatelor locuite de romani. Verdictul loveşte deci totalitatea neamului... Van der Steen, ministrul Belgiei la Viena, către Ministrul sau de Externe: ...În prezent, persecuţiile împotriva romanilor nu mai sunt o închipuire, ci o trista realitate! Incidentele la procesul de la Cluj au produs o senzaţie enorma în România. În străinătate, în presa franceza, italiana şi engleza transilvănenii primesc încurajări care nu s-au manifestat până acum. Prin brutalitatea procedeelor sale, guvernul maghiar a provocat o mişcare deosebita de simpatie în favoarea oprimaţilor şi se poate întrevedea momentul când problema românească va deveni o problemă europeană!... Tipografia marelui organ popular TRIBUNA din Sibiu a fost confiscata iar publicarea a cinci foi româneşti a fost suspendata pana la noi ordine.

19 septembrie 1895. Sub presiunea opiniei publice din Austria şi din Europa, la intervenţia diplomatica a României, împăratul Franz Iosif I este nevoit să-i graţieze pe memorandişti.

MASACRE ÎN MASĂ. ALTECRIME ÎMPOTRIVA UMANITĂŢII

Între 1902 – 1912 jandarmii unguri au împuşcat fără motive peste 300 de romani. Dau câteva din masacrele în masa, crimele şi atrocităţile săvârşite de hungarismul ajuns la începutul secolului 20 într-o stare de ferocitate deliranta.

Octombrie 1901. Cornereva, Caraş-Severin. Veche aşezare grănicereasca prezenta înm ciclul meu de romane: MUNTELE şi BIOGRAFIE DE RĂZBOI, BIOGRAFII DE PACE. Oamenii locului păstrează şi astăzi obiceiuri străromâne. Sunt aprigi. Locuitori ai munţilor în care au haiducit secole după secole. Participant la „lotria” bănăţeana, la confruntări armate cu toţi

ocupanţii: turci, austrieci, unguri. Mulţimea venita de prin cătunele risipite pe văile Camenei, Toplei, Belarecai, Ciumernei, de la Zanogi, Zgomotin, Cozia, Pogara, strânsă în faţa primăriei pentru împărţirea izlazurilor comunale. Fiind muntenii crescători de oi, cornute şi râmători. Jandarmii văzând mulţimea, intra în alerta. Ordona sa se împrăştie. Mulţimea nu se supune. Doreşte să fie lămurită de notar cum au fost împărţite izlazurile. Cei 15 jandarmi deschid foc. Ucid 3 bărbaţi. Rănesc pe mulţi alţii.

Deschizând focul de la peste 300 metri, ancheta a stabilit ca jandarmii au fost în legitima apărare. Judecătoria pedepseşte 30 de ţărani pentru nesupunere în faţa autorităţii.

August 1904. Valeadeni, Caraş-Severin. Hora. Feciorii îşi bat joc de drăguţele jandarmilor prin strigături. Jandarmii deschid foc. Trei feciori cad sub gloanţe.

24 aprilie 1904. Aleşd – Bihor. Mare adunare koshutista. Romanii veniţi în număr mare nu vor să asculte oratorii hungaristi. Trupele de paza şi ordine, jandarmi şi husari călări deschid ostiliatile. Jandarmii deschid foc. Mulţimea intra în panică. Husarii şarjează la sabie. Bilanţul: 23 de morţi, 30 grav răniţi din care mor încă 7 romani, 100 de răniţi uşor.

25 august 1907. Panade – Blaj unde este încartiruit batalionul 4 din Regimentul 24 honvezi (infanterie). Ofiţerii şi soldaţii supun satul la corvezi şi batjocuri. Duminica. Ofiţerii chefuiesc în localul şcolii. Dascălul Ioan Borcea vine la şcoală şi anunţă ca soldaţii secui (batalionul era secuiesc) insulta poporenii veniţi la hora. Bravul căpitan Jakali pedepseşte obrăznicia valahului, scoţându-şi sabia şi izbindu-l în cap. Dascălul cade plin de sânge. După care bravura, căpitanul îl străpunge pe însoţitorul dascălului, săteanul Leon Cipariu, nepot al lui Timotei Cipariu. Victorios, ofiţerul da alarma şi ordona

trupei să-i zdrobească pe valahi. Cu baioneta la arma secuii ataca mulţimea venita la hora. O urmăreşte pe uliţe. În case. Se trece la schingiuiri.

Taranul Ioan Borcea Sorica, ruda cu dascălul, venea acasă cu carul. Este spintecat cu baioneta. Sunt spintecate două femei cărora le ies intestinele. Vânătoarea de oameni continua pana la orele 19.30 când locotenent-colonelul asaltat de cererile notarului Grigorie Simion, da ordin să se oprească măcelul. Bilanţul de „lupta” al eroicului batalion 4 honvezi secui, din Regimentul 24 honvezi al armatei regale ungare: răniţi grav, dascălul Ioan Borcea tata a 5 copii; Ioan Borcea Sorica, Gh. Zerias şi soţia Maria Zerias, aveau 5 copii; Leon Tipariu; văduva lui Dumitru Câmpeanu creştea 5 copii; Ioan Braşoveanu şi mama acestuia, care mai avea 3 copii; Maria Tipariu; Maria Z. Ciugudeanu, avea 4 copii. Răniţi uşor: Anton Irimie, Leon Tipariu al lui Iacob, Ana Boldiş, Maria Dicoiu, Irimie Loghin, Vasile Bonariu, Petre Brad, Niculae Brad, Teodor Tipariu cu soţia Ana Tipariu, văduva lui Nicolae Bărbat, Pavel Lupeanu, Valer Borcea, Vasile Sarlea, Ioan Câmpeanu al lui Augustin, Traian Lunceanu, Gh. Ciugudeanu, primarul Alexe Pasa, Diomid Aldea şi încă 10 săteni. Ancheta stabileşte ca batalionul s-a aflat în legitima apărare. Sătenii şi mai ales sătencele, i-au atacat cu mâinile goale. Din 40 de răniţi, 10 sunt femei. Unele tăiate cu baioneta prin ogrăzi sau case. Între cei 10 răniţi grav sunt 5 femei. Din această luptă crâncenă, niciun soldat nu s-a ales nici măcar cu o zgârietură.

6 octombrie 1907. Pecica Romană – Arad. Hora. Feciorii ca să evite conflictul, lasa un jandarm să joace un joc unguresc. Nemulţumit cu un singur joc, jandarmul se ia la harta cu feciorii. Scoate sabia, taie cu totul o mână a lui Iancu Siclovanu, pe altul îl taie mortal, la gât. Jandarmii care supravegheau hora iau în baionete încă 11 săteni. Lui Ioan Trif îi sparg capul cu patul pustii.

13 octombrie 1907. Cristian – Braşov. Feciorii rad de un husar beat. Camarazii celui beat dau alarma la cazarma. Husarii năvălesc înarmaţi în cârciumă şi rănesc grav 25 de romani. Motivaţia: valahul nu are dreptul să râdă de un soldat maghiar.

23 august 1910. Telma – Alba de Jos. Ieşirea din biserica. Jandarmii brutalizează credincioşii, smulgându-le brâiele tricolore. După amiaza la hora jandarmii sparg hora şi aleargă după feciorii încinşi cu brâie tricolore. Cum feciorii nu vor să dea brâiele, jandarmii cu pene de cocos la pălării, deschid foc. Cade mort feciorul Ioan Barz. Pe Lazăr Tatu îl prind într-o casă. Îl străpung cu baioneta. Îi zdrobesc capul cu baionetele, după care îl târăsc în curtea erariala unde Lazăr Tatu moare în chinuri cumplite, lângă cadavrul însângerat al feciorului Ioan Barz. Ancheta stabileşte ca jandarmii au fost în legitima apărare.

În 1911 asasinatele se ţin lanţ. La Dragus-Fagaras jandarmii îl bat pana la sânge, apoi îl străpung cu baionetele pe taranul Ioan Groza. Motivul: era „valach incănit”. La Făget îl asasinează cu baioneta pe feciorul Traian Murarescu. La Romos-Hunedoara îl împuşca pe Mihai Hudila.

Pe măsură ce Puterile Centrale suferă înfrângeri după înfrângeri în primul război mondial, pe măsură ce lupta pentru independenta a popoarelor din monarhia austro-ungara dobândeşte succese, represiunea hungarismului atinge cotele dementei. Iar atunci când se conturează premizele constituirii statului naţional România Mare, represiunea coboară în bestialitate şi iresponsabilitate, mânjind pentru totdeauna drapelul hungarist. Anii 1918 şi 1919 sunt anii care dezlănţuie conţinutul criminal, antiuman, şi sălbatic, antiistoric şi antieuropean al imperialismului hungarist, ca şi atavismele hunice ale ungurilor.

Octombrie-noiembrie 1918. Beliş, astăzi pe malul

unui mare lac de acumulare. Zona a operaţiunilor de apărare a cetăţii Apusenilor de către gruparea de centru-nord comandata de Avram Iancu în revoluţia de la 18481849 în zona Marisel-Belis-Calatele-Giurcuta de Sus-Fata Lăpuşului dispusese Iancu şi o parte din rezerva generală. Trupe neînduplecate de moţogani şi moţogane, purtând vie tradiţia horenilor. La Mărişel şi Fântânele şi-au scris epopeea de arme Pelaghia Roşu, tribunii Nicolae Corches şi Iacob Olteanu. Aici au pierit ruşinos sub pietroaiele, lăncile şi puştile moţoganilor şi moţoganelor, 8500 de honvezi avându-l în frunte pe căpitanul Vasvary, poreclit Kossuth cel Tânăr. Nu trecuseră decât 69 de ani de la înfrângerile spectaculoase ale trupelor kossuthiene în Apuseni şi de la fuga lui Kossuth în Statele Unite, hungaristii păstrând o ura zăcuta moţilor pe care-i considerau vinovaţi de înfrângerea revoluţiei lor.

Codrii din partea locului erau exploataţi crâncen de familia Urbanezy, nume care revine ruşinos în istoricul crimelor sadice săvârşite împotriva romanilor. La exploatarea forestiera a unui István Urbanezy lucra pe lângă localnicii neinrolati în armată, un detaşament de prizonieri, mai ales italieni. S-a produs o busculada între prizonierii care-şi cereau drepturile şi gărzile ungureşti care iau brutalizat. Rezultatul: 3 gărzi ucise. Fratele lui István, Nandor, mare latifundiar publica în PEŞTI HIRLAP, un apel pentru alcătuirea unui detaşament de represiune. Aşa ajunge în zona, venind până la Huedin cu trenul, detaşamentul format din 14 ofiţeri şi 60 de soldaţi fără căpătâi. La Huedin se ataşează în chip de călăuză, locotenentul de jandarmi Cseresznyes, cu o subunitate de jandarmi. Comanda întregului detaşament o avea căpitanul Dietrich Antal. Drumul de munte urca de la Huedin prin Sancraiu, Calata şi Calatele. Dietrich îl presara cu morţi. Ucide tot ce-i iese în cale. Ajuns la Beliş, Dietrich ordona represiunea.

Sunt prinşi şi ucişi prin tortura 40 de ţărani şi 5 tăranci. Mărturiile din epoca, atât ale locuitorilor, cât şi ale membrilor Consiliului Naţional Roman şi al celui Maghiar din Cluj, veniţi să ancheteze cazul, sunt înfiorătoare.

Trupurile celor muceniciţi, unele dând încă semne de viaţă, au fost clădite în magazia de cartofi a exploatării, după care li s-a dat foc.

KORUNK-februarie 1929. Avocatul Kertész Eugen, membru al comisiei de ancheta maruriseşte: …Aici se ridica o grămadă de cadavre. Deasupra se găsea o femeie cu pumnii încleştaţi şi un tânăr de 18 – 19 ani îmbrăcat în haina militară, cu un rânjet de groaza pe fată. Grămadă de cadavre fumega încă. Ea răspândea un miros oribil.

Cinismul criminalului căpitan este cinismul care caracterizează esenţa hungarismului. În comunicatui oficial, Dietrich declara că a dat foc cadavrelor, neavând mijloace să le îngroape.

Masacrul de la Beliş din 1918 deschide seria masacrelor din 1940. Ip, Trăsnea Moisei sunt culmile pe care s-a căţărat hungarismul în materie de bestialitate şi genocid.

Nu pot încheia acest capitol înfiorător, fără să amintesc despre alte asasinate bestiale ale ungurilor în acel timp al prăbuşirii imperiului de pulpana căruia s-au agăţat să supravieţuiască şi să-şi facă loc în Europa.

Octombrie-noiembrie 1918. Pietriş-Arad. Sunt împuşcaţi 20 de ţărani romani. Se organizaseră în Garda Naţională.

Cherelus-Arad. Locotenentul de jandarmi Gabor Ferencz alcătuieşte o bandă de mercenarisi jandarmi şi produce un masacru la Cherelus. Din proprie iniţiativă.

Mandruloc – Arad. Notarul Bernath Ferencz formează la Arad o bandă din soldaţi dezertori, îi urca în „electric”, cunoscutul tramvai, îi debarca la Mandruloc

şi-l ucide în chinuri pe Mihai Rugescu. După care isprava îl împuşca pe la spate pe Mihai Popescu, care luptase în armata austro-ungara ştiri din ROMANUL: Nr. 24, 30 iauarie/12 februarie 1919. Vasile Filip, candidat de preot din comuna Bogeiu – Bihor este asasinat de bandele secuieşti la Marghita.

Nr. 25, 1/14 februarie 1919. La 31 ianuarie soldaţi unguri din trenul „panterat", adică blindat, au oprit trenul în hotarul Siriei şi i-au împuşcat pe Teodor Baba aflat pe câmp. Rănit mortal, omul a murit în chinuri la 12 februarie.

Nr. 29, 7/20 februarie 1919. Ceciche-Bihor. Soldaţii secui, unguri şi jandarmii împuşcă pe săteanul Teodor Corb. Pe fratele acestuia de 14 ani, îl străpung cu baioneta. Cum mama copiilor sare în apărare, îi vara baioneta în pântec.

Chisar. Este asasinat preotul Dănilă.

Nr. 131, 10 octombrie 1919. Sunt îngropaţi la Şimand preoţii C. Popescu şi C. Leucutia asasinaţi de bandele de soldaţi unguri. Apoi Virginia Hotărâri şi fiul ei. Crime la Sânmartin.

6 noiembrie 1919. Mihalţ – Arad. Masacru făcut de bandele dezlănţuite. Cad 10 morţi şi 25 de răniţi.

Pietriş: 20 de ţărani împuşcaţi.

Somosches: ţărani împuşcaţi pe la spate.

Şeitin: 8 ţărani asasinaţi.

Renunţ să descriu pogromul sălbatic de la Arad, după vizita generalului Berthelot, bine cunoscut în vreme şi mă opresc asupra pogromului de la Făget din 8 şi 9 noiembrie 1918, ordinea cronologica fiind călcată deliberat.

Bandele ungureşti după ce au prădat Marginea, au luat de la Făgetul nemţesc câţiva din garda maghiara comandata de judele Vas Ignac printre care şi pe ovreiul Paskecz Mor. Bântuie comunele româneşti din zona, iau prizonieri 6 săteni, notaţi de strajameşterul de jandarmi

Krausz Lajos. Întorşi la Marginea, căpitanul Saybley le preda bandiţilor încă un roman, pe Ioan Meza din Groşi. De remarcat numele unor strajamasteri de jandarmi, şvabi maghiarizaţi ca Rikker Adolf, unul din asasini, şi Krausz Lajos.

Duşi la gara, cei 7 romani sunt împuşcaţi în ţărână. Ovreiul Paskecz Mor despoaie un cadavru de jambiere. Jandarmul Szabó Sandor prada alt cadavru de o pereche de bocanci şi o pălărie. Szanka István, prada o pereche de bocanci şi Adamovits Joszef, fura două perechi de bocanci. Iată numele victimelor: Dionisie Pandurescu, 24 ani, din Româneşti, un glonţ în cap, două în piept; Gligor Muntean, 39 ani, Româneşti, un glonţ în piept; Ioan Meza, 28 ani, Groşi, împuşcat în ceafa, capul explodat; Dragoş Arsenie, 34 ani, Româneşti, glonte în gât şi în piept; Ioan Florea, 24 ani, Româneşti, glonţ în piept de foarte aproape; George Petric, 24 ani, Româneşti, 3 gloanţe în piept; Dumitru Stănilă, 22 ani, Goizesti, glonţ în piept.

APOGEUL CRIMELOR HUNGARISTE. 1940 – 1944

Acest capitol este scris dintr-o nevoie de echilibru. Crimele hungarismului ca argumente ale maghiarizării forţate, deci ca politica de stat devenită constanta fundamentala a istoriei imperialismului unguresc, s-au legiferat, după cum am argumentat în capitolele precedente, în anul 1867, perfecţionându-se ca sistem în deceniile 8 şi 9 ale secolului trecut. Cum atmosfera europeană după revoluţia de la 1848 era favorabila luptei popoarelor pentru definirea lor ca naţiuni politice, presa şi opinia publică continentala au jucat un rol important în moderarea hungarismului. Regatul România a contribuit masiv la temperarea exceselor hungariste atât pe cale diplomatica cât şi ca centru de presiune politica şi de influenta, interese majore ale finanţei internaţionale, suprastatale, fiind legate de economia României.

După diktatul de la Viena şi până la 23 august 1944 situaţia generaleuropeană a fost favorabila tuturor exceselor hungariste, Germania hitlerista stăpânind o bună parte din Europa, cu un program rasist devenit politica de stat. Acest program rasist brodat pe cel al expansiunii teritoriale a potentat hungarismul, creându-i spaţiul demografic în care să se exercite, ca şi cadrul ideologic şi politic care să-l motiveze.

Reluând tezele hungariste de la sfârşitul secolului trecut şi începutul secolului 20, teze transformate în politica de stat, sincronizându-se cu tezele germanismului, reluând metode şi mijloace ale Gestapoului, crâncenă poliţie politica a celui de al III-lea Reich, beneficiind de protecţia diplomatica şi militară a Germaniei hitleriste şi de complicitatea Italiei fasciste, Ungaria lui Horthy, roasa de sindromul răzbunării, a ridicat hungarismul în zonele patologiei politice, transformându-l într-o practica de asasinat sadic şi responsabil; iar teritoriul Ardealului de Nord-Est într-un iad al suferinţei umane. Într-un uriaş abator uman. Într-un spaţiu al deznădejdii şi al ororii. Într-o explozie a instinctelor bestiale care a aruncat Ungaria în epoca triburilor păgâne, mâncătoare de carne cruda fezandata sub valtrapuri, asezonata cu sudoare de cal şi lapte de iapa.

Nu mai înjosesc hârtia reproducând din delirul ucigaş al ideologului hungarismului deceniului 4 al secolului nostru, criminalul sadic Ducso Csaba cu al lui tratat asupra genocidului intitulat NINCSKEGYELEM – Fără îndurare – după cum nu pot relua în întregime crimele juridice, culturale, spirituale, economice, săvârşite de hungarism din septembrie 1940 panain octombrie 1944, când armatele româno-sovietice au eliberat teritoriul cedat.

Întreaga tragedie este cuprinsa într-o suma de volume, reprezentativ şi cutremurător fiind TEROAREA

HORTYSTO-FASCISTĂ ÎN NORD-VESTUL ROMÂNIEI, volum tipărit la Bucureşti în 1985.

Am afirmat ca acest capitol este unul de echilibru. O completare care să demonstreze ca indiferent de titulatura regimului politic, democrat-liberalnobiliar ca cel dinaintea primului război mondial; declarat rasist şi imperialist ca cel horthyst; comunist sau democrat, hungarismul bestial, antiuman, antieuropean, antiistoric, inadaptabil la contemporaneitate, ridicând crima, minciuna, sperjurul, holocaustul la rangul de politica de stat, rămâne doctrina politica fundamentală a ungurilor şi constanta istorica principala a diplomaţiei, ideologiei şi spiritualităţii ungureşti.

György Ferenezy, gazetar secui, activ la Budapesta, Satu Mare şi Cluj. A editat gazeta KIMANDOM – Ma pronunţ. Citez din volumul GOLGOTA TRANSILVANIEI, Arad 1940 şi ediţia II-a, Bucureşti, 1941, subliniind ca neputând rezista ororilor săvârşite de conaţionalii săi Ferenezy György s-a refugiat în ţara: …Naţionalităţile au trăit ca cetăţeni romani cu drepturi depline într-o totala libertate, la reforma agrara le-a revenit pământ… Trebuie să mă refer la umanitate… La sentimente omeneşti, când arat atrocităţile fără seamăn care s-au comis pe pământul Transilvaniei după ocupaţie. Mândrul pământ al Tansilvaniei s-a transformat într-o amarnica golgota unde se petrec cele mai groaznice evenimente. Oamenii sunt închişi cu sutele, cu miile sunt bătuţi, sunt torturaţi în mod cumplit.

Asasinatele şi execuţiile se ţin lanţ şi toate acestea doar pentru ca unica vina a nenorocitelor victime este aceea de a se fi născut roman… pe pământul Golgotei din Transllvania, unde vântul sufla leşurile celor spânzuraţi, unde cadavrele martirilor asasinaţi cu o sălbatică cruzime vestesc ca instinctul bestial s-a eliberat şi barbarismul şi răzbunarea joaca dansul sălbatic al morţii… A chinui… cu un vandalism necruţător oameni

lipsiţi de apărare – este nemaiîntâlnit în istoria statelor civilizate ale Europei... nu-mi rămâne altceva decât să mă ruşinez că m-am născut secui-maghiar şi să reneg şi faptul că am învăţat prima oară sa mă rog lui Dumnezeu în limba maghiară.

Cutremurator. Înspăimântătoare mărturisire. Ce alt argument mai convingător poate fi adus împotriva hungarismului ca doctrina de stat, criminala? Care este gradul de competenta al civilizaţiei cu hungarismul?

Mi se pare sinistru să reproduc o statistica a atrocităţilor hungariste, doar într-o scurtă perioadă, 30 august 1940 – 1 noiembrie 1941, statistica neputând cuprinde înspăimântătoarele valuri tragice care au îndoliat sute de mii de familii româneşti. Sau chinurile prin care au trecut în moarte cei martirzaţi.

În judeţul Sălaj care a primit cel dintâi valul hunilor răzbunători, pomanagii ai bacşişului de la Viena, s-au săvârşit: 436 de crime bestiale; 235 de schingiuiri; 602 de bătăi cumplite organizate; 978 de arestări; 9 profanări; 22 de devastări organizate; 91 de devasari săvârşite individual. Toate acestea cu contribuţia părinţilor şi rudelor udemeriştilor de astăzi, ieri torţionari comunişti, atunci criminali horthyşti sadici.

În judeţul Someş. 38 crime bestiale; 34 schingiuiri; 329 bătăi cumplite; 1223 arestări; 5 profanări 2 devastări organizate; 17 devastări săvârşite individual. Cu contribuţia localnicilor unguri din organizaţiile paramilitare şi teroriste pe care udemeristii de astăzi le-au reanimat şi care aşteaptă momentul unei noi şi nesfârşite nopţi a Sfântului Bartholomeu.

În judeţul Bihor, judeţ ţinta al hungarismului din epoca 1867 – 1919: 151 crime bestiale; 203 schingiuiri; 951 bătăi sălbatice; 2593 arestări; 7 profanări; 5 devastări organizate; 21 devastări făcute de bestii cu chip hungaroid.

În judeţul Satu-Mare, 28 asasinate; 164 schingiuiri;

451 bătăi sălbatice; 1157 arestări; 14 profanări; 11 devastări organizate; 8 devastări horthysto-comunisto-udemeriste, adică părinţi şi rubedenii ale autonomiştilor de astăzi.

În judeţul Cluj, 174 crime bestiale; 216 schingiuiri; 701 bătăi sălbatice; 6369 arestări; 12 profanări; 7 devastări colective; 93 devastări făcute de bravii minoritari care se ocosesc prin toate comiţiile şi comitetele de pe mapamond, ba ameninţând, ba spurcând, ba milogindu-se.

Acelaşi statut pentru judeţele Trei Scaune, Ciuc, Năsăud, Odorhei, Maramureş.

Se adăugă: schingiuirile în masa, la Belini, 22; la Poiana Sărată 14 (jud. Trei Scaune); 20 la Miercurea Nirajului – Mureş; 13 la Carei, 37 la Cosniciul de Jos, 22 la Horea, 25 la Ianculesti, 29 la Morca, 33 la Scărişoara Noua, 11 la Zalău astea toate numai în judeţul Sălaj; apoi bătăile în masa: 56 numai la Diosig, 165 la Oradea, 334 la Mihai Bravul, judeţul Bihor, ca să nu încarc conştiinţele ungurimii din Mureş, Trei Scaune, Sălaj, Somes, Ciuc, unde la Gheorghieni s-au înscris spre necinstea lor veşnică 223 de bătăi în masa; Năsăud Cluj şi Satu Mare. Dărâmări de biserici româneşti: în Mureş la Panet, în Trei Scaune la Borosneul Mare, Capeni, Comandia, Zagon; în Ciuc la Borsec şi Ditrău: la Odorhei în Aldea, Biborţeni, Crăciunel, Vârghiş, Mereşti, Ocland, Racosul de Sus; în Maramureş la Bistra…

Ce diferenţa între hoardele hungariste dezlănţuite în 1940 şi hoardele ungureşti din secolul X? Unde este rolul civilizator al ungurilor? Care este blazonul lor de cultura?… Acestui şir de netrebnicii li se mai adauga satele româneşti devastate: în judeţul Trei Scaune: Covasna unde au fost devastate 80 de case româneşti; Lunca Ozunului, Valea Mare, Ozun, Zăbala, Zagon; În Sălaj: Horea, Istrau, Ianculeaţi, Ip, Lucaceni, Marba Noua, Scărişoara Noua, Trăsnea; în Ciuc: Tulgheş,

Frumoasă, Bicazul Ardelean; în Cluj: Mănăştur, Baciu, Chiuteni, Cojocna, Floreşti; în Bihor: Diosig, Iosia-Colonie, Mihai Bravul, Sălard, Salonta-Colonie, Sohodol-Lazuri; în Satu-Mare: Gelu, Istrau, Lazuri, Lucaceni, Principele Mihai, Colonel Paulian.

La toate crimele, samavolniciile şi holocaustul împotriva populaţiei româneşti din teritoriul cedat au participat, conform unui plan comun de exterminare, Armata Regala Ungara, prin unităţi şi subunităţi dislocate în teritoriu, coordonate de Biroul 2 al Marelui Stat Major; Magyar Kiralyi Rendorseg-Poliţia regala maghiara, instalata în toate capitalele de judeţ şi în oraşele de subordonare judeţeană; secţia speciala din Căpitanatul general al poliţiei, Kozbiztonsagi Osztaly sau secţia siguranţei publice; corpul detectivilor şi serviciul de apărare al statului – ALLAMRENDESZETI OSZTALY. Tot acest eşafodaj al terorii sprijinit activ de organizaţiile paramilitare şi teroriste încadrate cu unguri. localnici şi de informatorii alcătuiţi din preoţi catolici, unitarieri, protestanţi, din învăţătorimea ungureasca, funcţionărime şi elementele declasate ale societăţii.

Este bine să reamintesc naivului sau sfănţuitului lobby occidental al hungarismului ca nu exista în Europa un stat mai bine organizat pentru teroare şi expansiune imperialista decât Ungaria. Numai pe teritoriul românesc vremelnic ocupat au acţionat săvârşind unlung lanţ de crime: RONGYOS GARDA, garda zdrenţăroşilor.

Ordinul vitejilor care a dat colonişti în teritoriile cedate dintre membrii cu merite deosebite în prigoana împotriva romanilor, fiind împroprietăriţi cu vitezi telkek sau loturi vitejeşti.

TURANI VADASZOK sau vânătorii turanici, organizaţie teroristinformativa cu centre judeţene, de plasa şi orăşeneşti, autoare şi complice la holocaust.

MAGYAR RENDFENNTARTO BIZOTTSAG – Comitetul maghiar pentru menţinerea ordinii.

NEMZETORSAG – Garda naţională, auxiliar al serviciilor de informaţii şi reprimare, ca să nu înşir decât câteva din organizaţiile subversive, paramilitare, teroriste pe care paranoia hungarista le-a inventat, le inventează şi le fanatizează, pe care le-a folosit şi le foloseşte pentru realizarea utopiei feudale numita Ungaria Sfântului Stefan.

7 septembrie 1940. Mihai Bravu – Bihor. Soldaţi unguri sub comanda aduna de la munca câmpului 20 de ţărani romani pe care-i împuşca. În lot se afla un taran cu cei doi fecioraşi. Ca în tragedia lui Brâncoveanu. A cerut să fie împuşcat primul spre a nu-şi vedea copiii morţi.

8 septembrie 1940. Almasul-Mare. Soldaţi unguri executa 13 ţărani romani.

10 septembrie 1940. Salonta-Bihor. Ucis în chinuri, torturat sadic, Iosif Cristea.

10/11 septembrie 1940. Sântion. Ucişi de soldaţi unguri Gheorghe Tiponut şi fiul său.

8 septembrie 1940. Zalău. 4 femei şi 3 bărbaţi asasinaţi de trupe. Cadavrele femeilor dezgolite şi batjocorite. În curtea liceului Wesselenyi – groful şovin şi aţâţător la asuprirea romanilor are o ditamai statuia în Zalău şi romanii n-au dat-o jos, cum cu prisosinţă merita – un căpitan ungur împuşca un bărbat şi două femei. Trupele mărşăluind spre Românesti peste Meses găsesc gospodăriile lui Gavrilă Vicas şi Gheorghe Prunea, agronomi. Sunt împuşcaţi pe loc. Gavrilă Vicas şi sotia, fratele Alexandru Vicas. Sotia lui Gheorghe Vicaa gravida în ultima luna... Ciumarna. Trupele ucid 11 romani: Ioan Ghiuruţan, subprimar, Ioan Tiriac şi soţia sa Ana; N. Rati; Teodor Tiriac; Rozalia Tirac, Gavrilă Oprea Ţicău; Gavrilă Ortelecan; Florea Ciglaneanu; Gavrilă Oprea; Niculae Barbanas şi un taran din Trăsnea care deschide seria holocaustului de la Trăsnea. Toate aceste crime odioase într-o singură zi în Zalău, pe drumul în serpentine Zalau-

Ciumarna pe care, după mărturiile învăţătorului Ioan Toma refugiat din zona, citez: … Munţii Meses sunt plini de cadavre ale romanilor din Stana, Ciumarna, Unguraş. Romanii au fost legaţi de mâini şi duşi zeci de kilometri.

Nu pot să fac o dreaptă şi sfânta pomenire a tuturor victimelor bestialităţilor hungariste, bestialităţi pe care în buna parte le-au săvârşit sau la care au participat localnici unguri. Exemplara în acest sens este asasinarea prin tortura a protopopului Aurel Munteanu din Huedin, schingiuit timp de 4 ore în centrul oraşului de o bandă formată din 21 unguri. Gardianul Gheorghe Nicula care i-a sărit în ajutor a împărtăşit soarta protopopului.

10 septembrie 1940. Huedin. De dimineaţă. Protopopul în drum spre locul unde trebuia să oficieze slujba de înmormântare a unui enoriaş. Acostat de o bandă de unguri. Începe martirajul. Chinurile primilor creştini, unii din ei canonizaţi, nu au atins gradul de suferinţa morala şi fizica prin care a trecut în moarte şi în istoricul de suferinţa al ardelenilor, protopopul Aurel Munteanu. A fost făcut „popa hoţ” şi „valah împuţit”. I s-a smuls parul şi barba cu carne cu tot. O bestie sadica purtând nume neaoş unguresc, Budai János Gyezu i-a înfipt în gura un baston de mai multe ori pana a reuşit să i-l scoată prin ceafa. La spectacol asistau soldaţii Ungariei care îşi etala prin ei valorile civilizatorii.

Lovit, călcat în picioare, sfârtecat, protopopul a deschis lista slujitorilor Bisericii ortodoxe martirizaţi de hoardele hunice. Cu o minunată devoţiune creatineasca şi umană, cu un curaj vrednic de cinste, gardianul public Gheorghe Niculae a sărit în ajutorul protopopului, suferind şi el moarte de martir. Criminalii au aruncat cadavrele sfârtecate într-o groapa pe moşia grofului Banffy. Nici după 10 zile nu i s-a permis sotiei să-l înmormânteze creştineşte. Bestiile asasine sunt localnici. Din Huedin şi satele învecinate: Gall Ferencz din Saula, fraţii Geza a Erezey Ciszmar, Szeheres János din Pricalat,

Mathe Ferencz, Koszma Andras Bartha, Kudar Ianoş, Kovacs Andas, Mihály Sandor, Budai János, Gal Iulika, Cresci Ferenc, Matefi Ianoş, Otvo Ianoş, Pass Ianoş.

17 octombrie 1940. Hodos – Cluj. Un măcelar din Huedin, Guras János pus în fruntea unei bande de terorişti, asasinează fruntaşii comunei, după ce au torturat şi maltratat sătenii. Sunt ucişi: Nicolae Taru, fost primar şi rubedeniile lui, alt Nicolae Taru, casierul primăriei, Gheorghe Taru şi el fost primar, Teodor Taru, Dumitru Lungu, cârciumar.

TREZNEA, IP, MOISEI

Notele de mai sus nu reprezintă decât o punere în tema. Tragedia ardelenilor din teritoriile cedate nemernic de Carol al II-lea ca o încununare a întregii lui domnii nefaste, oblojitoare a tuturor vânzătorilor de tara, a tuturor traficanţilor de România, se înscrie în tragedia tuturor popoarelor europene care au fost martirizate de fascism, hitlerism şi bolşevism. Cu o singură deosebire. Ca la noi s-a găsit un Eugen Jebeleanu care să dedice unui sat obscur din Cehoslovacia, Lidice, un poem; dar nu s-a găsit un alt poet care să dedice poeme satelor martire Treznea, Ip sau Moisei. Asta spune totul despre o relaţie aberanta a multor romani cu istoria. Şi despre şi mai aberanta concepţie asupra tolerantei. Concepţie care, de fapt a prilejuit hungarismului escaladarea răzbunărilor pentru intrarea armatei romane în Budapesta şi pentru Trianon, contând pe lipsa de reacţie şi pe fatalismul romanilor. Având şi hungaristii centre de studii şi analiza a adversarilor potenţiali unde, pe primul loc figurează România şi poporul roman.

9 septembrie 1940. Treznea sau Trăsnea. Zi şi localitate care ar trebui să fie prilej de pelerinaj. Al şcolilor şi universităţilor. Al armatei. Al jandarmilor. Al serviciilor speciale. Al populaţiei. Zalau-Agrij, între două masive păduroase care o despart de Ciumarna la nord-vest şi Bozna la sud, distanta de numai 3 kilometri. După

faptele glorioase de arme de la Zalău, de la „hodăile” agronomilor Gavrilă Vicas şi Gheorghe Prunea, după asasinatele de la Ciumarna avangarda armatei regale ungureşti ajunge în hotarul satului Trăsnea. Ca să-şi facă mana şi să se îmbărbăteze, împuşca toţi copiii aflaţi pe islaz cu vitele la păscut, lăsându-i acolo. Fiecare în patul lui de sânge. Popa Costea adunase populaţia spre a primi trupele cotropitoare. Act de supunere care l-a costat pe el şi enoriaşii lui. Câţiva soldaţi beţi…dăduseră de rezervele de horinca, trag focuri de arma în marginea satului. Crezându-se atacaţi, vitejii armatei regale dezlănţuie un foc nimicitor asupra satenilor adunaţi să-i primească. Se pun în bătaie armele automate. Se ataca la grenada casele şi curţile. Se iau în baioneta femeile şi copiii. Se da foc surilor. Preotul conciliant scăpa şi se ascunde în casa parohiala.

Cei în întâmpinarea cărora ieşise dau foc casei. Popa arde de viu. Preoteasa şi fiica sar pe fereasta şi pur şi simplu dispar. Sunt împuşcaţi cei 9 soldaţi demobilizaţi din armata romană. Învăţătorul şi sotia sunt răstigniţi pe uşa bisericii şi împuşcaţi. Nicolae Brumar cu sotia şi două fiice sunt împuşcaţi lângă o căpiţă de fan. Apoi, în buna tradiţie hunica, sunt sfârtecaţi cu baionetele: îndrăzniseră să mai geamă infirmând buna instrucţie a focului. După ce-l sfârteca pe Vasile Margarus cu baionetele, ostaşii Sfântului Stefan îi explodează ţeasta cu un glonţ dum-dum.

Milton G. Lehrer în LES ASSASINATES: …Toate armele moderne au fost utilizate pentru a satisface instinctele brutale: puşti, mitraliere, tunuri şi grenade. După ce au fost trase primele salve, soldaţii au pătruns în case şi au asasinat pe oricine găseau în calea lor, incendiind casele.

După încetarea focului, eroii lui Hotthy au început vânătoarea de copii. Pe cei prinşi i-au aruncat de vii în flăcările care mistuiau gospodăriile. Moment de

apocalips. Femeii Ana Negoeanu, 65 de ani, i-au tăiat mâinile. Pe Ana Sălăjean au străpuns-o cu baioneta prin sarcina, îndeplinind cu sfinţenie poruncile lui Ducso-Csaba, teoreticianul holocaustului: …Voi suprima pe fiecare valah ce-mi iese în cale. Voi aprinde satele noaptea – satele valahe! Voi trage în sabie toată populaţia, voi otrăvi toate fântânile şi voi ucide pana şi copiii în leagăn”.

Copilul Ioan Sălăjan de 2 ani a scăpat de purificarea prin foc, fiind ucis cu grenada. Din cei 263 de romani de toate vârstele morţi şi răniţi au fost identificate doar 68 de cadavre. Copiii Aurica Brumar, 5 ani; Victoria Brumar, 9 ani; Gherasimbarjac, 7 ani; apoi Maria Barjac, 81 de ani; Grigore Barjac, 72 ani, învăţătorul Lazăr Cozma şi soţia sa Amelia Cozma, cei crucificaţi. Lista celor asasinaţi citita cu atenţie conduce la stabilirea reţelei de familii pornite de la moşi comuni. A legăturilor dintre neamurile principale ale satului. Da sugestii asupra vieţii normale, tradiţionale ale unei aşezări omeneşti tihnita, într-un peisaj mirific. Şi dintr-odată urgia.

Pe ce motivaţie sensibililor susţinători ai drepturilor omului şi fani ai hungarismului?… La plecare după bătălia care i-a acoperit de glorie nepieritoare; soldăţoii criminali i-au legat de un tun pe Gavrilă Andrieş şi Ana Dănilă târându-i pana în comuna Hida, judeţul Cluj, unde i-au imuscat.

Masacrul are ca autori morali pe groful ungur Ray Ferenc, pe notarul şi preotul reformat din Trăsnea, rubedeniile acestora nu fac oare, astăzi, propaganda hungarista? Sau, poate sunt bântuiţi de coşmaruri care le sfâşie clipele de singurătate şi insomniile? Miram-aş!

Noaptea de 13/14 septembrie 1940. Ip – judeţul Sălaj – pe comunicaţia principala Marghita – Nuspalau – Simleul Silvaniei. Locotenentul Vasvary Zoltan din Regimentul 201 motorizat – Budapesta, condus de localnici, însoţit de trupa, de formaţiuni ale organizaţiei

teroriste Nemzetorseg declanşează holcaustul precedat de torturi bestiale şi violuri. Romanilor li se smulg unghiile, li se rup oasele cu ciomegele şi paturile armelor, copiii sunt sfârtecaţi cu baionetele după reţeta Ducso Csaba.

După aceste preliminarii urmează măcelul. Jefuirea cadavrelor şi a caselor. Din biserica se fura 80.000 lei. Victimele, unele horcăind, sunt încărcate în căruţe, aruncate într-o groapa peste care se arunca var şi pământ. Masacrul însumează 157 de romani de toate vârstele. Amintesc că printre cei asasinaţi au fost: văduva Ana Boican şi toţi cei 4 copii; văduva Ana Sârb şi cei 2 copii; Ioan Boican, sotia Floarea Boican şi încă 4 membri din familie; sotii Vasile şi Floarea Buboi asasinaţi bestial împreună cu cei 7 copii; sotii

Gheorghe şi Floarea Crişan asasinaţi cu cei 2 copii; Ioan Halmajan, sotia Maria, asasinaţi cu cei 4 copii; Mihai Butcovan ucis împreună cu 5 copii; Gheorghe şi Ana Cosma asasinaţi cu cei 4 copii. Lista aceasta tragica, lista care demonstrează pe lângă sadismul hunic atavic o politică de stat de exterminare a romanilor, lista aceasta care ar trebui să fie a neuitării, însumează 157 de romani adevăraţi, morţii romani al căror nume, ca şi numele celor de la Trăsnea, de la Moisei, de la Marca şi din toate aşezările bântuite de ciuma hungarista ar trebui să figureze în cărţile de istorie. În cărţile de citire. În bisericile şi şcolile localităţilor jertfite. Numai după 4 ani, Armata Romană eliberatoare a intrat victorioasa în Ungaria, străbătând-o prin lupta pana în inima Budapestei.

Era îndreptăţită moral să răzbune ororile făcute de armata regala ungureasca învinsă şi fugărita ruşinos cu baioneta la spate. Nu exista niciun document care să ateste revanşa. Dimpotrivă. Exista zeci de documente ale autorităţilor civile ungureşti prin care se aduc mulţumiri comandamentelor româneşti pentru ajutorul şi protecţia

acordate populaţiei. De la hrana la lemne de foc. De la protejarea monumentelor, la acordarea de asistenta medicală.

Incultul lobby hungarist din Occident, înainte de a vărsa flăcări pe nări, ar trebui să se şcolarizeze.

Înainte de a anunţa masacrul de la Moisei, notez masacrul din:

14 septembrie 1940 săvârşit de trupe în comuna Marca – Sălaj unde au fost asasinaţi 12 romani, între care se aflau un protopop şi două femei, cărora li s-au adăugat intru mucenicie, 11 slovaci.

În aceeaşi zi soldaţii au ridicat 60 de bărbaţi din Cosniciul de Sus, pe apa Cerasei, ducându-i la Ip unde i-au supus la torturi cumplite. Pe 16 dintre aceştia, mai slabi de înger şi de virtute, i-au împuşcat şi îngropat în altă groapă comuna. Restul, profitând de beţivaneala trupeţilor calai, au scăpat cu fuga. Din comuna Cerisa aflata la câţiva kilometri de Cosniciul de Sus, tot pe apa Cerisei de la care îşi trage numele, înaintaşii udemeriştilor, folosiţi drept călăuze şi denunatori, au însoţit trupa care a ridicat 24 de romani şi 6 evrei pe care i-au dus în pădurea Domneasca, i-au torturat şi i-au împuşcat. Nesătui de sânge au mai fost torturaţi şi asasinaţi 4 romani şi o familie slovaca compusa din 4 membri. Se menţionează ca după romani şi evrei, rar câţiva saşi, slovacii au suferit aceleaşi represalii; plătind cu martiriul crearea statului naţional Cehoslovacia.

Sâmbătă, 14 octombrie 1944. Lagărul de exterminare Viseul de Sus. După 4 ani de asasinate, deportări, schingiuiri, jafuri, năvălitorii huni se retrag în deruta, urmăriţi de armatele romane şi sovietice. Ultimii supravieţuitori din lagăr, ţinuţi fără mâncare şi apa peste 20 de zile sunt 30 de romani şi 2 evrei. Pentru a scăpa de aceşti martori supărători, în prostia egalată numai de bestialitate, ultimele formaţiuni militare, tabori csendor-i, jandarmi de front, primesc ordin să-i lichideze. Locul

supliciului: Moisei la încrucişarea drumurilor Viseul de Sus-Beclean-Borsa. Sat maramuresan aşezat pe apa Viseului, străjuit spre sud de masivul Pietrosul. Criminalii: 6 plutonieri de jandarmi. Victimele sunt transportate cu un camion militar dincolo de Moisei, spre Borşa, unde erau două case ţărăneşti izolate. Am văzut locul într-o clipă amiaza ploioasa de vara. Cei 32 au fost siliţi să intre în una din căsuţe. S-a zăvorât uşa. Li s-a ordonat să se culce pe duşumea după care bestiile au deschis foc cu armele automate. După un timp au intrat în odaia licăind de sânge, călcând trupurile în picioare şi înţepându-le cu baioneta spre a se convinge că nu mai traiste nimeni. Destinul a făcut să existe un supravieţuitor: Vasile Petean. Jandarmii au vrut să incendieze casa dar bricheta n-a funcţionat Erau presaţi. Se auzeau salvele de artilerie ale armatelor eliberatoare. Povestea învierii din morţi a lui Vasile Petean este cunoscuta precum povestea lui Mihăilă Cofariu. La Moisei sculptorul Vida Geza a cioplit în lemn, sub poala pădurii, un ansamblu monumental închinat celor care au primit moarte de martir. Reţin din povestirea lui Vasile Petean: …nu am încercat să luptăm cu ei că eram foarte slăbiţi, pentru ca douăzeci şi una de zile nu ne-au dat nici de mâncare, nici apa.

Martirilor de la Moisei li s-au adăugat martirii din Valea Bârgăului. Hoardele hunice în retragere au aprins satele, demonstrându-şi atavismele. Ca nimeni să nu-şi facă iluzii iată cum se traduce în fapt cuvântul schingiuire: …soldaţi, jandarmi şi bande înarmate de „patrioţi” civili cutreierau satele româneşti, devastând locuinţele… Unora li s-au zdrobit oasele cu ciomegele, alţii au fost împunşi cu baionetele, altora li s-au scos ochii, li s-au tăiat urechile, unei fetiţe de 4 ani din Şuncuiuş – Bihor, i-au turnat petrol în cap şi i-au dat foc, altora le-au sfărâmat dintii, li se smulgea parul cu carne cu tot – protopopul Aurel Munteanu, Maria Dobra din

Cluj; lui Cocoi Florea din Voiniceni – Somes i s-a pus soda caustica pe piele, apoi s-a turnat apa caldă. La 6 septembrie 1940 un pensionar din Oradea a fost silit să-şi mănânce fecalele amestecate cu paprica şi să-şi bea urina. Sute de tineri romani înrolaţi în organizaţia paramilitara LEVENTE au fost puşi în jug şi siliţi să are şi să grăpeze în amuzamentul galeriei ungureşti.

Mărturiile victimelor scăpate cu viaţa sunt cutremurătoare. Aurica Manea a fost schingiuita de jandarmi şi apoi violata sub ochii tatălui ei, Breţcu – Trei Scaune; la Dar; Satu Mare a fost schingiuita întreaga populaţie în frunte cu preotul. Listele cu ororile hungariste pot încheia un volum de sute de pagini. Aceasta este adevărata identitate a hungarismului. Acestea sunt „valorile" care-i caracterizează. De aceea se face apel să uităm istoria. De aceea scârţâie propaganda hungarista coardele sentimentaloide ale încheierii conturilor romano-ungare printr-o frăţietate eurocarpatica în care ungurii să fie în să şi romanii sub sa.

APOCALIPSUL. Ordinele 625; 766; 1.188 emise de Comandamentul Superior al Armatei Regale Ungare: … Trebuie îndepărtaţi din funcaţiunile publice toţi funcţionarii cu limba materna romană… Funcţionarii cu limba materna romană, concediaţi în sensul celui de mai sus, vor fi somaţi să se mute în teritoriul de sub Administraţia romană.

24 mai 1942 Manifestaţie de studenţi unguri la Cluj. Lozinca zilei: Kias olah csordaval! sau pe româneşte: Afară cu turma de valahi!

Comandamentul militar al oraşului Cluj Nr. 385 din 4 octombrie 1940

Domnului
Strada
Cluj

Va expulzez cu efect imediat de pe teritoriul

Ungariei, împreună cu familia dumneavoastră. Vă pun în vedere ca în termen de 3 ore de la primirea acestui ordin, dar cel mai târziu pana la orele 14.00 sa va prezentaţi la gara Cluj, având dreptul de a lua cu dvs. bagajul strict necesar (eventual o pătură şi hrana rece pentru o zi).

Prezentul ordin este dat fără drept de apel.

Colonel Beck

Comandantul militar al oraşului Cluj

În perioada septembrie – 1 decembrie 1943 au fost expulzaţi sau siliţi să se refugieze 218.919 romani, din care: 30.740 ţărani; 21.971 muncitori; 12.646 meseriaşi; 2.317 negustori; 20.974 funcţionari publici; 4.256 funcţionari particulari; 1.027 liber profesionişti; 4.658 servitori; 47.711 femei casnice; 24.083 studenţi şi elevi; 29.921 alţi întreţinuţi, 9.702 alte profesii; 1.254 preoţi; 5.429 profesori şi învăţători; 942 avocaţi; 741 medici; 547 ingineri.

Un exod în masă. O depopulare planificată spre a realiza visul paranoic al hungarismului: superioritatea demografică.

La 23 august 1944 totalul expulzaţilor şi al refugiaţilor din teritoriul cedat s-a ridicat la peste 500.000 de romani.

Legea nr. 1.212 din 14 septembrie 1940 referitoare la transformarea construcţiilor în stil românesc… citez… în Ardeal, romanii, pentru a accentua mai mult caracterul românesc, folosesc stilul românesc cu bolti, în construcţiile publice ori particulare. În interesul împiedicării acestei tendinţe veţi tine sub observaţie prin unităţile comandamentelor construcţiile aflate în lucru şi veţi interzice executarea lor în stil românesc. În locul bolţilor semirotunde la geamuri şi porţi, se vor folosi grinzi drepte.

12 octombrie 1940. Ziarul budapestan MAGYARORSZAG. Articolul Pentru satele secuieşti

batjocorite… citez… Satelor ungureşti trebuie să li se redea aspectul lor vechi prin înlăturarea bisericilor zidite în stil bizantin (n.n. româneşti) care nu se potrivesc cu mediul acestora.

16 octombrie 1940. Ziarul central NEMZETI UJSAG: …Transilvania reanexata reclama urgenta soluţionare a clădirilor bisericilor ortodoxe româneşti.

Iată motivările profund civilizatorii care au condus la dărâmarea bisericilor ortodoxe din Transilvania, fapt neconsemnat decât de teroarea iudeo-bolşevica din Rusia.

După datele organelor ungureşti de instrucţie publica numai la începutul anului şcolar 1941/1942 au fost desfiinţate 792 de scoli româneşti în plus fata de cele desfiinţate în anul precedent. În anul şcolar 1939 – 1940 în judeţele Bihor, Maramureş, Sălaj şi Satu Mare erau înscrişi la învăţământul primar 114.730 elevi romani şi 36.996 elevi unguri, adică 75, 61% romani fata de 24, 39% unguri.

Funcţianau 3.134 de învăţători şi învăţătoare, din care 410 unguri, adică 13%… În anul şcolar 1941/1942 sub biciul hungarist mai rămăseseră în judeţele mai sus numite doar 303 învăţători romani.

Din totalul de 800 profesori romani aflaţi în învăţământul secundar înainte de năvălirea hunilor, au rămas după năvălire doar 162 şi aceştia supuşi tuturor presiunilor morale şi fizice. Acesta este raportul hungarismului cu cel dintâi element al culturii: şcoală.

20 decembrie 1940. Se emite ordonanţa nr. 9380/1940 M.E. prin care se deznaţionalizează întreprinderile, se trec proprietăţile româneşti în posesia ungurilor, se exclude din viaţa economică elementul românesc. Hungarismul stoarce bogăţiile subsolului. Între 1941 – 1944 se produc 10.346 kg aur şi 88.096 kg argint, cantităţi mult mai mari decât întreaga producţie a României pe anul 1939.

Aceleaşi metode de secătuire s-au aplicat minelor de cărbune de la Şărmăşag – Sălaj şi la cele bituminoase de la Dorna – Tătarus. Codrii româneşti străvechi au făcut obiectul unor tăieri masive, grofii unguri deproprietăriţi prin reforma agrara, lându-şi revanşa pe seama pădurilor noastre seculare. În 1942 s-au exportat numai în Germania 110.000 m^3 de lemn.

21 februarie 1941. Ordonantanr. 1.440/1941. M.E. ataca proprietatea agricola dobândită de romani după 1918 prin mijloace uzuale: vânzări-cumpărări sau prin efectul reformei agrare din 1921, afectând grav aşezarea economică rurala din teritoriul ocupat.

Decretul 1440/1941 a prilejuit revizuirea reformei agrare în favoarea moşierilor expropriaţi, a cumpărătorilor şi vânzătorilor de imobile, dând ocazia revizuirilor abuzive şi anularilor înstrăinărilor imobiliare. La Satu Mare se ia terenul pe care a fost clădită catedrala ortodoxă. Primăria Clujului a intentat 489 procese pentru restituirea proprietăţilor municipale dinaintea anului 1918. În acest sens s-au vizat locurile pe care s-au ridicat catedralele ortodoxe şi greco-catolice, ca’s locul dăruit lui Octavian Goga.

Pana la mijlocul anului 1941, hungarismul a expropriat pe cale judecătorească 77.160 jugare cadastrale din proprietatea romanilor, din care 42.236 jugare au fost trecute moşierilor unguri.

Deposedarea economică a micilor proprietari de pământ romani face parte din ansamblul planurilor criminale de hungarizare forţată a Ardealului de nord-est.

Ordonanţa nr. 1890/1941 M.E. din 7 martie 1941 dispune revizuirea împroprietăririi cu păşuni, lovind direct în proprietatea colectivă a satelor româneşti, care au fost deposedate de păşuni în folosul grofilor unguri.

Prin expulzări, atrocităţi, refugieri forţate, o bună parte din averile româneşti au trecut în administraţia

hungarista prin intermediul custozilor. Până la 15 februarie 1941 numai din Cluj au plecat 2.181 proprietari de imobile romani.

9 octombrie 1940. Teleki Pál, Prim-ministru. Cuvântare ţinută în parlament: De ieri am trecut la represalii. Am trecut peste graniţa 850 personalităţi… Am început represaliile la Cluj şi Oradea dar vom continua şi în alte părţi, de va fi nevoie; mai mult, le înmulţim.

ÎN LOC DE CONCLUZIE

Cartea de fata este un avertisment dat celor creduli sau celor dispuşi să uite istoria din motive sentimentaloide bine remunerate, sau din motive conjuncturale. Construită exclusiv pe documenteargument, cartea demonstrează ca hungarismul se defineşte ca o concepţie şi o practica statala anticivilizatorie, care exclude Ungaria nu numai de la europenism, ci şi de la istorie.

Folosind mijloacele economice, sociale, spirituale, ideologice şi politice ca pe instrumente de opresiune, teroare şi desnaţionalizare, de demolare a complexităţii specificităţilor etnice nemaghiare, hungarismul a escaladat practicile rasiste pana în zonele atrocităţii şi crimelor sadice împotriva umanităţii, pricinuind tragedii cutremurătoare comunităţilor etnice stăpânite până în 1918 de regatul unguresc: slovaci, romani, sârbi.

Hungarismul ca doctrina imperialist-rasiala atinge cinismul, sadismul patologic de origine hunica, iresponsabilitatea istorica în cei patru ani de dominaţie a teritoriilor româneşti primite drept pomana de la Hitler şi Mussolini.

Înrădăcinat în concepţia statala şi istorica a statului unguresc, coordonându-i politica internă şi externă, diplomaţia şi propaganda, determinându-i conceptele ideologice, hungarismul, indiferent de ce masca conjuncturala poarta, rămâne revizionist, şovin şi în

esenţă îndreptat împotriva celor pe care nu i-a putut supune şi desnaţionaliza: romanii. Şi scutul lor istoric: statul naţional, unitar: România.

Avertizez că aşa-zisa politica de reconciliere romano-ungara sprijinită activ de oculta internaţională este o cursă care urmăreşte un dublu scop: al ocultei de a forma un spaţiu tampon între Rusia şi Occident prin Bulgaria, România, Ungaria, Slovacia şi Polonia; al Ungariei, ca la adăpostul unui tratat formal să poată manevra vârfurile şovine ale minorităţii ungureşti din Transilvania. Pe un plan hungarist separatist. De cucerire economică a Transilvaniei şi a fondului ei funciar. Ca în etapa următoare s-o încorporeze într-o regiune suprastatala: Eurocarpatica unde interesele ungureşti să fie preponderente.

În etapa finala, prin manipularea minorităţilor maghiare din Slovacia de sud-est, din Ucraina subcarpatica şi România sa încorporeze Eurocarpatica la Ungaria. Obsesia paranoica a hungarismului: refacerea regatului Sfântului Stefan.

Liniile directoare şi direcţiile de ofensiva ale hungarismului contemporan se desprind limpede din acţiunile autonomiste ale agenturii lui din România: UDMR-ul, pe care le analizez parţial în CARTEA A DOUA a prezentului volum.

Incompatibil cu Europa, hungarismul rămâne o doctrină profund antiumana, profesata de rămăşiţele triburilor cândva migratoare, cu un grad covârşitor de inadaptabilitate la viaţă sedentara izvorâtă din instincte criminale atavice, distrugtoare de civilizaţii şi culturi, instincte care s-au ilustrat plenar în campaniile antieuropene conduse de înaintaşii lui Attila, de Attila şi succesorii lui.

Folosit de imperialismul catolicismului papal şi de germanismul imperialist ca vârf de atac împotriva Răsăritului ortodox văzut şi ca spaţiu vital şi de

complementaritate prin resursele lui fabuloase, hungarismul rămâne unul din pericolele istorice pe care poporul roman a trebuit să-l învingă prin mijlocirea rezistentei active, a răscoalelor, revoluţiilor, războaielor tipice şi atipice, prin superioritatea morala, prin gradul lui înalt de inteligenta politica, de civilizaţie şi cultura.

De un mimetism conjunctural care-l descalifica, hungarismul se afla astăzi în plina ofensiva beneficiind de centre de presiune internaţionale bine plătite, de o propaganda desantata şi de sprijinul ocultei financiară suprastatale, căreia Ungaria îi este datoare sume fabuloase în dolari la care se adauga dobânzile aferente. Pe care spera să le recupereze din bogăţiile Transilvaniei.

Atenţie romani: Attila ante portaş!

Grădiştea pe Argeş 24 februarie – 3 mai 1996

BIBLIOGRAFIE

1. DIN ISTORIA TRANSILVANIEI, vol. II, ed. Ac. Rom. 1961

2. Teodor V. Pacatian, CARTEA DE AUR, ed. II, vol. II, Sibiu, 1904

3. Ibidem.

4. M. Musat, I. Ardeleanu, DE LA STATUL GETO-DAC LA STATUL ROMAN UNITAR, ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, BUC., 1983.

5. V. Moldovan, DIETA ARDEALULUI DIN 1863 – 1864, Cluj, 1932.

6.7, 8. Ibidem şi DIN ISTORIA TRANSILVANIEI, vol. II.; Teodor V. Pacatian, op. cit. vol. III, 1905

9. Louis Leger, HISTOIRE DE L'AUTRICHE-HONGRIE, Nouvelle édition, Paris, 1920.

10. Robert A. Kami, DAS NAŢIONALITATENPROBLEM IN DER HABSBURGER MONARCHIE, II, Graz-Koln, 1964.

11. Vasile Stoica, SUFERINŢELE DIN ARDEAL, Librăria Şcolilor, C. Spetea, 1916, Bucureşti.

12. M. Musat, I. Ardeleanu, op. cit.
13. R.V. Seton-Watson, RACIL PROBLEMS ÎN HUNGARY, 1908.
14. Vasile Stoica, op. cit.
15. Ibidem.
16. Paul Abrudan, Mihai Racoviţan, TRANSILVANIA, DOCUMENTE ISTORICE, ed. Ţăra Noastră, Buc., 1991.
17. Ibidem.
18. Lazăr Triteanu, ŞCOALA NOASTRĂ 1850 – 1916, Sibiu, 1919.
19. Paul Abrudan, Mihai Racoviţan op. cit.
20. M. Musat, I, Ardeleanu op. cit. p. 372.
21, 22. Teodor Pavel, MIŞCAREA ROMANILOR PENTRU UNITATE NAŢIONALĂ ŞI DIPLOMAŢIA PUTERILOR CENTRALE (1894 – 1914), Ed. Facla – Timişoara 1982
23. Magyaroszag Kazoktatas Ugye az 1914 euben, Budapest, 1917 (Problema instrucţiunii în Ungaria în 1914); Magyar statistikai evkonyv, 1882, caiet IX; (Anuarul statistic maghiar).
24. Vasile Stoica, op. cit. pag. 252.
25. Vasile Stoica, op. cit. pag. 242 – 252.
26. M. Musat, I. Ardeleanu, op. cit. pag. 359.
27. Paul Abrudan-Mihai Racoviţan op. cit. pag. 90.
28. Vasile Stoica, op. cit. pag. 210 – 211 – 212 – 213.
29. Lazăr Triteanu, op. cit. pag. 23.
30. Milton G. Leher. ARDELUL, PĂMÂNT ROMÂNESC, Bucureşti, 1944.
31. R.W. Seton-Watson, A HISTORY OF THE ROUMANIANS, London, 1934.
32. Charles Denoist, SOUVENIRS, vol. II (1894 – 1902), Paris, 1932.
33. Vasile Stoica, op. cit.; Sever Bacu, CALVARUL, colecţia TRIBUNA, Arad, 1906 – 1907.
34. Vasile Stoica, op. cit. pag. 255.
35. Huszar Antal, A MAGYARORSZAGIROMANOK,

Budapest 1907.
36. Ibidem.
37. Ziarul BUDAPEST HIRLAP, 5 august 1904.
38. I.L. Ciomac, DESPRE STĂRILE AGRARE DIN TRANSILVANIA, Bucureşti, 1931.
39. T.P. Pacatian, op. cit., vol. III, Sibiu, 1915.
40. Huszar Antal, op. cit.; REVUE DE TRANSYLVANIE, Cluj, nr. 1/1934; TRIBUNA, Cluj, nr. 70 – 74/1939; Onisifor Ghibu, UN PLAN SECRET AL GUVERNULUI UNGURESC DIN 1907 PRIVITOR LA MAGHIARIZAREA ROMANILOR DIN TRANSILVANIA, Cluj, Institutul de arte grafice „Ardealul" 1940.
41. GAZETA DE TRANSILVANIA, număr jubiliar, 1838 – 1908, an LXXI, Braşov, iunie 1908.
42. G. Moroianu, LUPTELE DE EMANCIPARE A ROMANILOR DIN ARDEAL ÎN LUMINA EUROPEANĂ; Bucureşti, 1929; PARLMALL GAZETTE, 1890.
43. EGYETERTES, ziar, nr. 306 din 25 decembrie 1907.
44. S. Fenyes, UNGARIA REVIZIONISTA, Ediţioni Europa, Roma, 1978.
45. Paul Abrudan, Mihai Racoviţan, op. cit. pag. 92.
46. Arhivele Statului, Bucureşti. HAUS, HOF UND STAATSARCHIV, Wien, Informations buro, I.B., A. Kent, p. 133.
47. Milton C. Lehrer, op. cit. p. 33.
48. Aurel C. Popovici, STAT ŞI NAŢIUNE. STATELE UNITE ALE EUROPEI, Fondation européenne, Drăgan, Rome, Foro Traiano.
49. Bertrand Auerbach, LES RACES ET LES NATIONALITÉS EN AUTRICHE-HONGRIE, Paris, Alcan, 1898.
50. J. NOVICOW. LA POLITIQUE INTERNATIONALE.
51. Houston Stewart Chamberlain, DIE GRUNDLAGEN DES NEUNZEHNTEN JAHRHUNDERTS, München, Bruckmann, vol. I, 1899.

52. Aurel C. Popovici, op. cit. pag. 78.
53. Ibidem.
54. Moldovan Gergely, VALASZVRAT A BUKARESTI ROMAN IFJAK MEMORANDUMARA, Cluj, 1981.
55. Aurel C. Popovici, op. cit., pag. 73 – 74.
56. Balogh Pal, NEPFAJOK MAGYARORSZAGON.
57, 58. Vasile Stoica, op. cit., pag. 225 – 226.
59, 60, 61. Vasile Stoica, op. cit., pag. 232 – 238.
62. Ion Popescu Puţuri, Augustin Deac, 1918, UNIREA TRANSILVANIEI CU ROMÂNIA, ed. III-a, Ed. Politica Buc. 1978.
63, 64. M. Musat, I. Ardeleanu, op. cit., pag. 368 – 369.
65. György Ferenezy, GOLGOTA TRANSILVANIEI, 1941, ed. Institutul de arte grafice Eminescu, Bucureşti.
66. Atanasie Bran, LUPTE ŞI JERTFE PENTRU ARDEAL, Braşov, 1944.
67. Bibliografia pentru capitolul: APOGEUL CRIMELOR HUNGARISTE, 1940 – 1944 se constituie din: SZEKELY SZO (cuvânt secuiesc); Csatari Daniel, FORGOSZELBEN MAGHIAR-ROMAN VISZONY, 1940 – 1945 (În vâltoarea timpului. Relaţii ungaro-romane, 1940 – 1945) Akademiai Kiado, Budapest, 1968; gazetele KOLOZSVARI ESTILAP 1940; ELLENZEK, 1941; BUDAPESTI KOZLONY 1940; KELETI UJSAG; Silviu Dragomir, TRANSILVANIA ÎNAINTE şi DUPĂ ARBITRAJUL DE LA VIENA; Sibiu, 1943; Mihai Fatu, BISERICA ROMÂNEASCĂ DIN NORD-VESTUL ŢĂRII SUB OCUPAŢIA HORTHYSTA, 1940 – 1944 ed. Institutului Biblic şi de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1985; gazetele din epoca: ROMÂNIA NOUA; GAZETA REFUGIAŢILOR; ARDEALUL; TRIBUNA ARDEALULUI; GAZETA DE TURDA volumul TEROAREA HORTYSTO-FASCISTĂ ÎN NORD-VESTUL ROMÂNIEI, septembrie 1940 – octombrie 1944, Editura Politica Bucureşti. 1985.

Urmaşii lui Atilla
de
Radu Theodoru

FOLOSIŢI TEXTUL DOAR DACĂ AVEŢI CERTITUDINEA CĂ ESTE CONFORM CU ORIGINALUL ROMÂNESC EDITAT DE EDITURA MIRACOL, BUCUREŞTI, 1999. PENTRU ACEASTA PROCURAŢI-VĂ LUCRAREA DOAR DE LA PERSOANE DE ÎNCREDERE CARE AU VERIFICAT INTEGRITATEA TEXTULUI, SAU DESCĂRCAŢI-O DE PE SITE-UL http://www.angelfire.com/blues2/cărţi/

Rugaţi-vă pentru cei ce au trudit la realizarea acestei versiuni digitale.

APOLOGETICUM
2003